

Onderzoek naar doelgroepen voor meerouderschap en meerpersoonsgezag

Rapport Ipsos I&O

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2025/037

Datum

Februari 2025

Opdrachtgever

Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum

Begeleidingscommissie

- [REDACTED] (projectbegeleider extern wetenschappelijk beleidsonderzoek)
- [REDACTED] (hoogleraar familierecht en rechtsvergelijking, Universiteit Utrecht)
- [REDACTED] (Universitair hoofddocent Privaatrecht, Vrije Universiteit Amsterdam)
- [REDACTED] (Senior onderzoeker weerbare jeugd en ouderschap, TNO Child Health)
- [REDACTED] (Programmasecretaris meerouderschap en meerpersoonsgezag, Ministerie van Justitie en Veiligheid)

Auteurs

[REDACTED]

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies	5
1.1	Aanleiding 5
1.2	Methode 5
1.3	Beperkingen van dit onderzoek 5
1.4	Samenvatting en conclusies 6
1	Inleiding 11
1.1	Aanleiding en achtergrond 11
1.2	Onderzoeksvragen 11
1.3	Doelgroep 12
1.4	Methode 13
1.5	Beperkingen van het onderzoek 16
1.6	Leeswijzer 17
2	Doelgroepen en populatiegrootte 20
2.1	Conclusie 20
2.2	Doelgroepen voor meerouderschap en meeroudergezag 21
2.3	Omvang van doelgroepen in Nederland 22
2.4	Gezinssituaties meeroudergezinnen 26
2.5	Kenmerken van intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen 32
3	Opvoeding en ouderschap/gezag 35
3.1	Conclusie 35
3.2	Afspraken over de opvoeding 36
3.3	Juridisch ouderschap en ouderlijk gezag 44
3.4	Ervaren problemen en zorgen rondom ouderschap en gezag 48
4	Wensen voor wettelijke regeling 53
4.1	Conclusie 53
4.2	Gebruik van een wettelijke regeling 55
4.3	Behoeftte aan regeling op de BES eilanden 63
4.4	Voor- en nadelen van een wettelijke regeling 63
A	Aanvullende resultaten 72
B	Literatuurlijst 75
C	Overzicht deelnemers interviews en focusgroep 76
D	Vragenlijst 77

Samenvatting en conclusies

Samenvatting en conclusies

1.1 Aanleiding

De maatschappij verandert en daarmee ook de wijze waarop relaties en ouderschap worden vormgegeven. Lang niet alle kinderen groeien meer op in een traditioneel tweeloudergezin. Door scheidingen ontstaan bijvoorbeeld gezinnen met stiefkinderen en -ouders. Ook zijn er ouders die er bewust voor kiezen om kinderen te krijgen en op te voeden met meer dan twee volwassenen. Op dit moment gaat de wetgeving nog uit van maximaal twee ouders en twee personen met gezag over een kind. De Staatscommissie Herijking Ouderschap heeft geadviseerd om de mogelijkheid te bieden voor het toekennen van juridisch ouderschap en ouderlijk gezag aan maximaal vier ouders¹. Het WODC heeft Ipsos I&O gevraagd onderzoek te doen naar de potentiële doelgroep voor wetgeving over meerouderschap en meerpersoonsgezag. In dit hoofdstuk presenteren we aan de hand van de onderzoeksvragen de belangrijkste onderzoeksresultaten en conclusies van dit onderzoek.

1.2 Methode

Het onderzoek kende twee fasen. De eerste verkennende fase bestond uit literatuuronderzoek, interviews met ouders in meeroudergezinnen en experts op het gebied van meeroudergezinnen. Vervolgens is in de tweede fase van het onderzoek een vragenlijst ontwikkeld met behulp van de inzichten uit de eerste fase. Voor het invullen van deze vragenlijst zijn 20.000 inwoners van Nederland van 20 tot en met 68 jaar benaderd door middel van het I&O Research Panel. In totaal namen 11.639 mensen deel aan het onderzoek. Op de data is een weging toegepast op de kenmerken geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en regio, zodat de uitkomsten wat betreft deze kenmerken representatief zijn voor de Nederlandse bevolking van 20 tot en met 68 jaar.

1.3 Beperkingen van dit onderzoek

Bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten dienen een aantal beperkingen van het onderzoek in acht genomen te worden:

- 1 Het gaat in dit onderzoek om zelfrapportage. Respondenten is gevraagd feitelijke informatie te geven over complexe gezinssituaties en juridische termen als juridisch ouderschap en ouderlijk gezag. Het is mogelijk dat een deel van de respondenten deze termen niet goed heeft begrepen en daardoor de vragen deels onjuist heeft beantwoord.
- 2 Het aantal volwassenen in een intentioneel meeroudergezin dat de vragenlijst invulde is klein. De resultaten van deze groep dienen als indicatief te worden gezien.
- 3 Het aandeel respondenten (van 20 t/m 68 jaar) dat aangeeft kinderen te hebben (51%) wijkt enigszins af van cijfers van het CBS uit 2022². Uit de cijfers van het CBS komt naar voren dat 59 procent van de Nederlandse bevolking in Nederland wonende levende kinderen heeft. Dit zou zich hebben kunnen doorvertaald in een onderschatting van het aantal intentionele en

¹ Staatscommissie Herijking Ouderschap (2016). *Kind en ouders in de 21ste eeuw. Rapport van de Staatscommissie Herijking Ouderschap*. Geraadpleegd via: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-archief-e54a66df-894c-4247-ae11-e15c0991e594/pdf>

² CBS (2022). Aantal kinderen naar leeftijd. Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/vader-en-moeder-op-leeftijd/bijlage>

niet-intentionele meeroudergezinnen in dit onderzoek. Dit is echter niet met zekerheid vast te stellen.

1.4 Samenvatting en conclusies

Welke potentiële doelgroepen kunnen worden onderscheiden voor een wettelijk regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag?

Het belangrijkste onderscheid in de potentiële doelgroep is het verschil tussen intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen. Kortom: of het voor de conceptie van het kind de intentie was om dit met meer dan twee ouders op de wereld te zetten en op te voeden of niet. Binnen deze twee doelgroepen kunnen verschillende typen gezinnen worden onderscheiden. Bijvoorbeeld intentionele meeroudergezinnen bestaande uit twee moeders en een vader, of een heterostel dat met behulp van een (bekende) derde persoon een kind krijgt. Niet-intentionele meeroudergezinnen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit gescheiden ouders waarvan één van de ouders een nieuwe partner heeft, of waarbij beide ouders een nieuwe partner hebben.

Wat is de omvang van de potentiële doelgroepen die kunnen worden onderscheiden? En welk deel van de potentiële doelgroep had voor de conceptie al het plan om het kind in een meeroudergezin te laten opgroeien?

Vier procent van de volwassenen tussen de 20 en 68 jaar in Nederland geeft in dit onderzoek aan één of meerdere kinderen onder de 25 jaar op te voeden in een meeroudergezin: 3,8% in een niet-intentioneel meeroudergezin en 0,06% tot 0,24% in een intentioneel meeroudergezin. Op basis van het aantal ouders dat in dit onderzoek aangeeft deel te zijn van een intentioneel- of niet-intentioneel meeroudergezin is een inschatting gemaakt van het aantal meeroudergezinnen in Nederland. Met deze inschatting komen we uit op ongeveer 1.700 tot 9.200 intentionele meeroudergezinnen en 108.750 tot 145.000 niet-intentionele meeroudergezinnen met kinderen jonger dan 25 jaar in Nederland. Daarbij moet in acht genomen worden dat dit schattingen zijn en we te maken hebben met een nauwkeurigheidsmarge van de gevonden percentages. Daarnaast is er in dit onderzoek mogelijk sprake van een onderschatting van het aantal mensen met kinderen en kan er daarmee ook sprake zijn van een onderschatting van het aantal meeroudergezinnen (zie paragraaf 1.3).

Wat zijn de kenmerken van deze potentiële doelgroepen?

De samenstelling van de groep intentionele meeroudergezinnen is divers. Deze bestaat grotendeels uit regenbooggezinnen (gezinnen waarvan tenminste één volwassene tot de LHBTQIA+ gemeenschap behoort), maar er zijn ook situaties waarin een hetero stel samen met een derde persoon een kind kreeg. Daarnaast zijn de gezinnen veranderlijk over de tijd en is er ook in intentionele meeroudergezinnen sprake van scheidingen en nieuwe partners. De groep niet-intentionele meeroudergezinnen bestaat met name uit gezinnen waarbij één of beide partners kinderen uit een eerdere relatie hebben. Ook hierbinnen is er uiteraard sprake van een groot aantal verschillende gezinssamenstellingen. Bij een klein deel van de niet-intentionele meeroudergezinnen is er sprake van pleegzorg of adoptie.

Zowel de volwassenen in intentionele als niet-intentionele meeroudergezinnen wijken wat betreft stedelijkheid van de woonplaats, opleidingsniveau en woonregio niet af van de Nederlandse bevolking in zijn algemeenheid.

Welk deel van de potentiële doelgroep heeft voor conceptie al afspraken op papier gemaakt?

Alle ouders waarvan met zekerheid te stellen is dat er sprake is van een intentioneel meeroudergezin maakten afspraken over zaken omtrent het kind. In de meeste gevallen maakten zij voor de geboorte afspraken over de volgende onderwerpen: juridisch ouderschap en ouderlijk gezag, het nemen van medische beslissingen over het kind, verdeling van de zorgtaken, de woon/verblijfplaats van het kind en financiën met betrekking tot het kind. Afspraken over contact en omgang met het kind werden iets vaker na de geboorte gemaakt. De meeste ouders kregen geen professionele begeleiding bij het maken van deze afspraken. Wel legden de meeste ouders (een deel van) deze afspraken schriftelijk vast.

Contact tussen volwassenen in meeroudergezinnen

Zoals hierboven aangegeven, worden afspraken over contact en omgang met het kind vaak na de geboorte gemaakt. Bij niet-intentionele meeroudergezinnen gebeurt dit vaak bij de scheiding van de biologische ouders. Het contact tussen de betrokken volwassenen is zowel bij intentionele als bij niet-intentionele meeroudergezinnen niet altijd goed. In het geval van niet-intentionele meeroudergezinnen ligt dit in de lijn der verwachtingen. Men heeft immers in deze gezinnen niet voor de geboorte van het kind al besloten het kind samen op te voeden en moet hier later gezamenlijk een weg in zien te vinden. Maar ook van de ouders in de intentionele meeroudergezinnen geeft een deel aan dat het contact tussen alle ouders/verzorgers niet goed is. Ook zien we dat kinderen niet altijd evenveel verblijven bij alle ouders. Of dit afwijkt van gemaakte afspraken is niet te zeggen. Wel kunnen ook in intentionele meeroudergezinnen situaties veranderen, bijvoorbeeld door scheidingen, en gemaakte afspraken daarmee anders uitpakken dan verwacht.

Welke knelpunten worden op dit moment ervaren door de potentiële doelgroepen en hun omgeving?

Volwassenen in intentionele meeroudergezinnen die geen ouderschap en/of gezag hebben, lopen in de dagelijkse praktijk beperkt tegen problemen aan als gevolg hiervan. Veelal omdat er oplossingen worden gevonden voordat de problemen zich voordoen. Ook is het voor scholen en bijvoorbeeld sportverenigingen duidelijk wie de ouders zijn en accepteren zij dat er meer dan twee ouders zijn. Over de minder vaak voorkomende situaties als medische beslissingen en erfrecht wordt nog niet altijd nagedacht door ouders en omdat het niet vaak voorkomt loopt men op dit moment niet direct tegen problemen aan. Een enkeling maakt zich hier wel zorgen over. Het gevoel van erkenning als ouder is bij ouders zonder juridisch ouderschap en/of gezag waarschijnlijk wel een belangrijk punt maar is niet concreet als knelpunt uitgevraagd.

Het merendeel van de volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen die geen ouderschap en/of gezag hebben, ervaart geen problemen. De groep die wel problemen ervaart, ervaart vergelijkbare problemen als de volwassenen in intentionele meeroudergezinnen. Deze problemen lijken wel relatief minder vaak voor te komen onder niet-intentionele gezinnen dan onder intentionele gezinnen.

Welk deel van de potentiële doelgroepen verwacht mogelijk gebruik te maken van een wettelijke regeling als deze wordt geïntroduceerd?

Intentionele meeroudergezinnen

Een groot deel, maar niet alle intentionele meeroudergezinnen willen gebruik maken van een wettelijke regeling voor meerouderschap en/of meerpersoonsgezag. Een gedeelte van de personen die nu geen ouderschap of gezag hebben willen dit namelijk niet hebben. Ook is er een deel dat dit wel wil maar verwacht dat de andere ouders in het meeroudergezin hier niet mee akkoord zullen gaan.

Hierbij moet worden opgemerkt dat dit is uitgevraagd voor de huidige situatie. Het kan zo zijn dat de huidige verhoudingen anders zijn dan toen besloten werd met meer ouders een gezin te vormen. Ook kan de leeftijd van de kinderen mee spelen, bijvoorbeeld omdat deze ouder zijn dan 18 en gezag dan geen rol meer speelt.

Daarnaast is het door de kleine aantallen waarover we hier spreken niet mogelijk dit in percentages uit te drukken. Het beeld sluit echter aan bij wat er in de literatuur gevonden is, namelijk dat een meerderheid van de intentionele meeroudergezinnen wel gebruik zou willen maken van een wettelijke regeling maar dat er ook deel is dat hier geen behoefte aan heeft.

Niet-intentionele meeroudergezinnen

De wens om gebruik te maken van de regeling is relatief gezien minder groot bij niet-intentionele meeroudergezinnen dan bij intentionele meeroudergezinnen. Met name aan de nieuwe partner van een ex-partner wil maar een klein deel ouderschap en/of gezag geven. Wanneer we kijken naar de volwassenen die nu geen ouderschap en/of gezag hebben, zien we dat ongeveer 6 procent van alle volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin dit graag zou willen hebben én verwacht dat de andere betrokken volwassenen akkoord zouden gaan. Dit is een klein deel van de ouders in niet-intentionele meeroudergezinnen. In absolute aantallen is dit echter mogelijk een grotere groep dan het aantal intentionele meeroudergezinnen dat gebruik zou willen maken van een regeling, vanwege het veel grotere aandeel niet-intentionele meeroudergezinnen in Nederland.

Net als bij intentionele meeroudergezinnen, moet bij de interpretatie van deze resultaten in acht worden genomen dat ook ouders met kinderen van 18 tot 25 jaar hierin zijn meegenomen. In deze groep speelt gezag geen rol meer.

Redenen voor gebruik van de regeling

Voor zowel intentionele als niet-intentionele meeroudergezinnen zijn de meest genoemde redenen om gebruik te willen maken van een regeling voor meerouderschap en/of meerpersoonsgezag: erkenning, het hebben van rechten over het kind en de bevoegdheid om beslissingen te kunnen nemen. De ouders die nauw betrokken zijn bij de opvoeding maar die juridisch gezien 'niets' zijn van het kind krijgen met meerouderschap erkenning voor hun rol. Dit is ook één van de voornaamste behoeften die naar voren komt in eerder onderzoek³.

³ Argumentenfabriek (2023). Waarden en wensen bij een wetswijziging meerouderschap en –gezag. In opdracht van: Ministerie van Veiligheid & Justitie

Redenen om juist geen gebruik te willen maken van de regeling zijn de angst dat de gezinssituatie daarmee te chaotisch of complex wordt. Dit geldt voor zowel intentionele als niet-intentionele meeroudergezinnen. Volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen geven nog een andere reden: volwassenen zouden niet willen dat een extra persoon (veelal de nieuwe partner van hun ex of hun eigen nieuwe partner) gezag of ouderschap krijgt, omdat deze persoon niet de biologische ouder is en niet vanaf het begin betrokken is geweest bij het kind en/of de opvoeding. Ook was het niet de keuze van beide ouders dat deze persoon bij de opvoeding betrokken zou zijn.

De voor- en nadelen van de regeling die mensen in meeroudergezinnen noemen komen overeen met de redenen om wel of niet gebruik te maken van een regeling. Ouders die geen gebruik willen maken van een eventuele regeling zien met name nadelen en weinig voordelen. Ouders die hier wel gebruik van willen maken zien voordelen maar ook een aantal nadelen.

Inleiding

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

De maatschappij verandert en daarmee ook de wijze waarop relaties en ouderschap worden vormgegeven. Lang niet alle kinderen groeien meer op in een traditioneel tweeloudergezin. Door scheidingen ontstaan bijvoorbeeld gezinnen met stiefkinderen en -ouders. Ook kiezen sommige ouders er bewust voor om kinderen te krijgen en op te voeden met meer dan twee volwassenen. Bijvoorbeeld een lesbisch stel dat samen met een homostel kinderen krijgt en deze samen opvoedt. De huidige wetgeving is echter nog steeds gebaseerd op dat een kind maximaal twee juridische ouders kan hebben en maximaal twee personen het ouderlijk gezag over een kind kunnen uitoefenen. Dit kan problemen opleveren in situaties die afwijken van de gezinsvorm zoals vervat in de wetgeving. In 2016 heeft de Staatscommissie Herijking Ouderschap geadviseerd om te komen tot een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag. Voordat overgegaan kan worden tot nieuwe wetgeving omtrent meerouderschap en meerpersoonsgezag is eerst meer inzicht nodig in de (potentiële) doelgroep voor deze eventuele wetgeving. Dit is enerzijds van belang om inzicht te krijgen in de uitvoeringsconsequenties (de juridische complexiteit); hoe groter en diverser de groep hoe groter de implicaties voor de uitvoering. Anderzijds geeft inzicht in de omvang en diversiteit van de doelgroep ook aan hoe groot de groep is die tegen problemen aanloopt en geeft het inzicht of dat afdoende afgedekt wordt met eventuele nieuwe wetgeving.

1.2 Onderzoeksvragen

Het WODC heeft Ipsos I&O gevraagd onderzoek te doen naar de potentiële doelgroep voor wetgeving over meerouderschap en meerpersoonsgezag. Hiervoor zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- 1 Welke potentiële doelgroepen kunnen worden onderscheiden voor een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag?
- 2 Wat is de omvang van de potentiële doelgroepen die kunnen worden onderscheiden?
- 3 Welk deel van de potentiële doelgroep had voor conceptie al het plan om het kind in een tweeloudergezin te laten opgroeien?
- 4 Wat zijn de kenmerken van deze potentiële doelgroepen? (demografisch, moment ontstaan tweeloudergezin en andere kenmerken die relevant kunnen zijn voor de wettelijke regeling)
- 5 Welke knelpunten worden op dit moment ervaren door de potentiële doelgroepen en hun omgeving?
- 6 Welk deel van de potentiële doelgroep heeft voor conceptie al afspraken op papier gemaakt?
- 7 Welk deel van de potentiële doelgroepen verwacht mogelijk gebruik te maken van een wettelijke regeling als deze wordt geïntroduceerd?

Belang van het kind

In dit onderzoek worden de belangen van de betreffende kinderen grotendeels buiten beschouwing gelaten. Deze vraag is namelijk neergelegd bij en beantwoord door de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ). De RSJ heeft advies uitgebracht over de vraag over hoe in een regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag het belang van het kind zo goed mogelijk gewaarborgd kan worden.

In dit advies beveelt de RSJ het invoeren van een regeling voor het toekennen van meerouderschap met meeroudergezag aan intentionele meeroudergezinnen voorafgaand aan de conceptie van het kind. Daarnaast beveelt de RSJ aan een regeling in te voeren voor het toekennen van meerpersoonsgezag in samengestelde gezinnen, indien het belang van het kind dat vergt⁴.

1.3 Doelgroep

Intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen

Meeroudergezinnen zijn onder te verdelen in intentioneel en niet-intentioneel. In een intentioneel meeroudergezin hebben meer dan twee ouders voor de conceptie van een kind de intentie om dit kind samen op te voeden. Niet-intentionele meeroudergezinnen ontstaan na de conceptie van het kind, als op een later moment naast de twee oorspronkelijke (al dan niet biologische) ouders nog andere volwassenen als ouder betrokken raken bij het kind. Het meest voorkomende voorbeeld hiervan zijn samengestelde gezinnen waarin één of beide partners al kinderen hebben en deze nieuwe partner een rol krijgt in de opvoeding van het kind.

In het kader hieronder volgt een korte uitleg van een aantal belangrijke begrippen in dit onderzoek.

Begrippen

Ouder: in dit rapport worden alle volwassenen die de vragenlijst invulden aangeduid als ouders. Hiermee wordt ook de groep die geen juridisch ouder is, beschreven als ouder. Alle volwassenen die de gehele vragenlijst over meerouderschap invulden gaven aan kinderen te hebben (al dan niet biologisch).

Juridisch ouderschap: een juridisch ouder is volgens de wet de ouder van een kind. Daarmee is er sprake van een levenslange familierechtelijke betrekking tussen het kind, de ouder en de familie van de ouder. Ook zijn er rechten en plichten verbonden aan juridisch ouderschap. De ouder heeft de verplichting om het kind te onderhouden. Ook heeft de ouder recht op omgang met het kind, kan het kind de achternaam en de nationaliteit van de ouder krijgen en is het kind automatisch erfgenaam van de ouder.

Ouderlijk gezag: als men ouderlijk gezag heeft is men verantwoordelijk voor de opvoeding van een kind. De ouder met gezag is verplicht voor het kind te zorgen, mag beslissingen nemen over de woon- en verblijfplaats van het kind, beheert de financiën van het kind en mag medische beslissingen nemen. Ouderlijk gezag vervalt als een kind 18 jaar wordt.

Meerouderschap: meer dan twee ouders zijn juridisch ouder van een kind.

Meeroudergezag: meer dan twee ouders hebben ouderlijk gezag over een kind.

⁴ Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2024). Het belang van het kind in meeroudergezinnen: Advies over waarborgen voor de belangen van kinderen in een regeling voor meerouderschap en -gezag en meerpersoonsgezag. Geraadpleegd via: <https://www.rsj.nl/documenten/rapporten/2024/10/01/advies-het-belang-van-het-kind-in-meeroudergezinnen>

Meerpersoonsgezag: net als meeroudergezag hebben in deze situatie meer dan twee volwassenen ouderlijk gezag over een kind. Deze volwassenen worden echter niet allen aangeduid als ouder van het kind.

Regenbooggezin: verzamelbegrip voor allerlei verschillende type gezinnen bestaande uit één of meerdere niet-biologische en niet-heteroseksuele ouder(s).

Meeroudergezin: een gezin met drie of vier volwassen personen, in één of meerdere huishoudens die samen een kind verzorgen of opvoeden.

1.4 Methode

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen zijn verschillende onderzoeksmethoden ingezet.

1.4.1 Fase 1: Verkenning

De verkennende eerste fase van het onderzoek bestond uit literatuuronderzoek en kwalitatieve interviews met ouders in meeroudergezinnen en experts.

Literatuuronderzoek

De eerste fase van het onderzoek bestond uit het een literatuuronderzoek van bestaande onderzoeken over het thema meerouderschap en meeroudergezag. De literatuur hiervoor is aangeleverd door Laureen Hu, die als expert op het onderwerp betrokken was bij het onderzoek. Daarnaast zijn ook de begeleidingscommissie en de geïnterviewde experts gevraagd of zij bekend waren met recente onderzoeken over het thema. Gekeken is naar onderzoeken uitgevoerd in de afgelopen 15 jaar in Nederland. Ook zijn een aantal niet-wetenschappelijke publicaties van andere onderzoeksbureaus gebruikt (zie bijlage B voor de literatuurlijst).

Het literatuuronderzoek is onder andere gebruikt om de potentiële doelgroepen voor meerouderschap en meerpersoonsgezag te bepalen. Ook diende dit voor het verkrijgen van een eerste inzicht in de ervaringen van meeroudergezinnen en problemen waar zij tegenaan lopen.

Kwalitatieve interviews

Om beter inzicht te krijgen in de ervaringen van ouders in verschillende soorten meeroudergezinnen zijn vervolgens interviews uitgevoerd met experts op dit gebied en met ouders in meeroudergezinnen. De ouders in meeroudergezinnen zijn voor de interviews geworven in het I&O Research Panel. In het panel is een korte vragenlijst uitgezet waarin enkele kenmerken van het gezin zijn uitgevraagd en is uitgevraagd of men mee wilde doen aan een interview. Vervolgens is uit de aanmeldingen een selectie gemaakt van 10 ouders die zijn geïnterviewd. Deze selectie gemaakt op basis van de potentiële doelgroepen. Er zijn vijf ouders geïnterviewd in samengestelde gezinnen, drie ouders in regenbooggezinnen en twee ouders met pleegkinderen.

Daarnaast zijn er in totaal zes experts geïnterviewd. De expertise van deze experts is verdeeld over de potentiële doelgroepen: twee interviews met experts op het gebied van samengestelde gezinnen, twee interviews met experts op het gebied van regenbooggezinnen, twee experts op het gebied van pleeg- en jeugdzorg (zie ook bijlage C voor een overzicht van de geïnterviewden).

Focusgroep met inwoners van BES-eilanden

In het onderzoek is ook het perspectief van inwoners van de BES-eilanden in meeroudersituaties meegenomen, om inzicht te krijgen in de behoeften van deze groep. Gezien de planning en scope van het onderzoek is besloten om dit perspectief te onderzoeken door middel van een online focusgroep. Met behulp van een onderzoeker in dienst van de Rijksdienst Caribisch Nederland zijn deelnemers voor de focusgroep geworven. Vervolgens is deze focusgroep door een onderzoeker van Ipsos I&O geleid. Een beschrijving van deelnemers aan de focusgroep is in bijlage C te vinden.

1.4.2 Fase 2: Enquête

Vragenlijst

Aan de hand van het literatuuronderzoek en de interviews is in overleg met de begeleidingscommissie en het WODC een vragenlijst opgesteld. Deze vragenlijst is opgebouwd uit drie delen:

- Het eerste deel van de vragenlijst bestaat uit een aantal selectievragen om te bepalen of de volwassene zich in een meeroudergezin bevindt.
- Het tweede deel van de vragenlijst gaat over de totale gezinssituatie: hoeveel kinderen heeft men, hoeveel hebben er drie of meer volwassenen als ouder/opvoeder/verzorger en bij welk kind was dit al voor de geboorte de bedoeling⁵. Over ieder kind dat in een meeroudergezin valt, beantwoordt de respondent een aantal vragen. Bijvoorbeeld over zijn of haar relatie tot ieder kind.
- Het derde deel van de vragenlijst gaat onder andere over het wel of niet hebben van juridisch ouderschap en gezag, het wel of niet gebruik willen maken van de regeling en de relatie met de andere betrokken volwassenen. Om de lengte van de vragenlijst te beperken, vult iedere respondent met kinderen in een meeroudergezin dit deel van de vragenlijst in over één kind. Als een respondent zowel een kind in een intentionele meeroudersituatie had als een kind in een niet-intentionele meeroudersituatie, krijgt hij of zij automatisch de vragen over het kind in de intentionele meeroudersituatie. Deze keuze is gemaakt omdat de doelgroep 'intentioneel meeroudergezin' kleiner is dan de groep 'niet-intentioneel'. Als een respondent meerdere kinderen heeft die in de groep intentioneel of niet-intentioneel vallen, vult hij of zij de vragenlijst in over het jongste kind.

Online enquête in het I&O Research Panel

De vragenlijst is online uitgezet in het I&O Research Panel⁶. Uit het panel is een representatieve steekproef getrokken van 10.000 inwoners van Nederland van 20 tot en met 68 jaar. Deze 10.000 panelleden ontvingen begin december een uitnodiging voor deelname aan het onderzoek. Na de initiële afronding van de dataverzameling bleek dat de groep intentionele meeroudergezinnen zeer klein was. Daarnaast bleek uit de respons dat een deel van de respondenten de omschrijving 'meer dan twee ouders' lizen als 'twee of meer ouders'.

⁵ In het onderzoek hebben we gevraagd naar de intentie voor de geboorte van het kind in plaats van voor de conceptie, om te voorkomen dat respondenten de vraag niet begrijpen.

⁶ Het I&O Research Panel (gecertificeerd volgens ISO 20252:2019) is een onderzoekspanel van personen die instemming gaven om regelmatig een uitnodiging te ontvangen voor onlineonderzoek. Het panel telt momenteel ruim 40.000 actieve leden van 16 jaar en ouder.

Waardoor zij de vragen over hun gezin incorrect beantwoordden. Om deze beide redenen is de vragenlijst nog een keer uitgezet in het I&O Research Panel onder 10.000 andere panelleden. Ook is de vragenlijst iets aangepast in deze tweede ronde: de omschrijving 'meer dan twee ouders' is vervangen door 'drie of meer ouders'. Door deze wijziging zagen we dat het minder vaak voorkwam dat ouders in tweeoudergezinnen aangaven een meeroudergezin te zijn. In zowel het eerste als het tweede deel zijn de ouders in tweeoudergezinnen die incorrect aangaven een meeroudergezin te zijn uit de data gefilterd. Daarmee heeft deze kleine wijziging hoogstwaarschijnlijk geen invloed gehad op de resultaten van het onderzoek.

In totaal zijn voor dit onderzoek 20.000 panelleden tussen de 20 en 68 jaar uitgenodigd. Uiteindelijk namen 11.639 van hen deel aan het onderzoek, een respons van 58 procent van de uitgenodigde panelleden. Van deze respondenten vulden 5.748 de vragenlijst in de eerste ronde in en 5.901 van hen in de tweede ronde.

Open link

Aan het eind van de vragenlijst konden respondenten desgewenst een andere volwassene uitnodigen voor de vragenlijst, waarvan zij wisten dat deze een intentioneel of niet-intentioneel meeroudergezin heeft. In totaal is de open link door zes ouders in een meeroudergezin ingevuld. Bij vier daarvan ging het om een intentioneel meeroudergezin en bij de overige twee om een niet-intentionele meeroudersituatie. Deze resultaten zijn niet gebruikt bij het berekenen van de grootte van de potentiële doelgroep voor een wettelijke regeling, omdat dit een vertekend beeld zou geven van de grootte. Wel zijn de resultaten van de open link gebruikt bij het tweede deel van de vragenlijst waarin het gaat om de wensen en behoeften van ouders in meeroudergezinnen.

Controle van de data

Na de dataverzameling zijn de data geanalyseerd en opgeschoond. Respondenten die aangaven een kind in een meeroudergezin te hebben, maar waarvan duidelijk werd uit de overige antwoorden dat het eigenlijk een gezin met twee ouders is, zijn niet meegenomen in de analyse over de meeroudergezinnen.

Binnen de groep die aangeeft dat er sprake is van intentioneel meerouderschap is ook gekeken naar de beschrijving van het gezin en of de andere antwoorden hiermee in lijn zijn. Hieruit kwamen vier groepen naar voren, welke uitgebreid zijn beschreven in hoofdstuk 2. Deze indeling is gebaseerd op in hoeverre we met zekerheid kunnen zeggen of het een intentioneel meeroudergezin betreft.

Analyse

In de analyse wordt ervan uitgegaan dat per huishouden slechts één volwassene de vragenlijst heeft ingevuld en dat dus niet meerdere volwassenen over dezelfde kinderen de vragenlijst invulden. In het uitnodigen van Nederlanders om onderdeel te worden van het panel, wordt namelijk gevraagd om één persoon per huishouden aan te melden. Daarnaast is het redelijk onwaarschijnlijk dat het met de relatief kleine aantallen volwassenen in intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen sprake is van overlap tussen huishoudens of tussen meeroudergezinnen.

Weging

De data zijn gewogen op geslacht, opleiding, leeftijd en regio. Dit betekent dat de verhoudingen binnen deze kenmerken zijn teruggebracht naar de werkelijk bestaande verhoudingen. Hiermee zijn de resultaten wat betreft deze kenmerken representatief voor de Nederlandse bevolking van 20 tot 68 jaar.

Vanwege de geringe omvang van de groep respondenten in een intentioneel meeroudergezin (n=36 zonder data uit open link en n=40 met data uit open link), hebben we voor de beschrijving van deze groep de ongewogen resultaten gebruikt.

Weergave resultaten intentionele meeroudergezinnen

De geringe omvang van de groep respondenten in een intentioneel meeroudergezin en de onderverdeling van deze groep in vier subgroepen (zie hoofdstuk 2) heeft gevolgen voor de weergave van de resultaten. In onderzoek is het gangbaar om resultaten van groepen waarbij het aantal waarnemingen kleiner is dan n=30 niet weer te geven in een rapportage. Met zo weinig waarnemingen kan namelijk over het algemeen niet gesteld worden dat deze representatief zijn voor de populatie in het algemeen. Omdat het in dit onderzoek gaat over een zeer specifieke doelgroep, intentionele meeroudergezinnen, die maar beperkt voorkomt in Nederland kiezen we ervoor om ondanks de kleine aantallen de resultaten van deze groep wel weer te geven. We doen dit in tabellen, waarin duidelijk wordt aangegeven wat het aantal respondenten is dat een bepaald antwoord heeft gegeven. Daarbij dient in acht genomen te worden dat we niet kunnen stellen dat deze resultaten representatief zijn, ze geven een indicatie van de verschillende ervaringen en behoeften van de doelgroep.

1.5 Beperkingen van het onderzoek

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. De voornaamste hiervan is dat het in dit onderzoek gaat om zelfrapportage. Respondenten is gevraagd feitelijke informatie te geven over hun gezinssituatie. Het gaat hierbij om relatief complexe gezinssituaties en juridische termen als juridisch ouderschap en ouderlijk gezag. Er is daarom een reële kans dat respondenten sommige vragen verkeerd begrepen hebben en antwoorden hebben gegeven die eigenlijk onjuist zijn. Bijvoorbeeld dat zij aangeven alleen juridisch ouderschap te hebben terwijl zij ook ouderlijk gezag hebben. In de vragenlijst is zo veel mogelijk uitleg gegeven en zijn de vragen zo eenvoudig mogelijk gesteld om dit waar mogelijk te voorkomen. Ook is een vragenlijst en zelfrapportage de meest efficiënte en effectieve wijze om gegevens en ervaringen van een grote groep op te halen. Daarnaast zijn er geen registratie gegevens beschikbaar van meeroudergezinnen omdat het op dit moment wettelijk nog niet mogelijk is om met meer dan twee ouders juridisch ouderschap te hebben of gezag.

Een tweede kanttekening bij dit onderzoek is dat het aandeel respondenten (van 20 t/m 68 jaar) dat aangeeft kinderen te hebben (51%) enigszins afwijkt van cijfers van het CBS uit 2022⁷. Uit de cijfers van het CBS komt naar voren dat 59 procent van de Nederlandse bevolking in Nederland wonende levende kinderen heeft. Met name in de leeftijdsgroep 30 tot 60 jaar is er sprake van een onderschatting van het aantal mensen met kinderen in dit onderzoek ten opzichte van de CBS data.

⁷ CBS (2022). Aantal kinderen naar leeftijd. Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/vader-en-moeder-op-leeftijd/bijlage>

Een mogelijke verklaring voor dit verschil is de hiervoor genoemde beperking van het onderzoek, namelijk dat het zelfrapportage is. Het is mogelijk dat een deel van de invullers de vraag niet goed gelezen of geïnterpreteerd heeft⁸. Het zou bijvoorbeeld kunnen dat een deel dacht dat het om thuiswonende kinderen ging. Er lijkt dus sprake te zijn van een onderschatting van het percentage volwassenen met kinderen in dit onderzoek. Dit zou zich hebben kunnen doorvertaald in een onderschatting van het aantal intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen. Dit is echter niet met zekerheid vast te stellen.

Een derde beperking van het onderzoek hangt samen met het kleine aantal volwassenen in een intentioneel meeroudergezin dat de vragenlijst invulde. Hoe kleiner de groep is die vragen beantwoordt, hoe zwaarder de antwoorden van het individu wegen. Als één respondent een ander antwoord geeft heeft dit bij n=10 bijvoorbeeld al zeer grote gevolgen voor de verdeling van de antwoorden. Dit is ook de reden dat de resultaten van de groep volwassenen in intentionele meeroudergezinnen als indicatief gezien dienen te worden en dat bij deze groep in het rapport niet gesproken wordt van percentages maar van aantallen.

Tot slot moet worden opgemerkt dat het aantal deelnemers aan de focusgroep met inwoners van de BES eilanden zeer gering is (n=3), waardoor de inzichten over deze doelgroep beperkt zijn en met name ter illustratie dienen.

Ondanks de hierboven genoemde beperkingen biedt dit onderzoek wel inzicht in de ervaringen en behoeften van volwassenen in meeroudergezinnen. In dit onderzoek is via de vragenlijst een zeer grote groep mensen bevraagd die in Nederland woonachtig zijn verdeeld over de verschillende regio's. Dit geeft ons wel een goede richting van de omvang van de doelgroep en hun ervaringen en behoeften. Deze worden in dit rapport beschreven.

1.6 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken worden de resultaten van het onderzoek beschreven en uitgelicht in figuren en tabellen. Bij elke figuur en tabel staat tussen haakjes het aantal respondenten dat deze vraag heeft ingevuld (n=) vermeld. Als er meerdere vragen of stellingen staan verwerkt in een grafiek of tabel, wordt met (nmin=) het minimale aantal respondenten aangeduid dat de vragen beantwoordde. Daarnaast zijn waar relevant in groene kaders citaten opgenomen uit het kwalitatieve vooronderzoek, om duiding en verdieping aan de resultaten uit de vragenlijst te geven. In de vragenlijst zijn respondenten ook gevraagd toelichtingen te geven. Deze toelichtingen worden beschreven en enkele van de toelichtingen zijn als citaten opgenomen in lichtblauwe kaders. De resultaten uit de literatuur staan beschreven in de hoofdstukken met de onderzoeksvragen waar de literatuur betrekking op heeft.

Het rapport begint met de samenvatting en conclusies, dit is voor deze inleiding te vinden. Vervolgens gaat het tweede hoofdstuk in op de potentiële doelgroepen die kunnen worden onderscheiden voor een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag, de omvang van deze potentiële doelgroepen en de samenstelling en kenmerken van deze doelgroepen (onderzoeksvragen 1, 2, 3 en 4).

⁸ De vraagstelling luidde als volgt: Heeft u biologische kinderen en/of niet-biologische kinderen? Hiermee bedoelen we ook kinderen van uw partner uit een vorige relatie, adoptiekinderen en pleegkinderen.

Het derde hoofdstuk gaat in op hoe het contact, verantwoordelijkheid en het maken van afspraken rondom de opvoeding van het kind in meeroudergezinnen verloopt en tegen welke problemen men aanloopt (onderzoeksvragen 5 en 6). In het vierde hoofdstuk gaan we in op de behoefte aan een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag onder volwassenen in meeroudergezinnen (onderzoeksvraag 7). Tot slot gaat dit hoofdstuk in op de redenen waarom ouders/verzorgers wel of niet gebruik zouden willen maken van een eventuele regeling en welke voor- en nadelen volwassenen in meeroudergezinnen zien van deze regeling. In de bijlagen (A t/m D) zijn achtereenvolgens aanvullende resultaten van het onderzoek, de literatuurlijst, de verschillende typen meeroudergezinnen waarin de geïnterviewden zich bevinden weergegeven, en de vragenlijst opgenomen.

Elk hoofdstuk begint met de conclusies die op basis van de bevindingen in het hoofdstuk getrokken kunnen worden. Vervolgens volgt een beschrijving van de resultaten ter onderbouwing hiervan.

Resultaten

2 Doelgroepen en populatiegrootte

Dit hoofdstuk gaat in op de potentiële doelgroepen die kunnen worden onderscheiden voor een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag, de omvang van deze potentiële doelgroepen en de samenstelling en kenmerken van deze doelgroepen. In paragraaf 3.1 worden de belangrijkste bevindingen en conclusies uit het hoofdstuk beschreven. In de daarop volgende paragrafen volgt de onderbouwing voor de conclusies aan de hand van een uitgebreide beschrijving van de resultaten.

2.1 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn de potentiële doelgroepen die kunnen worden onderscheiden voor een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag beschreven.

Intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen

Het belangrijkste onderscheid in de potentiële doelgroep is het verschil tussen intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen. Kortom: of het voor de conceptie van het kind de intentie was om dit met meer dan twee ouders op de wereld te zetten en op te voeden of niet. Binnen deze twee doelgroepen kunnen verschillende typen gezinnen worden onderscheiden. Bijvoorbeeld intentionele meeroudergezinnen bestaande uit twee moeders en een vader, of een heterostel dat met behulp van een (bekende) derde persoon een kind krijgt. Niet-intentionele meeroudergezinnen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit gescheiden ouders waarvan één van de ouders een nieuwe partner heeft, of waarbij beide ouders een nieuwe partner hebben.

Aantal meeroudergezinnen in Nederland

Vier procent van de volwassenen tussen de 20 en 68 jaar in Nederland geeft aan één of meerdere kinderen onder de 25 jaar op te voeden in een meeroudergezin: 3,8% in een niet-intentioneel meeroudergezin en 0,06% tot 0,24% in een intentioneel meeroudergezin. Op basis van het aantal ouders dat in dit onderzoek aangeeft deel te zijn van een intentioneel- of niet-intentioneel meeroudergezin is vervolgens een inschatting gemaakt van het aantal meeroudergezinnen in Nederland. Met deze inschatting komen we uit op ongeveer 1.700 tot 9.200 intentionele meeroudergezinnen en 108.750 tot 145.000 niet-intentionele meeroudergezinnen met kinderen jonger dan 25 jaar in Nederland. Daarbij moet in acht genomen worden dat dit schattingen zijn, we te maken hebben met een nauwkeurigheidsmarge van de gevonden percentages en dat het daadwerkelijke aantal mogelijk groter is.

Gezinssamenstelling

De samenstelling van de groep intentionele meeroudergezinnen is divers. Deze bestaat grotendeels uit regenbooggezinnen, maar er zijn ook situaties waarin een hetero stel samen met een derde persoon een kind krijgt. Daarnaast zijn de gezinnen veranderlijk over de tijd en is er ook in intentionele meeroudergezinnen sprake van scheidingen en nieuwe partners. De groep niet-intentionele meeroudergezinnen bestaat met name uit gezinnen waarbij één of beide partners kinderen uit een eerdere relatie hebben. Ook hierbinnen is er uiteraard sprake van een groot aantal verschillende gezinssamenstellingen. Bij een klein deel van de niet-intentionele meeroudergezinnen is er sprake van pleegzorg of adoptie.

Kenmerken van de volwassenen

Zowel de volwassenen in intentionele als niet-intentionele meeroudergezinnen wijken wat betreft stedelijkheid van de woonplaats, opleidingsniveau en woonregio niet af van de Nederlandse bevolking in zijn algemeenheid.

2.2 Doelgroepen voor meerouderschap en meeroudergezag

Op basis van de literatuur maken we onderscheid tussen intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen⁹. Bij intentioneel meerouderschap is het voor de conceptie al de intentie om het kind met meer dan twee ouders op te voeden. Bij niet-intentioneel meerouderschap was deze intentie er niet vanaf het begin en is dit meeroudergezin later in het leven van het kind ontstaan. De uitgangspunten zijn bij deze twee type gezinnen sterk uiteenlopend en de wensen omtrent ouderschap en gezag kunnen dit daardoor ook zijn. Een intentioneel meeroudergezin ontstaat uit de wens om samen een kind te krijgen. Een niet-intentioneel meeroudergezin ontstaat juist veelal doordat de biologische ouders uit elkaar gaan en zij nieuwe partners krijgen. De nieuwe partner kiest daarbij niet direct voor het kind, maar voor een relatie met zijn/haar ouder. In de literatuur, het advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap en ook in dit rapport worden de intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen daarom grotendeels los van elkaar behandeld.

Voorbeelden van intentionele meeroudergezinnen die kunnen worden onderscheiden zijn¹⁰: LHBTQIA+ gezinnen (bijvoorbeeld twee moeders met een bekende donor en eventueel diens partner) en co-ouderschap waar geen sprake is geweest van een romantische relatie tussen de biologische vader en moeder. Deze gezinnen kunnen bijvoorbeeld ontstaan door middel begeleide voortplanting met behulp van een draagmoeder, eiceldonatie of zaaddonatie.

Voorbeelden van niet-intentionele meeroudergezinnen zijn: samengestelde gezinnen waarbij nieuwe partners (stiefouders of bonusouders) een rol spelen in de opvoeding en grootouders of andere familieleden of vrienden die deels de zorg voor het kind op zich nemen. Een meeroudergezin kan ook ontstaan bij pleegzorg of adoptie, als er nog contact is tussen het kind en de biologische ouders¹¹.

In het onderzoek komt naar voren dat dit verschil tussen intentioneel en niet-intentioneel voor de betrokken volwassenen niet altijd zo scherp te maken is. Bijvoorbeeld als niet voor de conceptie maar tijdens de zwangerschap wordt besloten om het kind in een meeroudergezin op te voeden, wordt dit soms door de betrokken volwassenen ook gezien als intentioneel meerouderschap. Ook in het geval van pleegzorg of adoptie is er soms in het perspectief van de (adoptie- of pleeg-) ouder sprake van intentioneel meerouderschap, terwijl dit in beide gevallen per definitie niet-intentioneel is.

⁹ Antokolskaia, M.V. et al. (2014). *Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders?* WODC, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag.

¹⁰ Abraham, H. (2017). *A Family is What You Make It? Legal Recognition and Regulation of Multiple Parents*. *American University Journal of Gender, Social Policy & the Law*: Vol. 25: Iss. 4, Article 2.

¹¹ Vonk, M. et al. (2022). *Eenvoudige adoptie: de behoeften en belangen van pleegkinderen en oorspronkelijke ouders*. WODC, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag.

2.3 Omvang van doelgroepen in Nederland

Ongeveer 4 procent van de Nederlandse bevolking voedt kinderen op in een meeroudergezin
Ongeveer de helft van de respondenten van 20 tot en met 68 jaar geeft aan kinderen te hebben. Uitgevraagd hierbij is of men biologische en/of niet-biologische kinderen heeft. Dit percentage wijkt enigszins af van de cijfers van het CBS¹². Uit een onderzoek van het CBS uit 2022 blijkt dat 59 procent van de Nederlandse bevolking tussen de 20 en 70 jaar in Nederland wonende levende kinderen heeft. Er kan dus sprake zijn van een onderschatting van het percentage ouders met kinderen in dit onderzoek.

Deze 51 procent van de respondenten met kinderen is opgedeeld in 30 procent die kinderen jonger dan 25 jaar hebben en 21 procent waarvan de kinderen ouder dan 25 jaar zijn. De 30 procent die kinderen jonger dan 25 jaar heeft is weer op te splitsen in 26 procent waarbij ouders aangeven dat er geen sprake is van een meeroudergezin en 4 procent waarbij dit volgens ouders wel het geval is. Deze 4 procent geeft aan dat er meer dan twee volwassenen betrokken zijn bij de opvoeding van kinderen.

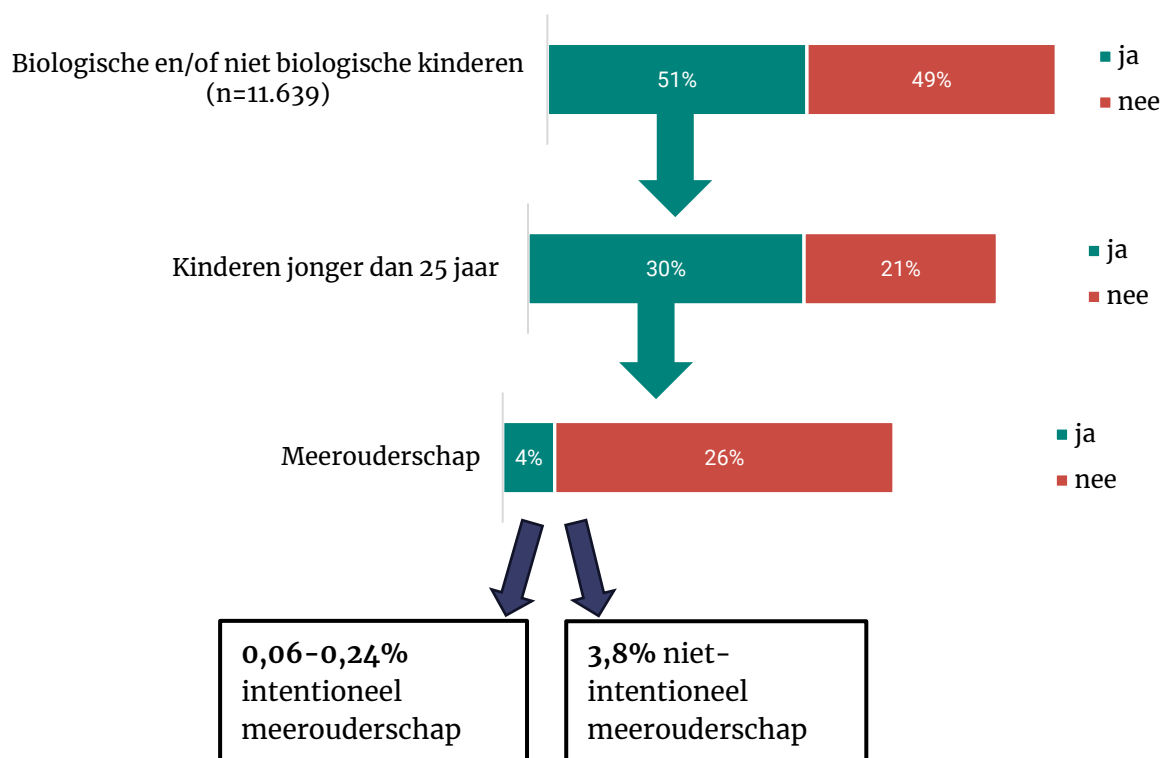
Intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen

Deze groep bestaat uit twee soorten meeroudergezinnen. Intentionele meeroudergezinnen en niet-intentionele meeroudergezinnen. In dit onderzoek is uitgevraagd of het voor de geboorte al de bedoeling was om met meer dan twee volwassenen het kind op te voeden. Deze groep wordt gedefinieerd als intentioneel. Van de meeroudergezinnen in dit onderzoek geeft 91 procent aan dat dit na de geboorte van het kind is ontstaan. Dit betekent dat 3,8 procent van de Nederlandse bevolking (20 t/m 68 jaar) ouder is in een niet-intentioneel meeroudergezin met kinderen onder de 25 jaar. De overige 9 procent geeft aan dat het voor de geboorte de intentie was om het kind met meer dan twee ouders op te voeden. Wij noemen deze groep verder intentionele meeroudergezinnen.

Echter blijkt bij nadere inspectie van de data dat bij niet al deze respondenten met zekerheid gesteld kan worden dat er daadwerkelijk sprake is van een intentioneel meeroudergezin. Gesteld kan worden dat tussen 0,06 procent en 0,24 procent van de Nederlandse bevolking (20 t/m 68 jaar) kinderen onder de 25 jaar heeft of opvoedt in een intentioneel meeroudergezin (zie de volgende paragraaf voor een uitgebreide beschrijving van de intentionele meeroudergezinnen).

¹² CBS (2022). Aantal kinderen naar leeftijd. Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/vader-en-moeder-op-leeftijd/bijlage>

Figuur 2.1 Populatiecijfers kinderen en meerouderschap

2.3.1 Intentionele meeroudergezinnen

De ouders die aangeven dat er sprake is van intentioneel meerouderschap zijn onder te verdelen in vier groepen. Omdat het om zelfrapportage gaat vallen niet alle ouders die zelf vinden dat zij een intentioneel meeroudergezin zijn ook in de groep zoals deze juridisch is gedefinieerd.

Groep 1. Ten eerste zijn er de ouders die daadwerkelijk een intentioneel meeroudergezin vormen. Zij hebben voor de conceptie van het kind besloten dit met meer dan twee ouders op de wereld te zetten, op te voeden en hierover afspraken gemaakt. Voor het bepalen van deze groep zijn twee criteria gehanteerd. Het eerste criterium: als uit de omschrijving van gezinssituatie in de open antwoorden blijkt dat er sprake is van een intentioneel meeroudergezin. Het tweede criterium: als dit niet uit de open antwoorden af te leiden is, maar wel is aangegeven dat er voor de geboorte van het kind afspraken zijn gemaakt en er een meerouderschapsovereenkomst is gesloten. De groep waarbij we aan de hand van deze twee criteria met de redelijke zekerheid kunnen stellen dat er sprake is van een meeroudergezin bestaat in dit onderzoek uit 7 ouders (0,06%).

Groep 2. Ten tweede is er een aanzienlijke groep die aangeeft ouder te zijn in een intentioneel meeroudergezin, waarbij dit echter moeilijk geverifieerd kan worden of dit daadwerkelijk zo is. Deze groep heeft hun gezinssituatie niet toegelicht in open antwoorden waardoor het niet mogelijk is te controleren of de antwoorden op de gesloten vragen hierop aansluiten. Gezien de variatie in de groep die aangeeft onderdeel te zijn van een intentioneel meeroudergezin, is het mogelijk dat zich in deze groep (net als in groep 3 en 4) ouders bevinden die feitelijk gezien niet onderdeel zijn van een intentioneel meeroudergezin. Echter zou het ook kunnen dat dit wel het geval is. Deze groep bestaat uit 21 ouders (0,18% van alle Nederlanders van 20 t/m 68 jaar).

Groep 3. Ten derde is er een groep ouders die met behulp van een draagmoeder of donor een kind hebben gekregen of die dit zelf zijn. In deze gevallen zijn er wel voor de conceptie afspraken gemaakt, maar was het niet de intentie om het kind met meer dan twee ouders op te voeden. Echter zijn er wel meer dan twee ouders betrokken bij het 'ontstaan' van dit kind. Deze groep bestaat in dit onderzoek uit drie ouders (0,03% van alle Nederlanders van 20 t/m 68 jaar). Deze groep is wel meegenomen in het onderzoek, omdat dit een potentiële doelgroep is die behoefte zou kunnen hebben aan een regeling waarmee ook draagmoeders en donoren juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag over het kind kunnen hebben.

Groep 4. Tot slot onderscheiden we een groep die bestaat uit ouders die zelf hun gezin omschrijven als een intentioneel meeroudergezin, maar dit volgens de juridische definitie niet zijn. In deze gezinnen is mogelijk wel voor of (vlak) na de geboorte van dit kind een meeroudersituatie ontstaan. Dit zijn bijvoorbeeld alleenstaande moeders die aangeven dat hun ouders een belangrijke rol spelen in de opvoeding. Ook een aantal ouders met een pleeg- of adoptiekind geven aan dat er sprake is van een intentioneel meeroudergezin. Mogelijk is ook hier voor of (vlak) na de geboorte van het kind besloten dat zowel de biologische ouders als de pleeg- of adoptieouders betrokken zouden zijn bij de opvoeding van het kind. Deze groep bestaat uit 5 ouders in dit onderzoek.

Inschatting aantal intentionele meeroudergezinnen in Nederland

Op basis van de hierboven genoemde aantallen is het mogelijk om een grove inschatting te maken van het aantal volwassenen in intentionele meeroudergezinnen in Nederland. We nemen hiervoor de volwassenen in groep 1 en 2 mee. De omvang van de groep volwassenen in intentionele meeroudergezinnen met kinderen tot 25 jaar in Nederland schatten we op basis van bovenstaande in tussen de 0,06 procent en 0,24 procent van de bevolking tussen de 20 en 68 jaar. Daarbij moet er rekening gehouden worden met het feit dat er per meeroudergezin drie à vier volwassenen betrokken zijn (mogelijk verdeeld over meerdere huishoudens).

In december 2024 telde Nederland ruim 11,4 miljoen volwassenen tussen 20 en 68 jaar. Dit betekent dat, uitgaande van 0,06 procent, het aantal volwassenen van 20 tot en met 68 jaar met kinderen in een meeroudergezin = $11,4 \text{ miljoen} * 0,06\% = 6.800$. Om tot een ondergrens te komen wordt dit getal gedeeld door het maximale aantal ouders per meeroudergezin, namelijk vier. Het aantal meeroudergezinnen wordt dan geschat op tenminste $6.800/4 = 1.700$.

Als in deze inschatting ook de groep wordt meegenomen waarvan niet met zekerheid vast te stellen is of er daadwerkelijk sprake is van intentioneel meerouderschap (0,18%), komen we uit op: $11,4 \text{ miljoen} * 0,24\% =$ ongeveer 27.500 volwassenen in een intentioneel meeroudergezin. Om tot een bovengrens te komen delen we dit aantal door het minimale aantal ouders per meeroudergezin, namelijk drie. Hieruit volgt: $27.500/3 = 9.200$ intentionele meeroudergezinnen. Daarmee zijn er naar schatting dus tussen 1.700 en 9.200 intentionele meeroudergezinnen met kinderen jonger dan 25 jaar in Nederland.

Deze inschatting dient echter als indicatief gezien te worden. In dit onderzoek hebben we, net als in elk ander onderzoek waarin een steekproef wordt getrokken, namelijk te maken met een nauwkeurigheidsmarge. Deze betreft in dit onderzoek 0,91 procent met een betrouwbaarheid van 95 procent. Dit betekent dat met 95 procent zekerheid gesteld kan worden dat de werkelijke uitkomsten 0,91 procent hoger of lager zijn dan de gevonden uitkomst in het onderzoek. Over het algemeen is dit een zeer kleine nauwkeurigheidsmarge. Bij de inschatting van de populatieaantallen van intentionele meeroudergezinnen gaat het echter om nog kleinere percentages (0,06% - 0,24%). Een verschil van 0,91 procent zou daardoor een zeer groot effect hebben op de populatieaantallen. Deze worden dan vele malen groter. Het is daarom belangrijk om de uitgerekenen populatieaantallen te zien als een inschatting en niet als exacte populatieaantallen. Ook is er in dit onderzoek sprake van een onderschatting van het aandeel van de Nederlandse bevolking met kinderen (51% vs. 59% volgens CBS cijfers). Het zou daarmee kunnen dat er ook sprake is van een onderschatting van het aantal volwassenen in intentionele meeroudergezinnen.

Inschatting aantal niet-intentionele meeroudergezinnen in Nederland

Op basis van het percentage Nederlanders van 20 tot en met 68 jaar dat aangeeft deel uit te maken van een niet-intentioneel meeroudergezin (0,38%) is het mogelijk om een inschatting te maken van het totaal aantal volwassenen in Nederland dat hier deel van uitmaakt. Ook bij de niet-intentionele meeroudergezinnen moet er rekening gehouden worden met het feit dat er per gezin drie à vier volwassenen betrokken zijn. Het aantal volwassenen (20 t/m 68 jaar) in een niet-intentioneel meeroudergezin met kinderen jonger dan 25 jaar = 11,4 miljoen
*0,38%=435.000. Het aantal niet-intentionele meeroudergezinnen ligt dan tussen 435.000/4 ouders=108.750 en 435.000/3 ouders=145.000.

Net als voor intentionele meeroudergezinnen, geldt dat ook deze schatting af kan wijken van de werkelijkheid. Ook voor het percentage volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen (3,8%) geldt namelijk de nauwkeurigheidsmarge van 0,91 procent. Gezien het aanzienlijk grotere aandeel volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen is deze schatting echter wel robuuster dan de schatting voor intentionele meeroudergezinnen. Ook bij deze inschatting dient wel de onderschatting van het totale aantal volwassenen met kinderen in dit onderzoek in acht genomen te worden. Dit zou ook tot een onderschatting van het aantal niet-intentionele meeroudergezinnen kunnen leiden.

2.4 Gezinsituaties meeroudergezinnen

2.4.1 Intentionele meeroudergezinnen

Verschillende typen intentionele meeroudergezinnen

De samenstelling van de intentionele meeroudergezinnen is divers. Per gezin waarvan de ouders aangeven dat dit een intentioneel meeroudergezin is, is in een gesloten vraag uitgevraagd wat de gezinssituatie is. Dit is uitgevraagd per kind waarbij de respondent aangeeft betrokken te zijn. Als er meerdere kinderen zijn is het mogelijk dat voor de verschillende kinderen een verschillende gezinssituatie geldt. Bijvoorbeeld omdat het ene kind wordt opgevoed met de partner en nog één of twee volwassenen en een ander kind is gekregen met behulp van een donor. Daarnaast is het mogelijk dat voor één kind meerdere situaties van toepassing zijn. Bijvoorbeeld als men het kind met behulp van een draagmoeder heeft gekregen en dit vervolgens met meer dan twee volwassenen opvoedt.

Zowel in groep 1 als 2, voedt de grootste groep de kinderen op met de eigen partner en nog één of twee volwassenen. Daarbij hebben in totaal van deze twee groepen zeven ouders een kind gekregen met behulp van een draagmoeder¹³. Ook geven in totaal vijf van deze ouders aan een kind te hebben gekregen met behulp van een donor. Een enkeling geeft aan de draagmoeder te zijn en ook een enkeling geeft aan de bekende donor van een kind te zijn.

In totaal hebben de zeven volwassenen in groep 1, 11 kinderen. De volwassenen groep 2, hebben 30 kinderen waarvan zij aangeven dat het voor de geboorte de intentie was om deze met meer dan twee ouders op te voeden.

In de groep die met behulp van een draagmoeder of donor een kind heeft gekregen is een enkeling zelf de bekende donor. In de andere twee gevallen hebben twee stellen bestaande uit twee vrouwen met behulp van een donor kinderen gekregen. Een van deze twee stellen is vervolgens weer gescheiden waarbij de nieuwe partner van een van de moeders ook een rol speelt in de opvoeding. Het gaat in deze groep in totaal om drie kinderen waarbij het meerouderschap intentioneel was.

De vijf gezinnen die strikt genomen niet onder intentioneel meerouderschap vallen, maar door ouders wel zo gezien worden, hebben een adoptie- en een pleegkind of voeden hun kind samen met de grootouders op. De beslissing hiertoe zal voor de geboorte of vlak daarna genomen zijn en daarom door deze ouders gezien worden als een intentionele meeroudersituatie. Het gaat bij deze groep om in totaal 6 kinderen.

¹³ Een bekende donor en draagmoeder hebben strikt gezien geen rol als ouder en kunnen dus ook geen deel vormen van een intentioneel meeroudergezin. Echter gaat het hier om zelfrapportage en hanteert men zelf mogelijk een minder strikte definitie. Uit de toelichting van de bekende donor is bijvoorbeeld op te maken dat hij een zeer actieve rol heeft in de opvoeding en twee kinderen waarvan hij de donor is volledig bij hem wonen.

Tabel 2.1 Intentionele meeroudergezinnen: gezinssituatie (n=36, meerdere antwoorden mogelijk)

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=7)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Draagmoeder of donor ¹⁴ (n=3)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Opvoeding met partner en nog 1 of 2 volwassenen	n=6	n=15	n=1	n=1
Kind gekregen met behulp van draagmoeder	n=2	n=5	n=0	n=0
Kind gekregen met behulp van donor	n=3	n=2	n=2	n=0
Opvoeding als alleenstaande ouder met de andere biologische ouder en zijn/haar partner	n=1	n=4	n=0	n=0
Draagmoeder van kind	n=0	n=1	n=0	n=0
Bekende donor van kind	n=1	n=0	n=1	n=0
Pleegkind	n=1	n=1	n=0	n=1
Adoptiekind	n=0	n=1	n=0	n=1
Andere situatie	n=0	n=1	n=0	n=2

Relatie van volwassenen in intentionele meeroudergezinnen tot de kinderen¹⁵

In de meeroudergezinnen van groep 1, zijn de ouders van in elk geval een van de kinderen in het gezin de biologische ouder. Daarnaast zijn twee ouders adoptieouder van een kind. Dit zijn kinderen die zij met behulp van een draagmoeder hebben gekregen. Een enkeling geeft aan voogd te zijn en dit kind met partner en nog één of twee volwassenen op te voeden. Hierbij is niet te achterhalen wat de exacte situatie is.

In groep 2, is de helft van de ouders die de vragenlijst invulden de biologische ouder. Daarnaast zijn vijf ouders niet-biologische ouder. Drie van deze ouders en ook twee ouders die aangeven adoptieouder te zijn hebben dit kind met behulp van een draagmoeder of donor gekregen. Ook degene die aangeeft pleegouder te zijn kreeg dit kind met behulp van een draagmoeder. Aangezien het om zelfrapportage gaat zou het kunnen dat deze ouders een meer flexibele definitie van draagmoederschap hanteren en eventueel ook van pleegouder zijn.

¹⁴ Via de open link die is verspreid buiten het I&O Researchpanel heeft ook een draagmoeder de vragenlijst ingevuld. De respons via de open link wordt niet meegenomen in de beschrijving van de populatie, omdat via de open link specifiek de groep volwassenen in intentionele meeroudergezinnen is benaderd. Dit geeft een vertekend beeld van de populatie. Vanaf hoofdstuk 3 worden de antwoorden van deze draagmoeder wel meegenomen in de analyse. .

¹⁵ Dit is uitgevraagd door te vragen wat de relatie is van de respondenten tot de kinderen in hun meeroudergezinnen. Ook dit is per kind uitgevraagd en daarom is het mogelijk dat ouders verschillende antwoorden voor verschillende kinderen hebben gegeven. Om deze reden tellen de percentages niet op tot 100 procent.

In groep 3, zijn twee ouders de biologische ouder. Dit gaat om twee moeders die een kind kregen met een donor. Degene die zelf de donor is van een kind geeft aan ‘vader maar geen ouder’ te zijn.

Van groep 4, is een enkeling de biologische ouder die het kind opvoedt met de grootouders. Daarnaast voedt ook de ouder die aangeeft voogd te zijn de kinderen op met haar ouders. De andere drie ouders zijn adoptieouder of pleegouder.

Tabel 2.2 Intentionele meeroudergezinnen: relatie tot kind (n=36)

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=7)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Draagmoeder of donor¹⁶ (n=3)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Biologische ouder	n=6	n=10	n=2	n=1
Niet-biologische ouder/ meemoeder/ meevader	n=0	n=5	n=0	n=0
Adoptieouder	n=2	n=4	n=0	n=2
Pleegouder	n=0	n=1	n=0	n=1
Voogd	n=1	n=1	n=0	n=1
Anders	n=0	n=1	n=1	n=0

¹⁶ Via de open link die is verspreid buiten het I&O Researchpanel heeft ook een draagmoeder de vragenlijst ingevuld. De respons via de open link wordt niet meegenomen in de beschrijving van de populatie, omdat via de open link specifiek de groep volwassenen in intentionele meeroudergezinnen is benaderd. Dit geeft een vertekend beeld van de populatie. Vanaf hoofdstuk 3 worden de antwoorden van deze draagmoeder wel meegenomen in de analyse. .

Hieronder volgen enkele beschrijvingen van ouders over de meeroudergezinnen waar zij deel van uitmaken. De gezinnen waarvan niet met zekerheid is vast te stellen of het om een intentioneel meeroudergezin gaat, hebben geen omschrijving gegeven van het gezin. Deze kunnen daarom hieronder niet opgenomen worden.

Groep 1

- *“Twee (getrouwde) vaders, een alleenstaande moeder – twee huishoudens. We brengen allemaal veel tijd samen door, maar de tijd van onze dochter wordt eerlijk verdeeld over de twee huizen.”*
- *“Ik ben vader van 2 kinderen van de ene lesbische moeder en ik ben de vader van 1 kind van de andere lesbische moeder. Zij hebben het gezag maar zijn al 6 jaar gescheiden. Mijn zoon, de oudste woont al sinds zijn 14de bij mij. Mijn oudste dochter woont ook niet meer bij haar moeders. Die voed ik ook op. De jongste woont nog bij haar biologische moeder en die voed ik mede op.”*
- *“2 moeders, met 2 kinderen is de basis. De betrokken vader, dit is de zwager van biologische moeder en broer van mee moeder. Hier zijn de kinderen 2 dagdelen in de week. Vader komt ook regelmatig bij ons op visite. Vader heeft lat relatie met een man.”*

Groep 3

- *“Het kind wordt door zijn twee moeders opgevoed. Ik ben vader maar heb meer een soort van oom rol. Ik zie het kind eens in twee maanden. Ik ben geen ouder en ook geen gezag.”*
- *“Twee moeders een donorpapa met frequente contact rol. Twee moeders gescheiden en samen kind opvoeden waarvan één moeder weer samenwoont met nieuwe partner en kind daar óók deel van gezin uitmaakt.”*
- *“Ik ben zelf een vrouw en heb met mijn ex-vrouw 2 kinderen gekregen. Ik heb de eerste gedragen, mijn ex de tweede. Een aantal jaar geleden zijn mijn ex en ik uit elkaar gegaan. Inmiddels hebben wij beiden een nieuwe relatie. Zij zien hun biologische (donor) vader ook regelmatig.”*
- *“De kinderen van 7 jaar en 11 jaar zijn verwerkt met laagtechnologisch draagmoederschap, elk voor een verschillend mannenstel.”*

Groep 4

- *“Moeder met twee kinderen, broer en ouders helpen met de opvoeding.”*
- *“Vader, moeder, 3 biologische kinderen, 1 pleegkind.”*
- *“Mijn partner en ik, dochter, zoon en (adoptie) dochter”*

2.4.2 Niet-intentionele meeroudergezinnen

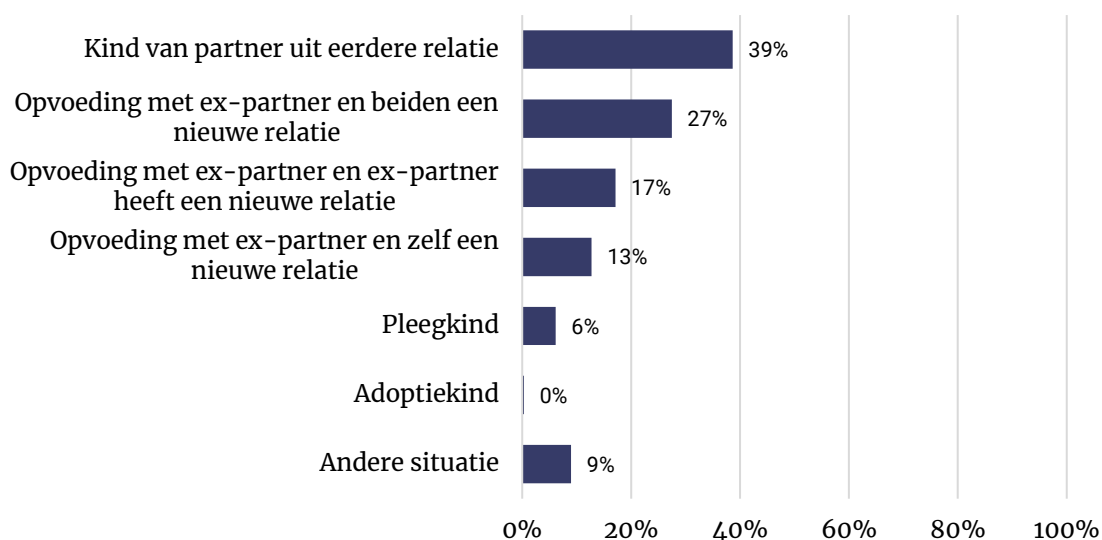
Verschillende typen niet-intentionele meeroudergezinnen

Per volwassene die aangeeft onderdeel uit te maken van een niet-intentioneel meeroudergezin is per kind uitgevraagd wat de gezinssituatie is. Het is mogelijk dat voor verschillende kinderen, verschillende en/of meerdere situaties van toepassing zijn volgens de respondent. Respondenten konden meerdere antwoorden geven en in totaal hebben de 439 volwassenen met kinderen in een niet-intentionele meeroudersituatie 722 kinderen waarover zij deze vraag beantwoordden.

De meest voorkomende situatie is dat iemand een partner heeft met een kind uit een eerdere relatie (39%). Daarop volgen verschillende vormen van samengestelde gezinnen. Zoals de situatie waarin ouders uit elkaar zijn en beiden een nieuwe relatie hebben. Daarop volgt dat de ouders uit elkaar zijn en een van de ouders heeft een nieuwe relatie. Minder vaak voorkomend zijn pleeggezinnen (6%) en adoptiekinderen (0,3%). Onder 'andere situatie' worden toelichtingen gegeven, zoals:

- “Ik ben de stiefmoeder en gescheiden van de biologische vader”.
- “[kind] Woont deeltijd bij ons en deeltijd in gezinshuis.”
- “Een echtpaar/ vrienden helpen met de opvoeding, sinds vader is overleden.”

Figuur 2.2 Niet-intentionele meeroudergezinnen: gezinssituatie (n=439, meerdere antwoorden mogelijk)

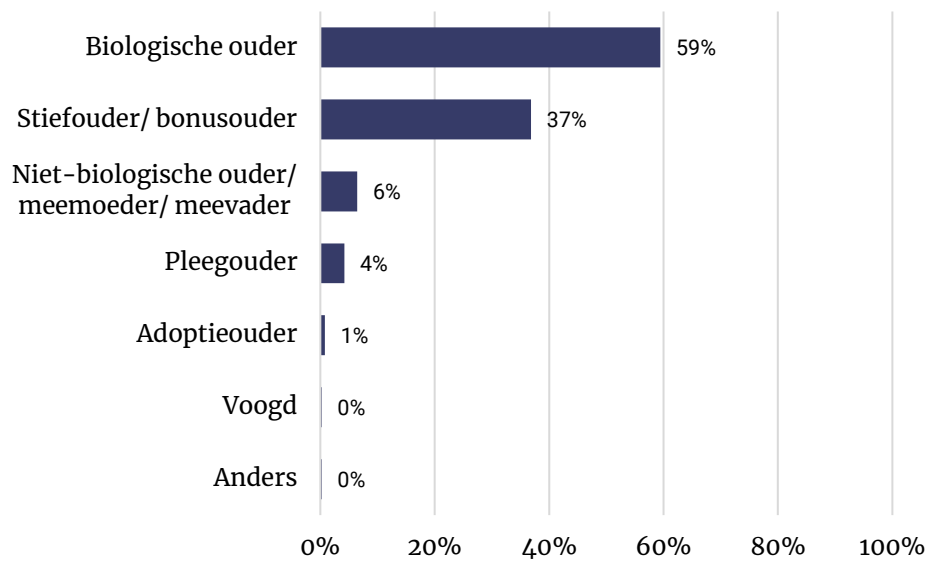

De meerderheid van deze volwassenen geeft aan dat zij de biologische ouder zijn van de kinderen (59%). Een derde is de stiefouder of bonusouder en 6 procent noemt zichzelf de niet-biologische ouder/meemoeder/meevader. Pleegouder en adoptieouder komen minder vaak voor (respectievelijk 4 en 1 procent)¹⁷.

¹⁷ Deze volwassenen is gevraagd wat de relatie is tot de kinderen in de meeroudergezinnen. Deze vraag is per kind ingevuld. Er was per kind één antwoord mogelijk.

De meeste stiefouders/bonusouders en niet-biologische ouders geven aan dat hun partner een kind heeft uit een eerdere relatie. Er zijn onder de niet-biologische ouders en stiefouders ook volwassenen die aangeven het kind op te voeden met hun ex-partner die een nieuwe relatie heeft. Zij zijn waarschijnlijk niet meer samen met deze partner die al een kind had uit een eerdere relatie, maar nog wel betrokken bij de opvoeding van dit kind. Onder de adoptieouders zijn ook ouders die aangeven dat dit het kind is van hun partner uit een eerdere relatie, en dat zij dit kind geadopteerd hebben.

Figuur 2.3 Niet-intentionele meeroudergezinnen: relatie tot kind (n=434)

Gezinsbeschrijvingen niet-intentioneel

- “2 kinderen uit vorige relatie van mijn partner. De andere ouder heeft nog voogdij, maar er is geen contact, dus de kinderen zijn altijd bij ons. Pleegdochter is het nichtje van mijn partner. Zij is alleenstaande minderjarige vluchteling en woont sinds zomer 2024 bij ons. De jongste is binnen onze relatie geboren.”
- “1 man met 2 vrouwen (driehoeksrelatie) 3 kinderen, 1 biologisch van man en 2 bonuskinderen van 2e vrouwelijk partner. Dus 6 mensen in totaal.”
- “2 ouders. Gescheiden en beide een nieuwe relatie. Waarbij één van de nieuwe partners ook al drie kinderen heeft.”
- “Complex, alleenstaande ouder met 1 dochter die haar vader nauwelijks ziet, stiefdochter die ik heb opgevoed en mij ziet als haar moeder en een soort van pleegkind die jaren door mij is opgevangen en bij ons heeft gewoond.”
- “Ik voed de kinderen van mijn vrouw mede op. Samen met de biologische ouders in co ouderschap.”
- “Mijn zoon heeft OTS en is uit huis bij mijn moeder geplaatst door de Jeugdbescherming.”

2.5 Kenmerken van intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen

2.5.1 Intentionele meeroudergezinnen

Achtergrondkenmerken

Ruim de helft van de volwassenen in een intentioneel meeroudergezin woont in een (zeer) sterk stedelijk gebied. Dit lijkt iets boven het Nederlands gemiddelde te liggen, echter is dit wegens het kleine aantal intentionele meeroudergezinnen niet met zekerheid te zeggen. Een derde van deze groep woont in matig of weinig stedelijk gebied en twee volwassenen in intentionele meeroudergezinnen wonen in niet stedelijk gebied. Er zijn hierin weinig verschillen tussen de verschillende groepen die we binnen de doelgroep intentionele meeroudergezinnen onderscheiden. Ook de volwassenen waarvan met redelijke zekerheid te stellen is dat zij deel uitmaken van een intentioneel meeroudergezin, zijn op deze manier verdeeld over stedelijke en minder/niet stedelijke gebieden.

Ook de verdeling over de regio's is vergelijkbaar met de gehele Nederlandse bevolking: ongeveer de helft woont in de regio west (Randstad) en de rest is verdeeld over de overige provincies. De helft van de volwassenen in een intentioneel meeroudergezin is hoogopgeleid. Dit lijkt iets meer te zijn dan het Nederlands gemiddelde. Opnieuw geldt dat dit verschil indicatief is wegens de lage aantallen.

Tabel 2.3 Stedelijkheid woonplaats – Intentioneel

	Intentionele meeroudergezinnen (n=36)	Nederlandse bevolking 2024 (Bron: CBS)
(Zeer) sterk stedelijk	58%	50%
Matig/weinig stedelijk	36%	33%
Niet stedelijk	6%	16%

Tabel 2.4 Regio – Intentioneel

	Intentionele meeroudergezinnen (n=36)	Nederlandse bevolking (Bron: CBS)
West (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland)	50%	47%
Noord (Groningen, Friesland, Drenthe)	11%	10%
Oost (Overijssel, Gelderland, Flevoland)	17%	12%
Zuid (Noord-Brabant, Limburg, Zeeland)	22%	24%

Tabel 2.5 Opleidingsniveau – Intentioneel

	Intentionele meeroudergezinnen (n=36)	Nederlandse bevolking 2023 (Bron: CBS)
Laag (basisonderwijs, vmbo, mbo1)	17%	26%
Midden (havo, vwo, mbo2-4)	33%	37%
Hoog (hbo, wo)	50%	36%

Intentionele meeroudergezinnen zijn veelal regenbooggezinnen

Van gezinnen waarbij met zekerheid te stellen is dat er sprake is van een intentioneel meeroudergezin is een meerderheid een regenbooggezin. Bij vijf van de zeven ouders is ten minste een van de volwassenen in het gezin onderdeel van de LHBTQIA+ gemeenschap. De overige twee volwassenen geven aan dat dit niet het geval is. Een van hen is bijvoorbeeld de vader van het kind van zijn schoonzus en voedt dit kind samen met zijn eigen vrouw en de schoonzus op. Van groep 2, geeft een derde aan dat zij onderdeel zijn van een regenbooggezin. Ruim de helft zegt dat dit niet het geval is en een moeder geeft aan biseksueel te zijn, maar wel een relatie te hebben met een man. In het geval van de donoren en draagmoeders zijn alle drie de gezinnen regenbooggezinnen. In groep 4 geven alle ouders aan dat dit geen regenbooggezinnen zijn.

Tabel 2.6 Is dit gezin een 'regenbooggezin'? Daarmee bedoelen we dat minstens één volwassene in het gezin tot de LHBTQIA+ gemeenschap behoort – Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=7)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)		Groep 3: Draagmoeder of donor (n=3)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Ja	n=5	n=7		n=3	n=0
Nee	n=2	n=12		n=0	n=5
Anders	n=0	n=1		n=0	n=0
Weet ik niet	n=0	n=1		n=0	n=0

2.5.2 Niet-intentionele meeroudergezinnen

Achtergrondkenmerken

Ongeveer de helft van de volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin woont in een (zeer) sterk stedelijk gebied (zie Tabel 2.7). Bijna vier op de tien zijn woonachtig in een matig/weinig stedelijk gebied en 9 procent in een niet stedelijk gebied. Als we dit vergelijken met de Nederlandse bevolking, zien we dat de verhoudingen niet veel afwijken. Vier op de tien volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin wonen in regio West (zie Tabel 2.8). Deze verhoudingen zijn eveneens vergelijkbaar met die van de Nederlandse bevolking. In Tabel 2.9 is de verdeling naar opleidingsniveau te zien. Van de volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin is 45 procent hoogopgeleid. Van de Nederlandse bevolking is dit 36 procent.

Tabel 2.7 Stedelijkheid woonplaats

	Niet-intentionele meeroudergezinnen	Nederlandse bevolking 2024 (Bron: CBS)
(Zeer) sterk stedelijk	52%	50%
Matig/weinig stedelijk	39%	33%
Niet stedelijk	9%	16%

Tabel 2.8 Regio

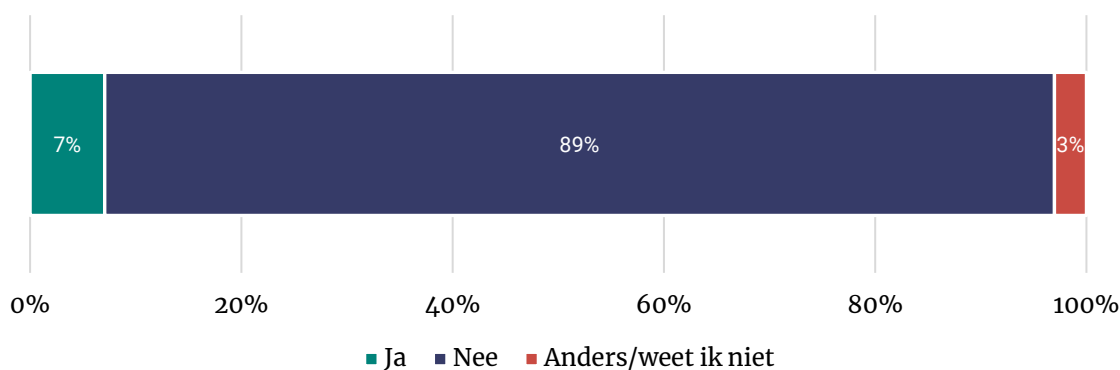
	Niet-intentionele meeroudergezinnen	Nederlandse bevolking
West (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland)	41%	47%
Noord (Groningen, Friesland, Drenthe)	11%	10%
Oost (Overijssel, Gelderland, Flevoland)	21%	12%
Zuid (Noord-Brabant, Limburg, Zeeland)	27%	24%

Tabel 2.9 Opleidingsniveau

	Niet-intentionele meeroudergezinnen	Nederlandse bevolking 2023 (Bron: CBS)
Laag (basisonderwijs, vmbo, mbo1)	13%	26%
Midden (havo, vwo, mbo2-4)	42%	37%
Hoog (hbo, wo)	45%	36%

De meeste niet-intentionele meeroudergezinnen zijn geen regenbooggezin (een gezin waarvan minstens één volwassene tot de LHBTQIA+ gemeenschap behoort) (89%). Zeven procent is dit wel.

Figuur 2.4 Is dit gezin een 'regenbooggezin'? Daarmee bedoelen we dat minstens één volwassene in het gezin tot de LHBTQIA+ gemeenschap behoort – Niet-intentioneel

Voor overige kenmerken van zowel intentionele als niet-intentioneel meeroudergezinnen verwijzen we naar Bijlage A. Hierin staat beschreven in welke mate volwassenen zich verantwoordelijk en betrokken voelen bij het kind en hoe de ouders uit een intentioneel meeroudergezin elkaar hebben leren kennen.

3 Opvoeding en ouderschap/gezag¹⁸

Doel van het onderzoek is om in kaart te brengen voor welk deel van de potentiële doelgroep een wettelijke regeling rondom meerouderschap en meerpersoonsgezag een oplossing kan zijn. Hiervoor brengen wij in dit hoofdstuk eerst in kaart hoe het contact, verantwoordelijkheid en afspraken rondom de opvoeding van een kind in meeroudergezinnen nu verloopt en tegen welke problemen men aan loopt. Hieronder volgen eerst de conclusies van dit hoofdstuk en vervolgens een uitgebreide beschrijving van de resultaten ter onderbouwing hiervan.

3.1 Conclusie

Afspraken over de opvoeding

Alle ouders waarvan met zekerheid te stellen is dat er sprake is van een intentioneel meeroudergezin maakten afspraken over zaken omtrent het kind. In de meeste gevallen maakten zij voor de geboorte afspraken over de volgende onderwerpen: juridisch ouderschap en ouderlijk gezag, het nemen van medische beslissingen over het kind, verdeling van de zorgtaken, de woon/verblijfplaats van het kind en financiën met betrekking tot het kind. Afspraken over contact en omgang met het kind werden iets vaker na de geboorte gemaakt. De meeste ouders kregen geen professionele begeleiding bij het maken van deze afspraken. Wel legden de meeste ouders (een deel van) deze afspraken schriftelijk vast.

Contact

Zoals hierboven aangegeven, worden afspraken over contact en omgang vaak na de geboorte gemaakt en bij niet-intentionele meeroudergezinnen waarschijnlijk vaak pas bij een scheiding. Het contact tussen de betrokken volwassenen is zowel bij intentionele als bij niet-intentionele meeroudergezinnen niet altijd goed. In het geval van niet-intentionele meeroudergezinnen ligt dit enigszins in de lijn der verwachtingen, omdat men in deze gezinnen niet voor de geboorte van het kind al besloten heeft het kind samen op te voeden en hier later gezamenlijk een weg in moet zien te vinden. Maar ook van de ouders in de intentionele meeroudergezinnen geeft een deel aan dat het contact tussen alle ouders/verzorgers niet goed is. Ook zien we dat kinderen niet altijd evenveel verblijven bij alle ouders. Of dit afwijkt van gemaakte afspraken is niet te zeggen. Wel kunnen ook in deze gezinnen situaties veranderen, bijvoorbeeld door scheidingen, en gemaakte afspraken daarmee anders uitpakken dan verwacht.

¹⁸ De in hoofdstuk 2 beschreven gezinssituatie is voor alle kinderen in de meeroudergezinnen uitgevraagd. Vervolgens zijn, om de lengte van de vragenlijst te beperken, voor één kind per respondent gedetailleerdere vragen gesteld. Dit geldt voor de resultaten vanaf dit hoofdstuk. Ook worden vanaf dit hoofdstuk de resultaten van de zes volwassenen die de vragenlijst invulden via de open link, buiten het I&O Research Panel meegenomen.

Ervaren knelpunten, problemen en zorgen

Volwassenen in intentionele meeroudergezinnen die geen ouderschap en/of gezag hebben, lopen in de dagelijkse praktijk beperkt tegen problemen aan als gevolg hiervan. Veelal omdat er oplossingen worden gevonden voordat de problemen zich voordoen en het voor scholen en bijvoorbeeld sportverenigingen duidelijk is wie de ouders zijn en dat er ook meer dan twee ouders mogen zijn. Over de minder vaak voorkomende situaties als medische situaties en erfrecht wordt nog niet altijd nagedacht en omdat het niet vaak voorkomt loopt men op dit moment niet direct tegen deze problemen aan. Een enkeling maakt zich hier wel zorgen over. Het aspect van erkenning als ouder is waarschijnlijk wel een belangrijk punt maar is niet concreet als probleem uitgevraagd. In hoofdstuk 5 komt dit wel aan bod.

Het merendeel van de volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen die geen ouderschap en/of gezag hebben, ervaart geen problemen. De groep die wel problemen ervaart, ervaart vergelijkbare problemen als de volwassenen in intentionele meeroudergezinnen. Deze problemen lijken wel relatief minder vaak voor te komen onder niet-intentionele gezinnen dan onder intentionele gezinnen.

3.2 Afspraken over de opvoeding

3.2.1 Intentionele meeroudergezinnen

Omschrijving meeroudergezin over algemeen passend

Van groep 1 vinden de meeste ouders de omschrijving 'kind met drie of meer ouders' passend bij de situatie waarin hun kind opgroeit. Een enkeling weet niet of dit een goede omschrijving is. Ook in groep 2 vindt de meerderheid deze omschrijving passend voor hun gezinssituatie.

Van de gezinnen waar sprake is van een donor of draagmoeder vindt een enkele ouder dat de omschrijving 'kind met drie of meer ouders' helemaal passend is. De mate waarin de omschrijving als passend wordt ervaren hangt samen met de intensiteit waarin alle ouders betrokken zijn bij de opvoeding. Oftewel als een donor een actieve rol heeft in het leven van het kind is het passend en anders minder.

Ook in de gezinnen van groep 4 vinden drie van de vijf ouders dat hun kind drie of meer ouders heeft. Een enkele ouder vindt dit enigszins passen en een moeder die haar kind met behulp van haar ouders opvoedt vindt dit niet passend.

Tabel 3.1 In hoeverre vindt u dat de omschrijving -kind met drie of meer ouders- past bij de situatie waarin dit kind opgroeit? (n=40)

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Past helemaal	n=5	n=8	n=1	n=3
Past enigszins	n=3	n=7	n=3	n=1
Past niet	n=0	n=2	n=1	n=1
Weet ik niet	n=1	n=4	n=0	n=0

Afspraken over kind veelal voor de geboorte gemaakt

Ouders die aangaven dat zij voor de geboorte de intentie hadden om een kind met meer dan twee ouders/verzorgers op te voeden, is gevraagd of zij afspraken hebben gemaakt hierover en op welk moment zij dit hebben gedaan. Bijna alle volwassenen hebben afspraken gemaakt, alleen in groep 2 deden vijf van de 21 ouders dit niet. Het overgrote deel heeft deze afspraken ook voor de geboorte gemaakt.

Tabel 3.2 Zijn er afspraken gemaakt over zaken omtrent het kind?

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Voor de geboorte afspraken gemaakt	n=9	n=14	n=5	n=3
Na de geboorte afspraken gemaakt	n=0	n=2	n=0	n=2
Geen afspraken gemaakt	n=0	n=5	n=0	n=0

Afspraken over contact en omgang vaker na geboorte pas gemaakt

Als vervolgens wordt gekeken naar waar men afspraken over maakte, zien we dat afspraken over juridisch ouderschap en ouderlijk gezag het vaakst worden gemaakt en dat dit voor de geboorte gebeurt. Ook over andere onderwerpen, namelijk het nemen van (medische) beslissingen over het kind, de verdeling van de zorgtaken, de woon-/verblijfplaats en financiën maken ongeveer zes op de tien ouders/verzorgers afspraken voor de geboorte van het kind. Een kwart maakte hier wel afspraken over maar deed dit pas na de geboorte van het kind. Afspraken over contact en omgang met het kind worden iets vaker pas na de geboorte van het kind gemaakt.

Van groep 1, maakten zeven van de negen over de meeste voorgelegde zaken afspraken voor de geboorte van het kind en deden twee dit na de geboorte (niet in figuur of tabel). Over contact en omgang met het kind spraken vijf van de negen ouders/verzorgers iets af voor de geboorte, drie deden dit daarna en een enkeling maakte hier geen afspraken over.

Enkele ouders geven ook nog andere onderwerpen aan waar zij zaken over afspraken. Zo geeft een man die met zijn partner en met een vrouw een kind kreeg het volgende aan: *“Er zijn afspraken gemaakt wat er gebeurt bij het overlijden en dat wanneer het meerouderschap wordt erkend de niet-biologische vader ook het gezag krijgt.”* Een donor licht toe dat er ook afspraken zijn gemaakt over wat er zou gebeuren als zijn relatie met de moeders verslechterd, moeders die een kind met een donor kregen dat er ook afspraken zijn gemaakt over hoe het kind de (donor)vader zou noemen. En een draagmoeder geeft aan dat er ook afspraken zijn gemaakt over het contact van het kind met de andere kinderen van de draagmoeder (de halfzussen).

Figuur 3.1 U heeft aangegeven dat het voor de geboorte van het kind al de bedoeling was dat er drie of meer volwassenen bij het kind als ouder, opvoeder of verzorger betrokken zijn. Zijn er afspraken gemaakt over... – Intentioneel (n=40)

In de meeste gevallen geen professionele begeleiding voor het maken van afspraken

Van groep 1 kreeg een enkeling professionele begeleiding bij het maken van afspraken omtrent het kind. Deze persoon kreeg de begeleiding van een advocaat. In groep 2 kregen twee personen professionele begeleiding. Zij kregen dit van een advocaat en een mediator. Ook in de groep die gebruikmaakte van een draagmoeder of donor of dit zelf is, kregen twee ouders ondersteuning van een professional bij het maken van afspraken. Dit was van een notaris met veel ervaring op het onderwerp of een advocaat.

Tabel 3.3 Indien afspraken gemaakt: Hebben jullie professionele begeleiding gekregen voor het maken van de afspraken? – Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=16)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Ja	n=1	n=2	n=2	n=2
Nee	n=5	n=11	n=3	n=3
Weet ik niet	n=3	n=3	n=0	n=0

Schriftelijke vastlegging van afspraken

De gemaakte afspraken zijn in groep 1 in de meeste gevallen vastgelegd in een meerouderschapsovereenkomst. Een enkeling legde in eerste instantie geen afspraken vast, maar deed dit na scheiding van de twee moeders wel in een co-ouderschapsplan. Daarnaast geeft een vader van kinderen bij een stel van twee moeders aan dat de afspraken zouden worden vastgelegd maar dat de moeders zich hier niet aan hielden. En een andere ouder geeft aan dat alleen de afspraak over het toekennen van juridisch ouderschap officieel is vastgelegd en de overige afspraken niet.

Groep 2 geeft veelal aan dat afspraken zijn vastgelegd in een co-ouderschapsplan of in een ander soort overeenkomst. Ook hebben vier van hen wel afspraken gemaakt maar deze niet schriftelijk vastgelegd. Van de ouders die een kind kregen met behulp van een draagmoeder of donor of dit zelf zijn, legden twee de afspraken schriftelijk vast in een ander soort overeenkomst dan een co-ouderschapsplan of een meerouderschapsovereenkomst.

Van de groep die zichzelf ziet als een intentioneel meerouder maar dit officieel niet is, legde een ouder afspraken vast in een meerouderschapsovereenkomst. Deze ouder geeft aan het kind geadopteerd te hebben.

Tabel 3.4 Indien afspraken gemaakt over zaken omtrent opvoeding: Zijn deze afspraken schriftelijk vastgelegd? - Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=16)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Ja, in een co-ouderschapsplan	n=1	n=6	n=0	n=0
Ja, in een meerouderschaps-overeenkomst	n=5	n=0	n=0	n=1
Ja, in een ander soort overeenkomst	n=0	n=5	n=2	n=2
Nee, niet schriftelijk vastgelegd	n=1	n=4	n=1	n=0
Anders	n=2	n=0	n=2	n=2
Weet ik niet	n=0	n=1	n=0	n=0

Deel laat afspraken omtrent kind officieel vastleggen

Van de degenen die afspraken schriftelijk hebben vastgelegd, heeft een deel deze ook officieel laten vastleggen. Van de ouders uit groep 1 deden drie van de acht dit. Twee van hen lieten het vastleggen bij een notaris en een bij een advocaat. Daarnaast weten drie ouders/verzorgers in deze groep niet (meer) of zij afspraken officieel hebben laten vastleggen. In groep 2 liet een enkeling de schriftelijk afspraken over het kind vastleggen bij een notaris. Van de groep die een kind kreeg met behulp van een draagmoeder of donor of dit zelf is, lieten drie de afspraken officieel vastleggen bij een notaris.

Tabel 3.5 Indien afspraken schriftelijk zijn vastgelegd: Zijn deze afspraken officieel (bijvoorbeeld bij een notaris) vastgelegd? – Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=8)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=11)	Groep 3: Dragmoeder of donor (n=4)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Ja	n=3	n=1	n=3	n=1
Nee	n=2	n=8	n=1	n=3
Weet ik niet	n=3	n=2	n=0	n=1

Contact en afspraken in de praktijk

Voor de geboorte heeft het merendeel van de ouders in intentionele meeroudergezinnen afspraken gemaakt. Toch geeft maar ongeveer de helft van de volwassen in groep 1 en 2 aan dat het contact met de andere ouders goed is. Ongeveer twee derde van deze groepen lukt het om afspraken te maken over de opvoeding van het kind. In de meeste gevallen zijn ze het wel eens over de opvoeding van het kind.

Tabel 3.6 Contact tussen ouders/verzorgers/opvoeders – Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Dragmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Het contact tussen alle ouders/verzorgers/opvoeders is goed				
<i>(helemaal) mee eens</i>	n=5	n=11	n=4	n=4
<i>Niet eens, niet oneens</i>	n=0	n=4	n=0	n=0
<i>(helemaal) mee oneens</i>	n=4	n=4	n=1	n=0
<i>Weet ik niet</i>	n=0	n=0	n=0	n=1
Het lukt om afspraken te maken over de opvoeding van het kind				
<i>(helemaal) mee eens</i>	n=6	n=9	n=2	n=2
<i>Niet eens, niet oneens</i>	n=2	n=6	n=1	n=1
<i>(helemaal) mee oneens</i>	n=1	n=3	n=0	n=0
<i>Weet ik niet</i>	n=0	n=1	n=0	n=1
We zijn het eens over de opvoeding van het kind				
<i>(helemaal) mee eens</i>	n=6	n=10	n=3	n=3
<i>Niet eens, niet oneens</i>	n=2	n=5	n=1	n=0
<i>(helemaal) mee oneens</i>	n=0	n=4	n=0	n=1
<i>Weet ik niet</i>	n=0	n=0	n=0	n=1

Verblijf van het kind

Hoe vaak het kind bij de ouder die de vragenlijst invulde verblijft verschilt binnen de gezinnen van groep 1. Twee ouders geven aan dat het kind altijd bij hen verblijft. Bij vijf ouders verblijft het kind een deel van de tijd. Ook is er een ouder waar het betreffende kind niet bij verblijft maar die dit kind wel regelmatig ziet en een ouder bij wie het kind nooit verblijft. De ouder die aangeeft dat het kind nooit bij hem verblijft maar dat er wel regelmatig contact is, is de donor van dit kind die wel vindt dat hij een rol in opvoeding heeft.

Bij groep 2 woont in ruim een derde van de gevallen (n=8) het kind alleen bij hen. Bij ook acht ouders verblijft het kind een gedeelte van de tijd bij hen en twee ouders geven aan dat het kind nooit bij hen verblijft. Van deze groep voedt dus maar ongeveer de helft het kind in twee verschillende huishoudens op.

De twee volwassenen die draagmoeder of donor zijn geven beide aan dat het kind niet bij hen verblijft maar dat zij dit wel regelmatig zien.

Of de situatie over het verblijf overeenkomt met de gemaakte afspraken vooraf is niet uitgevraagd. In de interviews is wel ter sprake gekomen dat een vrouwelijk stel zich niet aan de afspraken met de (donor)vader heeft gehouden omdat er twijfels waren over de opvoedkwaliteiten van de donor vader nadat de kinderen geboren waren. Daardoor verbleven de kinderen minder bij de vader dan vooraf de bedoeling was. Ook kan door scheidingen de situatie veranderen.

Tabel 3.7 Hoe vaak verbleef dit kind de afgelopen maand bij u? – Intentioneel (n=40)

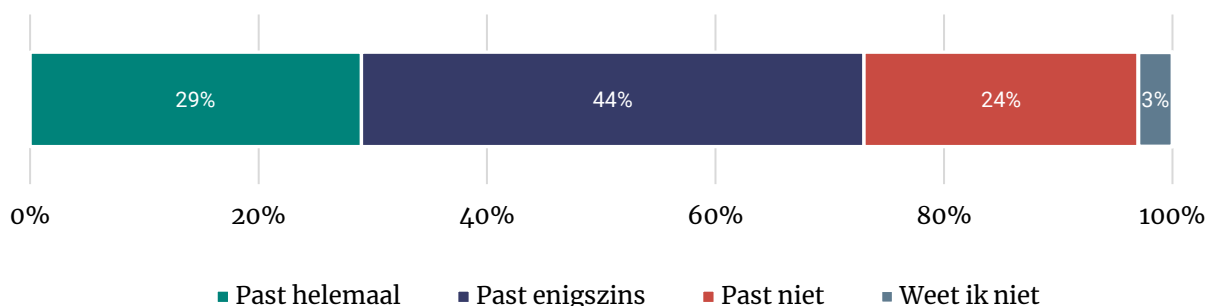
	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Altijd	n=2	n=8	n=0	n=3
De helft van de tijd of meer	n=4	n=6	n=2	n=1
Minder dan de helft van de tijd	n=1	n=2	n=0	n=0
Dit kind verblijft niet bij mij maar ik zie het kind regelmatig	n=1	n=0	n=2	n=1
Nooit	n=1	n=2	n=0	n=0
Dit kind is uit huis/woont zelfstandig	n=0	n=3	n=1	n=0

3.2.2 Niet-intentionele meeroudergezinnen

Omschrijving meeroudergezin over het algemeen als (redelijk) passend gezien

De meerderheid van de volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin vindt dat de omschrijving “kind met drie of meer ouders” enigszins of helemaal past bij de situatie waarin het kind opgroeit (zie Figuur 3.2). Een kwart vindt dat deze omschrijving niet past bij de situatie waarin het kind opgroeit.

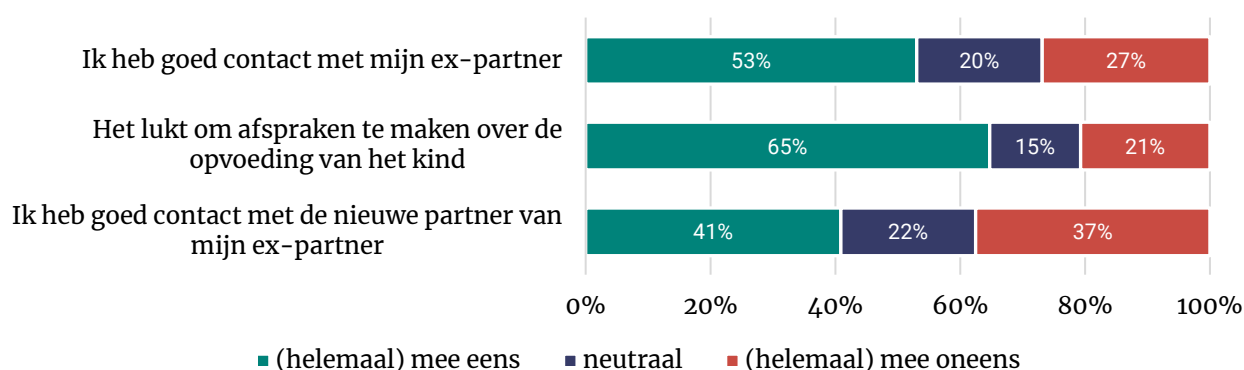
Figuur 3.2 In hoeverre vindt u dat de omschrijving -kind met drie of meer ouders- past bij de situatie waarin dit kind opgroeit? (n=434)

Contact met ex-partner over kinderen

Iets meer dan de helft van de biologische ouders die een kind opvoeden met (onder andere) hun ex-partner, zegt dat het contact met de ex-partner goed is. Twee derde lukt het om afspraken te maken over de opvoeding van het kind. Een vijfde vindt dat dit moeilijk gaat. In de gevallen dat de ex-partner een nieuwe partner heeft, hebben vier op de tien volwassenen goed contact met deze nieuwe partner. Ruim een derde heeft geen goed contact met deze nieuwe partner. Mannen zeggen vaker goed contact te hebben met hun ex-partner dan vrouwen.

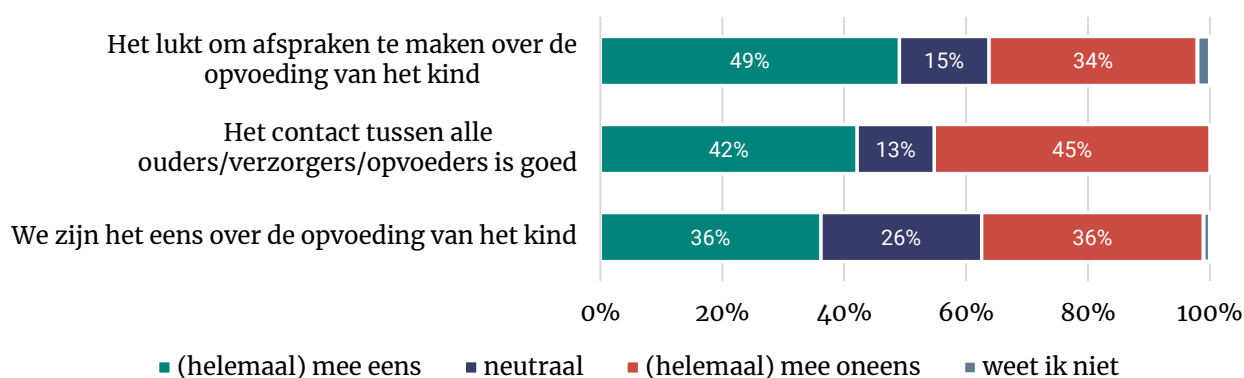
Figuur 3.3 Contact met ex-partner en/of diens nieuwe partner – niet-intentioneel meeroudergezin (nmin=175)

Contact met andere volwassenen over kind van partner

De helft (49%) van de volwassenen die betrokken zijn als verzorger of opvoeder bij het kind van hun partner uit een eerdere relatie, geeft aan dat het lukt om afspraken te maken over de opvoeding van het kind met de andere ouders/verzorgers/opvoeders. Vier op de tien vinden het contact met de andere betrokken volwassenen goed (42%), terwijl 45 procent het contact niet goed vindt. Als we deze percentages vergelijken met het contact en afspraken tussen de ex-partners (zie Figuur 3.3 hierboven), lijkt het contact en het maken van afspraken tussen ex-partners beter te gaan dan tussen de nieuwe partner en de andere betrokken volwassenen. Een derde (36%) van de volwassenen die een kind van hun partner opvoeden/verzorgen zegt dat zij het onderling eens zijn over de opvoeding. Een even grote groep is het onderling oneens over de opvoeding. Van zowel de biologische ouders (zie Figuur 3.3) als de niet-biologische/stiefouders geeft dus een deel aan dat het onderlinge contact tussen de volwassenen rond het kind niet goed is.

Figuur 3.4 Contact met andere ouders/verzorgers/opvoeders over kind van partner – niet-intentioneel meeroudergezin (nmin=143)

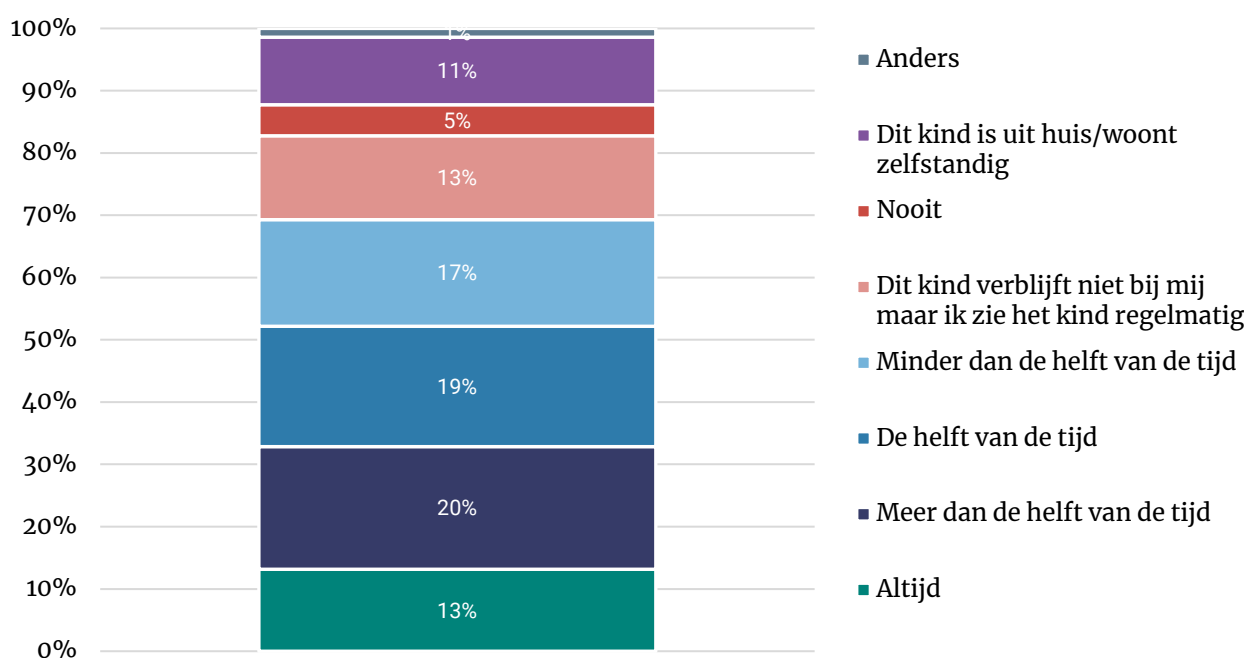

Verblijf van het kind

Onder de volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin, geeft de helft (52%) aan dat het kind de helft van de tijd, meer dan de helft van de tijd of altijd bij hem of haar verblijft. Een groep van 17 procent geeft aan dat het kind niet bij hem of haar verblijft maar dat ze het kind wel regelmatig zien (zie Figuur 3.5).

We zien enkele verschillen tussen groepen: kinderen verblijven meer tijd bij biologische ouders dan bij stiefouders/bonusouders, deze laatste groep geeft vaker aan dat zij het kind minder dan de helft van de tijd zien (23%) dan biologische ouders (14%). Dat men het kind nooit ziet, komt vaker voor onder mannen (8%) dan vrouwen (3%). Tot slot ziet men kinderen van 19 jaar of ouder minder vaak dan jongere kinderen.

Figuur 3.5 Hoe vaak verbleef dit kind de afgelopen maand bij u? – Niet-intentioneel (n=434)

3.3 Juridisch ouderschap en ouderlijk gezag

In de vragenlijst is uitgevraagd of volwassenen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag hebben over het kind waarover ze de vragenlijst invullen. Voorafgaand aan deze vraag is een uitleg gegeven over wat deze twee termen inhouden. Vervolgens is gevraagd of men de termen juridisch ouderschap en ouderlijk gezag begrijpt en ook het verschil hier tussen. De uitleg was als volgt:

In Nederland kunnen maximaal twee mensen officieel de ouders van een kind zijn. Dat noemen we juridisch ouderschap. Ook kunnen maximaal twee mensen ouderlijk gezag hebben. Meestal gaan die twee dingen samen. De biologische moeder krijgt automatisch het juridisch ouderschap en ouderlijk gezag.

Wat is juridisch ouderschap?

Als je juridisch ouder bent, ben je volgens de wet de ouder van het kind. Je hebt dan rechten en plichten. Je moet bijvoorbeeld financieel voor je kind zorgen. Je hebt ook het recht om je kind te zien. Een kind erft automatisch van een juridisch ouder, mag de achternaam van de ouder gebruiken en kan de nationaliteit van de ouder krijgen.

Wat is ouderlijk gezag?

Als je ouderlijk gezag hebt, ben je verantwoordelijk voor de opvoeding van je kind. Je moet je kind opvoeden en verzorgen. Je beslist bijvoorbeeld over de opvoeding, waar het kind woont en naar welke school het gaat. Je beheert ook het geld van het kind en je mag het medisch dossier inzien. Ouderlijk gezag stopt automatisch als een kind 18 jaar wordt.

Van de volwassenen in de verschillende onderscheiden categorieën van intentionele meeroudergezinnen, geeft ongeveer twee derde aan de uitleg en het verschil tussen juridisch ouderschap en ouderlijk gezag te begrijpen. Voor 18 procent is de uitleg niet duidelijk en voor 23 procent het verschil tussen beide termen niet. Deze personen vallen met name in de groep waarbij niet met zekerheid te zeggen is of er sprake is van een meeroudersituatie. De antwoorden van deze groep dienen dus voorzichtig geïnterpreteerd te worden.

In de groep niet-intentionele meeroudergezinnen ligt het begrip van de twee termen hoger. Ruim negen op de tien volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen geven aan de termen en het verschil daar tussen te begrijpen.

3.3.1 Intentionele meeroudergezinnen

Situatie met betrekking tot juridisch ouderschap en ouderlijk gezag

Van de volwassenen in groep 1 hebben drie van de negen zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag. Dit zijn drie biologische ouders. Daarnaast hebben ook drie van hen juridisch ouderschap of ouderlijk gezag en heeft een even groot deel geen van beide. Van de drie ouders die geen van beide hebben geven twee aan twee biologisch ouder te zijn en één adoptieouder. Ook van de groep die aangeeft juridisch ouderschap of ouderlijk gezag te hebben zijn twee ouders biologische ouder en de derde ouder is voogd. Hierbij dient in acht genomen te worden dat het gaat om zelf rapportage en dat de gegeven antwoorden daarmee mogelijk niet correct zijn.

In groep 2 heeft ook ongeveer een derde zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag over het kind. Acht ouders/verzorgers in deze groep geven aan alleen ouderlijk gezag te hebben en drie van hen weten het niet precies. In deze groep is het aandeel dat aangeeft de uitleg over juridisch ouderschap en ouderlijk gezag en het verschil daartussen goed te begrijpen het kleinst (ongeveer 50%). Daarmee zijn de antwoorden van deze groep op de vraag of zij juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag hebben mogelijk niet juist.

In de groep die gebruik heeft gemaakt van een draagmoeder of donor of dit zelf is, hebben de drie ouders die een kind kregen met behulp van een donor alle drie zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag. De personen die draagmoeder of donor van een kind zijn hebben dit juist beide niet.

Van de ouders in groep 4 hebben drie zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag. Dit zijn een biologische ouder, een voogd en een adoptieouder. Twee van hen hebben alleen ouderlijk gezag. In deze laatste twee gevallen gaat het om een adoptiekind en een pleegkind.

Tabel 3.8 Kunt u aangeven of u juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind? – Intentioneel

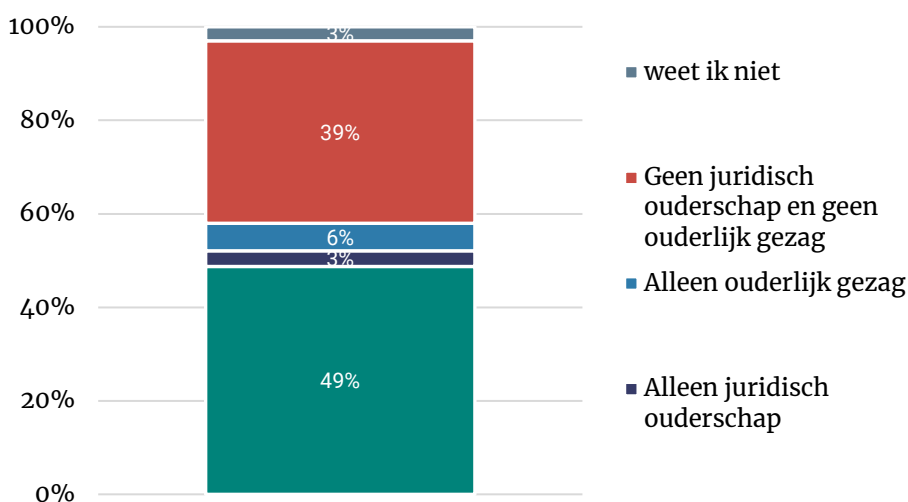
	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Dragmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag	n=3	n=6	n=3	n=3
Alleen juridisch ouderschap	n=2	n=3	n=0	n=0
Alleen ouderlijk gezag	n=1	n=8	n=0	n=2
Geen juridisch ouderschap en geen ouderlijk gezag	n=3	n=1	n=2	n=0
Weet ik niet	n=0	n=3	n=0	n=0

3.3.2 Niet-intentionele meeroudergezinnen

Situatie met betrekking tot juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag

De helft van de volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin geeft aan dat zij juridisch ouderschap en ouderlijk gezag hebben. Dit zijn, logischerwijs, met name de biologische ouders. Daarnaast zijn er echter ook enkele niet-biologische ouders/stiefouders die zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag hebben geven zij aan. Vier op de tien volwassenen hebben dit geen van beiden. Dit zijn met name stiefouders/niet-biologische ouders en pleegouders. Ook zijn er enkele biologische ouders die geen ouderschap en gezag (meer) hebben. Er is een kleine groep die of juridisch ouderschap of ouderlijk gezag heeft. De groep die dit aangeeft bestaat zowel uit biologische als niet-biologische ouders, stiefouders en pleegouders. Tot slot is er een klein deel die niet weten of zij juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag hebben.

Figuur 3.6 Kunt u aangeven of u juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind? – Niet-intentioneel (n=439)

3.3.3 Meeroudergezinnen op de BES eilanden

Uit de focusgroep komt het beeld naar voren dat er op de BES eilanden mogelijk vaker sprake is van alleenstaande (minderjarige) moeders waarbij de ouders, grootouders of andere familie mee zorgt voor het kind. Vaders spelen niet altijd een rol in het leven van het kind en erkennen het kind dan ook niet altijd. Daarmee zijn vaak enkel de moeders gezaghebbenden en juridisch ouder. Zolang de moeder nog minderjarig is, neemt een van haar ouders de rol als voogd op zich. In de pleegzorg situatie, in dit onderzoek, blijft ook de biologische moeder (en vader, indien in beeld) betrokken. Pleegzorg heeft dan een tijdelijk karakter en de pleegouders betrekken de moeder (en vader) bij de opvoeding en de keuzes die gemaakt moeten worden.

- *“Hier op Curaçao zijn er veel vaders die hun kindje niet erkennen en dus ook niks te zeggen hebben over hun kind. Ze krijgen wel een (kleine) rol in hun leven, maar zijn niet direct betrokken bij de opvoeding.”*
- *“(Pleegouder:) De biologische moeder blijft haar moeder. Ik doe alles in overleg en wil dat zij betrokken blijft. Ook de vader spreek ik zo nu en dan. Zij kunnen nu niet voor het meisje zorgen, dus zo lang doe ik het.”*

3.4 Ervaren problemen en zorgen rondom ouderschap en gezag

3.4.1 Literatuur

Zoals hierboven beschreven hebben niet alle volwassenen die betrokken zijn bij een kind juridisch ouderschap en ouderlijk gezag. Hierdoor hebben zij officieel gezien niet de rechten en plichten die horen bij het hebben van een kind. Dit kan leiden tot problemen en zorgen bij deze en andere betrokken volwassenen. Een eventuele regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag zou deze problemen en zorgen op kunnen lossen. In deze paragraaf bespreken we eerst eerdere onderzoeken die zijn uitgevoerd onder meeroudergezinnen hierover. Vervolgens gaan we in op de resultaten van het door ons uitgevoerde onderzoek.

Onderzoek door het WODC

In de afgelopen jaren zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar de ervaringen en wensen van meeroudergezinnen. Het, naar ons weten, eerste grootschalige onderzoek dat naar dit onderwerp gedaan is in Nederland stamt uit 2014¹⁹. In opdracht van het WODC onderzochten onderzoekers verbonden aan verschillende universiteiten of er ten gevolge van de huidige regelgeving omtrent juridisch ouderschap en ouderlijk gezag problemen zijn in meeroudergezinnen. Binnen de intentionele meeroudergezinnen lag de focus specifiek op lesbische stellen die een kind kregen met een bekende donor (n=270). Voor niet-intentionele meeroudergezinnen is gekeken naar gescheiden ouders en stiefouders (n=302).

Problemen zijn in dit onderzoek gedefinieerd als een discrepantie tussen de rol die de ouder speelt in de opvoeding van het kind en de rechten die deze ouder al dan niet heeft. Waarbij er sprake is van een discrepantie als een ouder een actieve rol heeft als verzorgende ouder maar deze geen gezag heeft over het kind. Sinds 2014 geldt in Nederland de wet 'Lesbisch Ouderschap'. Via deze wet is het voor de vrouwelijke partner van de biologische moeder (de 'duomoeder') mogelijk om de juridische ouder te worden, zonder dat daarvoor een gerechtelijke (en kostbare) adoptieprocedure nodig is. Indien er bewijs is dat het kind is verwekt met behulp van een voor de moeders onbekende donor (een donor die sperma heeft gedoneerd aan een vruchtbaarheidskliniek) en de 'duomoeder' getrouwd is of een geregistreerd partnerschap heeft met de biologische moeder, is zij automatisch ook juridisch ouder. Hiermee is van een discrepantie tussen zorgtaken en juridisch status bij deze moeders minder vaak sprake. Bij de donoren is de kans op deze discrepantie groter. Uit het onderzoek blijkt dat in ongeveer 10 procent van de gevallen sprake is van donoren die een grote rol hebben in het leven van het kind maar geen gezag. Daarnaast heeft ongeveer de helft van de donoren een kleine maar wel belangrijke rol in het leven van het kind waardoor er ook sprake is van een discrepantie tussen de rol die de donor heeft en de juridische status. Daarmee zou voor deze groep mogelijk een wettelijke regeling voor meerouderschap en/of meerpersoonsgezag relevant zijn.

Onder stiefouders is er meer dan onder bekende donoren sprake van een discrepantie tussen de rol die zij hebben in het leven van het kind en de juridische status. Slechts twee procent van de stiefouders in het onderzoek heeft juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag, terwijl 50 procent een substantiële rol speelt in het leven van het kind. Ongeveer een derde van de stiefouders en de ouders die partner zijn van een stiefouder zou willen dat de stiefouder ook gezag krijgt.

¹⁹ Antokolskaia, M.V. et al. (2014). *Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders?* WODC, Ministerie van Veiligheid & Justitie, Den Haag.

De andere ouder wil in bijna geen enkel geval dat de stiefouder gezag krijgt. De situatie en wensen in niet-intentionele meeroudergezinnen zijn dus significant anders dan in intentionele meeroudergezinnen.

Kwalitatief onderzoek onder intentionele meeroudergezinnen

Onder intentionele meeroudergezinnen is door verschillende onderzoekers verdiepend onderzoek gedaan naar ervaren problemen. Cammu²⁰ onderzocht hoe intentionele LHBTQIA+ meeroudergezinnen omgaan met het gebrek aan mogelijkheden voor meerouderschap en meerpersoonsgezag. Zij onderzocht dit aan de hand van 25 kwalitatieve interviews met meeroudergezinnen in Nederland en België (hoeveel uit Nederland en hoeveel uit België komen, is niet beschreven). Hieruit komt naar voren dat de meeste meeroudergezinnen schriftelijke afspraken hebben gemaakt over de opvoeding van het kind. De meeste ouders gaven aan weinig concrete problemen te ondervinden in het dagelijks leven door het ontbreken van een wettelijk kader. Sommigen waren wel bang voor mogelijke toekomstige problemen, bijvoorbeeld bij medische beslissingen, reizen met de kinderen of bij contact met overheidsinstanties. Daarnaast speelden in sommige gezinnen wel kleine problemen, zoals dat op school maar de naam van twee ouders geregistreerd kunnen worden. Hiervoor vinden ouders echter relatief eenvoudige oplossingen zoals het doorsturen van schoolmails naar alle ouders. Wat voor veel ouders wel een belangrijk punt van zorgen is, is het erfrecht. Ouders wilden zekerheid over de erfrechten van hun kinderen in een meerouderschapconstructie.

Ook de Argumentenfabriek²¹ deed, in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, onderzoek naar de problemen die ouders in intentionele meeroudergezinnen ervaren door het gebrek aan een regeling voor meeroudergezinnen. Dit is gedaan door middel van focusgroepen met ouders en professionals. De Argumentenfabriek onderscheidt een vijftal gebieden waarop meeroudergezinnen problemen ervaren:

- 1 Meeroudergezinnen ervaren dat zij medische belangen van gezinsleden minder goed kunnen dienen.
- 2 Meeroudergezinnen ervaren financiële nadelen vanwege de huidige wetgeving (o.a. erfrecht en verlofregelingen).
- 3 Meeroudergezinnen ervaren juridische conflicten vanwege de huidige wetgeving (ongelijke positie van ouders, naamrecht en afstammingsrecht).
- 4 Meeroudergezinnen voelen zich beperkt in deelname aan de maatschappij (minder acceptatie en erkenning vanuit de overheid, ervaren dwang om te kiezen voor een traditionele gezinsvorm).
- 5 Ouders uit meeroudergezinnen ervaren de huidige wetgeving als emotioneel belastend (geen gelijkwaardigheid tussen ouders, onzekerheid).

²⁰ Cammu, N. (2019). 'Legal Multi-parenthood' in Context: Experiences of Parents in Light of the Dutch Proposed Family Law Reforms. *Family & Law*.

²¹ Argumentenfabriek (2023). *Waarden en wensen bij een wetswijziging meerouderschap en -gezag*. In opdracht van: Ministerie van Veiligheid & Justitie.

Hierbij wordt als kanttekening gezet dat deze problematiek niet voor alle gezinnen in dezelfde mate geldt. Een deel van de meeroudergezinnen ervaart heftige problematiek door het gebrek aan een wettelijke regeling, terwijl dit voor anderen minder geldt.

Echter gaven veel van de ouders aan dat ook de kans dat problemen zich in de toekomst kunnen voordoen zorgt voor onrust. Het uitblijven van problemen heeft vaak ook te maken met instanties als scholen of dokters die ‘een oogje toeknippen’ voor niet formele ouders. Deze afhankelijkheid geeft een onveilig gevoel.

3.4.2 Problemen die intentionele meeroudergezinnen ervaren

In de vragenlijst van dit onderzoek is aan de volwassenen die aangeven geen juridisch ouderschap en/of geen ouderlijk gezag te hebben, gevraagd of zij als gevolg daarvan wel eens problemen of zorgen ervaren. In zowel groep 1, 2, als 3, ervaren enkele ouders problemen of zorgen omdat zij geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag hebben. Slechts een enkele ouder heeft een toelichting op deze problemen gegeven. In dat geval ontstonden er problemen omdat de verhoudingen tussen het kind en de moeders niet goed waren en de biologische vader (invuller van de vragenlijst) het kind niet kon helpen zoals hij wilde door het gebrek aan rechten.

Tabel 3.9 U heeft aangegeven dat u geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind. Ervaart u wel eens problemen of zorgen omdat u geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind? – Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=6)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=12)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=2)	Groep4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=2)
Ja	n=2	n=4	n=0	n=1
Nee	n=3	n=6	n=2	n=1
Weet ik niet	n=1	n=2	n=0	n=0

Uit de interviews met de regenbooggezinnen blijkt dat bij de meerderheid de beslissingen worden genomen in het gezin waar het kind of de kinderen hoofdzakelijk verblijven. Afstemming blijft nodig, maar veel problemen ervaren de ouders hier niet. Situaties waarbij het ingewikkeld kan worden betreffen bijvoorbeeld medische beslissingen en het erfrecht geven zij aan. Men weet niet altijd waar de ouders die niet officieel ouder zijn, wel of geen recht op hebben in bepaalde situaties.

“Mensen wisten vaak niet wat ze hier mee moesten. Ik heb mij altijd gedragen als de ouder en dat werd geaccepteerd door anderen. Ik bracht haar naar school en naar voetbal. Ja, dat ik dan niet de biologische ouder ben is niet zo relevant. Mensen zeggen soms: wat lijken jullie op elkaar.”

“Als wij uit elkaar zouden gaan heb je alleen het feit dat ik de voornaamste zorg heb gehad jaren lang, maar daar heeft de rechter geen boodschap aan.”

Samenvattend lijkt het erop dat het merendeel van de intentionele meeroudergezinnen in de dagelijkse praktijk niet direct tegen problemen aanloopt, veelal omdat er oplossingen worden gevonden en het voor scholen en dergelijke duidelijk is wie de ouders zijn. Over de minder vaak voorkomende situaties als medische situaties, erfrecht en dergelijke denkt men nog niet altijd na. Doordat het daarnaast niet vaak voorkomt loopt men (nog) niet tegen deze problemen aan. Het aspect van erkenning als ouder is waarschijnlijk een belangrijk punt maar dit is niet concreet als probleem uitgevraagd. In het volgende hoofdstuk komt dit wel aan bod.

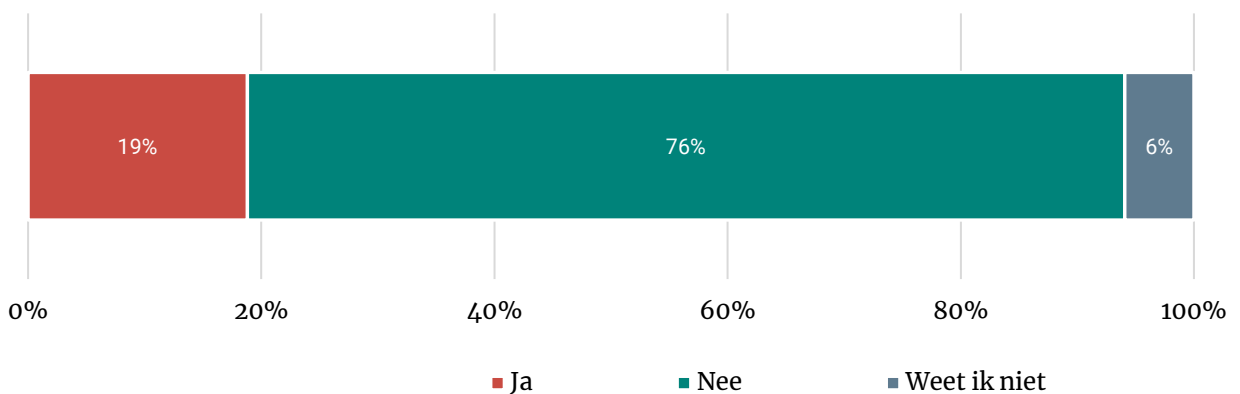
3.4.3 Problemen die niet-intentionele meeroudergezinnen ervaren

In de vragenlijst is ook aan de volwassenen die geen ouderschap en/of geen gezag hebben in niet-intentionele meeroudergezinnen gevraagd of zij wel eens problemen of zorgen ervaren doordat zij geen juridische status hebben. Driekwart van hen ervaart geen problemen of zorgen als gevolg hiervan. Een vijfde ervaart wel zorgen of problemen. Als het kind jonger dan 18 jaar is, ervaart men vaker zorgen of problemen omdat zij geen ouderschap en/of gezag hebben dan als het kind ouder dan 18 is. Ook volwassenen waarbij het kind niet verblijft maar wie het kind wel regelmatig zien, ervaren minder vaak problemen dan volwassenen waarbij het kind wel een deel van de tijd verblijft. Uit de toelichtingen (zie blauw kader) blijkt dat de problemen of zorgen onder andere betrekking hebben op (toekomstige) ‘praktische’ zaken zoals doktersafspraken, erfrecht en op reis gaan. Daarnaast gaat het (ook) om erkenning van de volwassene als ‘ouderfiguur’.

De samengestelde gezinnen die we hebben geïnterviewd, lopen over het algemeen tegen weinig problemen aan omtrent het feit dat niet alle betrokken volwassenen ouderschap en gezag hebben. Als de verstandhouding tussen beide ouders goed is, wordt er overleg gepleegd met de ex-partner. Anders lijkt de regel: de ouder waar het kind op dat moment verblijft beslist.

“School, doktersafspraken, dat doen we ieder voor zich. Stel iemand kan echt niet door werk... voor de vakantie ben ik wel eens met zijn dochter een keer naar muziekles gegaan. Maar dat zijn uitzonderingen.”

Figuur 3.7 U heeft aangegeven dat u geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind. Ervaart u wel eens problemen of zorgen omdat u geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind? – Niet-intentioneel (n=204)

“Als er nu iets met mij gebeurt, dan zijn mijn bonusdochters op papier niks van mij. Er zal dus bijvoorbeeld na overlijden niks naar hun toe gaan als dit niet is vastgelegd in een testament of iets dergelijks.”

“Bij contact met artsen en school, moest ik een briefje van ouders meenemen, kon niet normaal voor haar zorgen en dingen regelen wat scholing en medische verzorging betreft.”

“Bij diverse instanties wegens AVG geen informatie te verkrijgen waaronder ziekenfonds enz.”

“Er wordt veel van mij verwacht terwijl ik hier geen erkenning voor krijg. Ik mag bijv. als mijn partner weg is niet met dit kind zo maar naar de dokter en kan dan gedoe krijgen.”

“Ik voel me wel ouder, maar mag en kan helemaal niets.”

“Ik heb problemen met de manier waarop mijn bonusdochter door haar biologische moeder wordt opgevoed.”

“Voor veel zaken is de toestemming van de voogdijinstantie nodig. Het openen van een bankrekening op naam van de pleegzoon is erg moeilijk en omslachtig.”

Het merendeel van deze groep ervaart geen problemen. Problemen die wel ervaren worden wijken niet af van de problemen in de intentionele meeroudergezinnen maar het lijkt minder vaak voor te komen.

3.4.4 Problemen ervaren op de BES eilanden

Op basis van de focusgroep lijkt het in meeroudersituaties op de BES eilanden vaker voor te komen dat alleen de moeder juridisch ouder is en dat de vader geen gezag heeft (en beperkt betrokken wordt bij opvoeding van het kind(eren)). Daardoor lijken er bij het maken van keuzes weinig problemen te bestaan. Moeder kan en mag immers alleen beslissen.

4 Wensen voor wettelijke regeling

In dit hoofdstuk gaan we in op wat de behoefte is aan een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag. Ook bespreken we hoe deze wensen samenhangen met de positie die men heeft in het meeroudergezin. Daarnaast gaat dit hoofdstuk in op de redenen waarom ouders/verzorgers wel of niet gebruik zouden willen maken van een eventuele regeling en wat volwassenen in meeroudergezinnen zien als voor- en nadelen hiervan.

4.1 Conclusie

Gebruik regeling intentionele meeroudergezinnen

Een groot deel, maar niet alle intentionele meeroudergezinnen willen gebruik maken van een wettelijke regeling voor meerouderschap en/of meerpersoonsgezag. Een gedeelte van de personen die nu geen ouderschap of gezag hebben wil dit zelf namelijk niet. Ook is er een deel dat dit wel wil maar verwacht dat de andere ouders in het meeroudergezin hier niet mee akkoord gaan.

Hierbij moet worden opgemerkt dat dit is uitgevraagd voor de huidige situatie. Het kan zo zijn dat de huidige verhoudingen anders zijn dan toen besloten werd met meer ouders een gezin te vormen. Ook kan de leeftijd van de kinderen mee spelen, bijvoorbeeld omdat deze ouder zijn dan 18 en gezag dan geen rol meer speelt.

Daarnaast is het door de kleine aantallen waarover we hier spreken niet mogelijk dit in percentages uit te drukken. Het beeld sluit echter aan bij wat er in de literatuur gevonden is, namelijk dat een meerderheid van de intentionele meeroudergezinnen wel gebruik zou willen maken van een wettelijke regeling maar dat er ook deel is dat hier geen behoefte aan heeft.

Gebruik regeling niet-intentionele meeroudergezinnen

De wens om gebruik te maken van de regeling is relatief gezien minder groot bij niet-intentionele meeroudergezinnen dan bij intentionele meeroudergezinnen. Met name aan de nieuwe partner van een ex-partner wil maar een klein deel ouderschap en/of gezag geven. Wanneer we kijken naar de volwassenen die nu geen ouderschap en/of gezag hebben, zien we dat ongeveer 6 procent van alle volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin het graag zou willen hebben én verwacht dat de andere betrokken volwassenen akkoord zouden gaan²². Dit is een klein deel maar in absolute aantallen is dit mogelijk een grotere groep dan het aantal intentionele meeroudergezinnen dat gebruik zou willen maken van een regeling, vanwege het veel grotere aandeel niet-intentionele meeroudergezinnen in Nederland.

Net als bij intentionele meeroudergezinnen, moet bij de interpretatie van deze resultaten in acht worden genomen dat ook kinderen van 18 tot 25 jaar hierin zijn meegenomen. In deze groep speelt gezag geen rol meer.

²² Bij de berekening van dit percentage gaan we ervan uit dat de respons onder volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin representatief is wat betreft het wel of niet hebben van juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag.

Redenen voor gebruik van de regeling

Voor zowel intentionele als niet-intentionele meeroudergezinnen zijn de meest genoemde redenen om gebruik te willen maken van de regeling: erkenning, het hebben van rechten over het kind en de bevoegdheid om beslissingen te kunnen nemen. De ouders die nauw betrokken zijn bij de opvoeding maar die juridisch gezien 'niets' zijn van het kind krijgen met meerouderschap erkenning voor hun rol. Dit is ook één van de voornaamste redenen die naar voren komt in eerder onderzoek²³.

Redenen om juist niet gebruik te willen maken van de regeling zijn de angst dat de situatie daarmee te chaotisch of complex wordt. Dit geldt voor zowel intentionele als niet-intentionele meeroudergezinnen. Volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen geven nog een andere reden: volwassenen zouden niet willen dat een extra persoon (veelal de nieuwe partner van hun ex of hun eigen nieuwe partner) gezag of ouderschap krijgt, omdat deze persoon niet de biologische ouder is en niet vanaf het begin betrokken is geweest bij het kind en/of de opvoeding. Ook was het niet de keuze van beide ouders dat deze persoon bij de opvoeding betrokken zou zijn.

Voor- en nadelen van een regeling

Voor volwassenen in intentionele meeroudergezinnen is de erkenning voor de rol als ouder het grootste voordeel. Volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen noemen het vaakst als voordeel van meerouderschap en meerpersoonsgezag dat dit in het belang van het kind is en dat het kind kan worden blijven gezien door de extra ouders in geval van scheiding of overlijden. Erkenning wordt ook genoemd maar speelt voor minder volwassenen een rol.

Door alle volwassenen in meeroudergezinnen wordt de kans op conflict en het moeilijker beslissingen kunnen nemen het meest genoemd als nadeel van een wettelijke regeling voor meerouderschap en/of meerpersoonsgezag.

Ouders die geen gebruik willen maken van een eventuele regeling zien met name nadelen en weinig voordelen. Ouders die hier wel gebruik van willen maken zien voordelen maar ook een aantal nadelen.

²³ *Argumentenfabriek (2023). Waarden en wensen bij een wetswijziging meerouderschap en -gezag. In opdracht van: Ministerie van Veiligheid & Justitie*

4.2 Gebruik van een wettelijke regeling

In de vragenlijst kregen respondenten een uitleg te zien over de eventuele nieuwe wet voor gezinnen met drie of meer ouders. Ook werd de uitleg over juridisch ouderschap en ouderlijk gezag opnieuw getoond. Vervolgens is gevraagd in hoeverre men de uitleg over de mogelijke nieuwe wet begreep. De uitleg over de nieuwe wet was als volgt:

Nieuwe wet

De overheid denkt na over een nieuwe wet voor gezinnen met drie of meer volwassenen als ouders, verzorgers of opvoeders. Met deze wet kunnen maximaal vier volwassenen (verdeeld over maximaal twee adressen) officieel ouder zijn van een kind. Dit betekent dat alle vier de betrokken ouders/verzorgers/opvoeders juridisch ouderschap en ouderlijk gezag kunnen krijgen.

Belangrijk:

- Dit kan alleen als **alle** betrokken volwassenen het ermee eens zijn.

Van de volwassenen in de verschillende onderscheiden categorieën van intentionele meeroudergezinnen, geeft ongeveer twee derde aan de uitleg over de mogelijke nieuwe wettelijke regeling helemaal of grotendeels te begrijpen. Voor 18 procent is de uitleg een beetje duidelijk en 15 procent begrijpt de uitleg niet of weet niet of zij dit begrijpen. De personen die de uitleg niet begrijpen vallen met name in groep 2 waarbij niet met zekerheid te zeggen is of er sprake is van een meeroudersituatie. De antwoorden van deze groep dienen dus voorzichtig geïnterpreteerd te worden. In de groep niet-intentionele meeroudergezinnen geeft 93 procent aan de uitleg helemaal of grotendeels te begrijpen. Slechts 1 procent begrijpt deze helemaal niet.

In deze paragraaf bespreken we eerst eerdere onderzoeken die zijn over meerouderschap en meerpersoonsgezag. Vervolgens gaan we in op de resultaten van het door ons uitgevoerde onderzoek.

Eerdere onderzoeken naar meerouderschap en meerpersoonsgezag

In het onderzoek uit 2014 in opdracht van het WODC²⁴ blijkt dat van de lesbische stellen en donoren ongeveer de helft van mening is dat zowel de moeders als de donor en eventuele partner van de donor gezag over de gezamenlijke kinderen zou moeten kunnen krijgen. Wel zien de meeste moeders en donoren (61%) zowel voor- als nadelen van meeroudergezag. In niet-intentionele meeroudergezinnen in dit onderzoek wil ongeveer een derde van de stiefouders en de ouders die partner zijn van een stiefouder dat de stiefouder ook gezag krijgt. De andere ouder wil in bijna geen enkel geval dat de stiefouder gezag krijgt. De situatie en wensen in niet-intentionele meeroudergezinnen zijn dus significant anders dan in intentionele meeroudergezinnen.

²⁴ Antokolskaia, M.V. et al. (2014). Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders? WODC, Ministerie van Veiligheid & Justitie, Den Haag.

Een grootschalig onderzoek naar de wensen van ouders en stiefouders in niet-intentionele meeroudergezinnen voor meerouderschap en meerpersoonsgezag is in 2023 uitgevoerd door Poortman²⁵. Ook hierin komt naar voren dat er geen overweldigende steun is voor juridisch ouderschap en ouderlijk gezag voor stiefouders en dat de steun voor het toekennen van alleen ouderlijk gezag groter is dan voor het toekennen van (ook) juridisch ouderschap. Daarnaast komt ook in dit onderzoek naar voren dat ouders vaker voorstander zijn van het toekennen van rechten aan stiefouders als de betreffende stiefouder hun eigen partner is. Er is weinig steun voor het toekennen van ouderlijke rechten aan de nieuwe partner is van de eigen ex-partner/andere ouder van het kind. Ook de mate van conflict tussen de ouders speelt een rol in of zij voorstander zijn van toekennen van rechten aan de stiefouder. In gevallen van veel conflict zijn ouders, logischerwijs, minder geneigd om rechten te willen toekennen aan stiefouders. Ook als de ex-partner en stiefouder gezamenlijke kinderen hebben, is de andere ouder minder vaak voorstander.

Uit kwalitatief onderzoek van Cammu²⁶ onder intentionele meeroudergezinnen komt naar voren dat de meerderheid van de ouders graag gebruik wil maken van een wettelijke regeling voor meerouderschap, waarbij alle ouders zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag krijgen. Een kleinere groep wilde wel juridisch ouderschap voor alle ouders, maar ouderlijk gezag beperkt tot twee ouders, uit angst voor conflicten. Een kleine minderheid had geen behoefte aan een wettelijke regeling, zolang de praktijk van meerouderschap niet actief belemmerd wordt door de huidige wetgeving.

4.2.1 Intentionele meeroudergezinnen

Ouderschap en gezag voor extra volwassene(n)

Aan de respondenten in dit onderzoek die wel ouderschap én gezag hebben, is gevraagd of zij gebruik zouden willen maken van een regeling waarbij maximaal vier volwassen officieel ouder kunnen zijn van het kind. Zij zijn gevraagd of zij zouden willen dat de derde of vierde betrokken volwassene ook officieel ouder wordt van het kind (zie Tabel 4.1).

Van de volwassenen in intentionele meeroudergezinnen (groep 1 en 2) die zelf ouderschap en gezag hebben willen de meesten gebruik maken van een nieuwe regeling als die er komt. Vanwege de kleine aantallen zijn deze resultaten wel indicatief en is het niet mogelijk om deze aantallen om te rekenen tot percentages van de totale groep. In de groep die met behulp van een draagmoeder of donor een kind kreeg wil geen van de ouders juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag aan deze draagmoeder of donor geven. Van de groep die officieel geen intentioneel meeroudergezin is, wil één persoon dat een extra volwassene ouderschap en gezag krijgt: dit betreft een moeder met twee kinderen, waarbij haar broer en ouders helpen met de opvoeding.

²⁵ Poortman, A. (2023). *More than two parents? Divorced and separated parents' attitudes toward parental responsibility and legal parenthood of stepparents in the Netherlands*. *Family & Law*.

²⁶ Cammu, N. (2019). *'Legal Multi-parenthood' in Context: Experiences of Parents in Light of the Dutch Proposed Family Law Reforms*. *Family & Law*.

Tabel 4.1 Stel u voor: er komt een nieuwe wet. Nu kunnen maximaal vier volwassenen officieel ouder zijn van het kind. Iedereen moet het er wel mee eens zijn. Zou u willen dat de derde of vierde betrokken volwassene ook officieel ouder wordt van dit kind? – Intentioneel, juridisch ouders

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=3)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=6)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=3)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=3)
Ja, ik zou willen dat een derde of vierde ouder ook juridisch ouderschap en ouderlijk gezag heeft	n=1	n=3	n=0	n=1
Ja, ik zou willen dat een derde of vierde ouder ook juridisch ouderschap heeft	n=1	n=1	n=0	n=0
Ja, ik zou willen dat een derde of vierde ouder ook ouderlijk gezag heeft	n=1	n=0	n=0	n=0
Nee, dit wil ik niet	n=0	n=1	n=2	n=2
Weet ik niet	n=0	n=1	n=1	n=0

Zelf ouderschap en gezag krijgen, voor volwassenen in meeroudergezinnen die dit nu niet hebben

De respondenten die geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag hebben, zijn gevraagd of ze dit wel zouden willen hebben als dit wettelijk mogelijk zou zijn (zie Tabel 4.2).

Van de volwassenen in intentionele meeroudergezinnen (groep 1 en 2) die nu nog geen gezag en ouderschap hebben zijn de meningen verdeeld. Een deel wil het wel, maar er is ook een deel dat het niet weet of het niet wil. Waarom zij het niet willen of het niet weten is onbekend. In totaal wil van groep 1 wel een meerderheid van zes van de negen volwassenen juridisch meerouderschap en/of meerpersoonsgezag (geven of krijgen). Van groep 2 willen twaalf van de achttien dit.

Onder de groep draagmoeder of donor (groep 3) willen beide personen, een donor en een draagmoeder, geen juridisch ouderschap en ouderlijk gezag. Over het geheel genomen is er in groep 3 dus geen behoefte aan meerouderschap en meerpersoonsgezag. Onder de groep die officieel geen meeroudergezin zijn, wil één persoon het wel (een ouder met een adoptiekind) en één persoon het niet (een ouder met een pleegkind). In deze groep willen in totaal twee van de vijf volwassenen wel gebruik maken van de mogelijke nieuwe wet en de overige drie niet.

Tabel 4.2 Stel u voor er komt een nieuwe wet. Nu kunnen maximaal vier volwassenen officieel ouder zijn van het kind. Iedereen moet het er wel mee eens zijn. Zou u dan officieel ouder willen worden van dit kind? – Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=6)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=12)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=2)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=2)
Ja, ik zou zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag willen	n=2	n=1	n=0	n=1
Ja, ik zou juridisch ouderschap willen	n=1	n=4	n=0	n=0
Ja, ik zou ouderlijk gezag willen	n=0	n=3	n=0	n=0
Nee, dit wil ik niet	n=1	n=3	n=1	n=1
Weet ik niet	n=2	n=1	n=1	n=0

Toekennen van ouderschap en/of gezag aan andere volwassenen

Aan degenen die wel zelf ouderschap en/of gezag zouden willen krijgen maar dit nu nog niet hebben, is gevraagd of zij denken dat de andere betrokken volwassenen hiermee akkoord zouden gaan. Van deze drie personen uit groep 1, denkt één persoon dat de andere volwassenen hier niet mee akkoord zouden gaan. Dit betreft de vader die bij een (inmiddels gescheiden) lesbisch stel kinderen heeft.

Van de volwassenen uit groep 2, denken vijf van de acht dat de andere volwassenen hiermee akkoord zouden gaan. Drie denken van niet. In groep 4 denkt de ouder met een adoptiekind dat de andere volwassenen hiermee wel akkoord zouden gaan.

Tabel 4.3 Als deze wettelijke mogelijkheid er is, denkt u dan dat de andere betrokken volwassenen akkoord zouden gaan met het toekennen van juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag aan u? – Intentioneel

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=3)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=8)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=1)
Ja, zeker	n=1	n=2	n=0
Ja, waarschijnlijk	n=1	n=3	n=1
Nee, waarschijnlijk niet	n=0	n=3	n=0
Nee, zeker niet	n=1	n=0	n=0
Weet ik niet	n=0	n=0	n=0

Conclusie gebruik regeling intentionele meeroudergezinnen

Een groot deel, maar niet alle intentionele meeroudergezinnen willen gebruik maken van een wettelijke regeling voor meerouderschap en/of meerpersoonsgezag. Een gedeelte van de personen die nu geen ouderschap of gezag hebben wil dit zelf namelijk niet. Ook is er een deel dat dit wel wil maar verwacht dat de andere ouders in het meeroudergezin hier niet mee akkoord gaan.

Hierbij moet worden opgemerkt dat dit is uitgevraagd voor de huidige situatie. Het kan zo zijn dat de huidige verhoudingen anders zijn dan toen besloten werd met meer ouders een gezin te vormen. Ook kan de leeftijd van de kinderen mee spelen, bijvoorbeeld omdat deze ouder zijn dan 18 en gezag dan geen rol meer speelt.

Daarnaast is het door de kleine aantallen waarover we hier spreken niet mogelijk dit in percentages uit te drukken. Het beeld sluit echter aan bij wat er in de literatuur gevonden is, namelijk dat een meerderheid van de intentionele meeroudergezinnen wel gebruik zou willen maken van een wettelijke regeling maar dat er ook deel is dat hier geen behoefte aan heeft.

Wensen van het kind

De meeste volwassenen die willen dat een extra persoon ouderschap en/of gezag krijgt, denken dat het kind het fijn zal vinden als dit gebeurt of dat het kind dit niets uitmaakt. Van de volwassenen die zelf officieel ouder zouden willen worden, denken de meesten ook dat het kind hier positief of neutraal tegenover staat. Uit groep 2 ('niet met zekerheid vast te stellen') denkt echter de helft (4 personen) dat het kind het niet fijn zou vinden als hij/zij ook officieel ouder wordt.

Tabel 4.4 Wat denkt u dat het kind ervan zou vinden als ook deze persoon of personen officieel zijn/haar ouder worden?

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=3)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=4)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=1)
Dat vindt het kind fijn	n=2	n=2	n=0
Dat maakt het kind niets uit	n=0	n=1	n=1
Dat vindt het kind niet fijn	n=0	n=0	n=0
Weet ik niet	n=0	n=1	n=0
Het kind is te jong om hier iets van te vinden	n=1	n=0	n=0

Tabel 4.5 Wat denkt u dat het kind ervan zou vinden als u ook officieel zijn/haar ouder kunt worden?

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=3)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=8)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=1)
Dat vindt het kind fijn	n=1	n=2	n=0
Dat maakt het kind niets uit	n=2	n=2	n=1
Dat vindt het kind niet fijn	n=0	n=4	n=0
Weet ik niet	n=0	n=0	n=0
Het kind is te jong om hier iets van te vinden	n=0	n=0	n=0

4.2.2 Niet-intentionele meeroudergezinnen

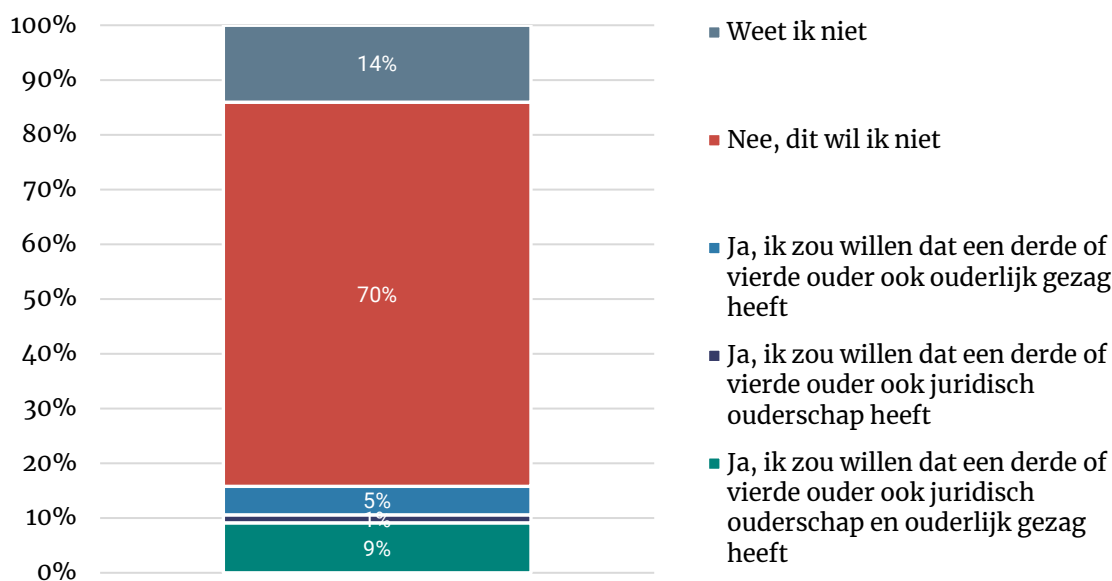
Ouderschap en gezag voor extra volwassene(n)

Aan de respondenten die wel ouderschap én gezag hebben, is gevraagd of zij gebruik zouden willen maken van een regeling waarbij maximaal vier volwassen officieel ouder kunnen zijn van het kind. Zij zijn gevraagd of zij zouden willen dat de derde of vierde betrokken volwassene ook officieel ouder wordt van het kind (zie Figuur 4.1). De meerderheid (70%) wil dit niet. Een groep van 16 procent wil wel dat een andere volwassene ouderschap en/of gezag krijgt, dit is ongeveer 8 procent van alle volwassen in niet-intentionele meeroudergezinnen. Een deel (14%) weet het niet.

- Volwassenen waarvan de ex-partner een nieuwe relatie heeft, willen minder vaak ouderschap en/of gezag geven aan een extra volwassene (87% wil dit niet) dan volwassenen die zelf een nieuwe relatie hebben (52% wil dit niet);
- Naarmate de eigen partner of de nieuwe partner van de ex-partner langer in het leven van de kinderen is, wil men vaker aan een extra persoon ouderschap en/of gezag toekennen. Als het contact met de nieuwe partner van de ex-partner niet goed is, wil men dit vaker niet;
- Respondenten geven in de open antwoorden vaak aan dat de persoon van wie zij willen dat hij/zij ook officieel ouder wordt, hun eigen nieuwe partner is en in sommige gevallen de nieuwe partner van hun ex-partner.

Op basis van deze resultaten kunnen we concluderen dat ouders die al ouderschap en gezag hebben, met name willen dat hun eigen nieuwe partner ook officieel ouder wordt, mits deze lang genoeg in het leven van het kind is. In sommige gevallen wil men dat de nieuwe partner van de ex-partner ook officieel ouder wordt, als deze lang genoeg in het leven van het kind is en het contact goed is.

Figuur 4.1 Stel u voor: er komt een nieuwe wet. Nu kunnen maximaal vier volwassenen officieel ouder zijn van het kind. Iedereen moet het er wel mee eens zijn. Zou u willen dat de derde of vierde betrokken volwassene ook officieel ouder wordt van dit kind? – Niet-intentioneel (n=221)

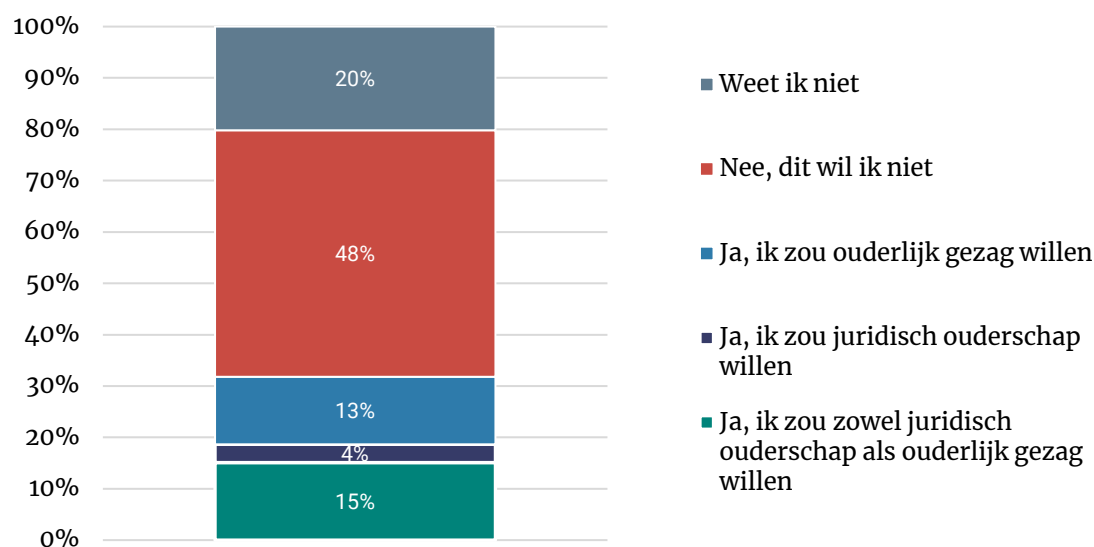
Ouderschap en/of gezag willen krijgen: niet juridische ouders

De volwassenen die geen ouderschap én gezag hebben, zijn gevraagd of ze dit wel zouden willen hebben als dit wettelijk mogelijk zou zijn. De helft van deze groep zou dit niet willen (48%). Een groep van 32 procent zou wel ouderschap en/of gezag willen hebben over het kind. Dit is 15 procent van de volwassenen in de niet-intentionele meeroudergezinnen. Een vijfde weet het niet.

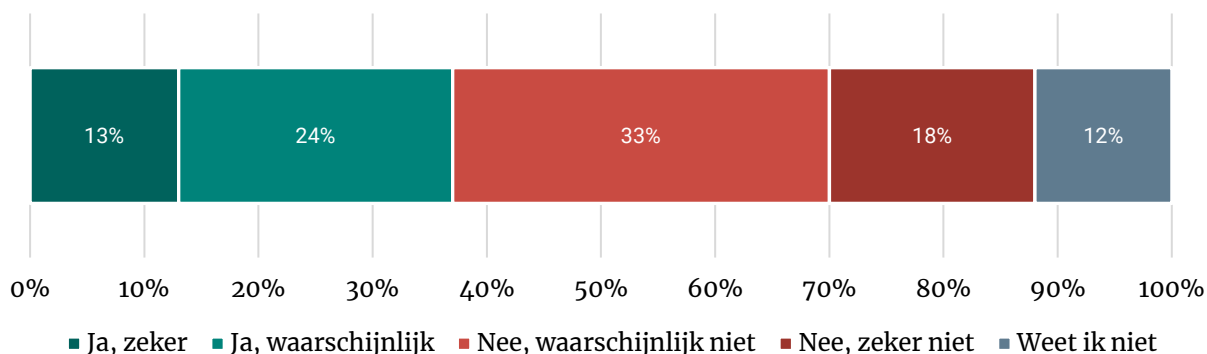
- Volwassenen die zichzelf als ouder van het kind zien, zich verantwoordelijk voor het kind voelen, betrokken zijn bij het kind (zie Bijlage A) en waarbij het kind het merendeel van de tijd verblijft willen vaker officieel ouder worden van het kind. Dit geldt ook voor volwassenen die problemen ervaren door het gebrek aan ouderschap en/of gezag.
- Mannen willen vaker officieel ouder worden van het kind dan vrouwen.

Een deel van degenen die dit zouden willen, denkt dat de andere volwassenen hier (waarschijnlijk) wel mee akkoord zouden gaan (37 procent, zie Figuur 4.3). De helft denkt waarschijnlijk niet en een deel weet het niet.

Figuur 4.2 Stel u voor er komt een nieuwe wet. Nu kunnen maximaal vier volwassenen officieel ouder zijn van het kind. Iedereen moet het er wel mee eens zijn. Zou u dan officieel ouder willen worden van dit kind? – Niet-intentioneel (n=209)

Figuur 4.3 Als deze wettelijke mogelijkheid er is, denkt u dan dat de andere betrokken volwassenen akkoord zouden gaan met het toekennen van juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag aan u? – Niet-intentioneel (n=68)

Conclusie gebruik regeling niet-intentionele meeroudergezinnen

De wens om gebruik te maken van de regeling is relatief gezien minder groot bij niet-intentionele meeroudergezinnen dan bij intentionele meeroudergezinnen. Met name aan de nieuwe partner van een ex-partner wil maar een klein deel ouderschap en/of gezag geven. Wanneer we kijken naar de volwassenen die nu geen ouderschap en/of gezag hebben, zien we dat ongeveer 6 procent van alle volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin het graag zou willen hebben én verwacht dat de andere betrokken volwassenen akkoord zouden gaan²⁷. Dit is een klein deel maar in absolute aantallen is dit mogelijk een grotere groep dan het aantal intentionele meeroudergezinnen dat gebruik zou willen maken van een regeling, vanwege het veel grotere aandeel niet-intentionele meeroudergezinnen in Nederland.

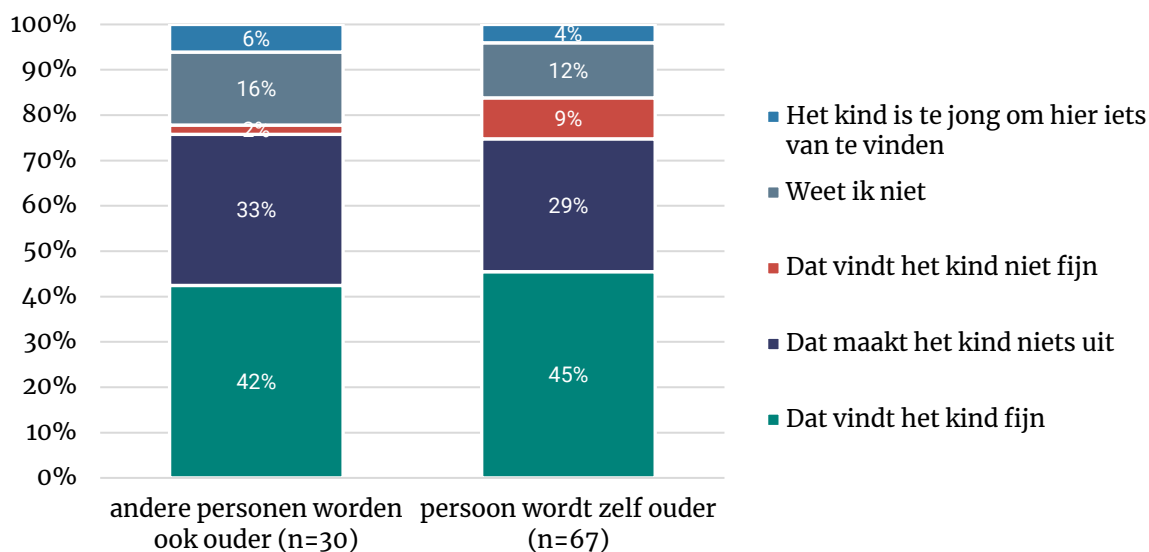
Net als bij intentionele meeroudergezinnen, moet bij de interpretatie van deze resultaten in acht worden genomen dat ook kinderen van 18 tot 25 jaar hierin zijn meegenomen. In deze groep speelt gezag geen rol meer.

Wensen van het kind

Iets minder dan de helft van de volwassenen die van de regeling gebruik zou willen maken, denkt dat het kind dit ook fijn zou vinden (42%; 45%, zie Figuur 4.4). Ongeveer drie op de tien denken dat dit het kind niets uitmaakt. Een kleine groep denkt dat het kind het niet fijn vindt. Een deel weet het niet of denkt dat het kind nog te jong is om hier iets van te vinden.

²⁷ Bij de berekening van dit percentage gaan we ervan uit dat de respons onder volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin representatief is wat betreft het wel of niet hebben van juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag.

Figuur 4.4 Wat denkt u dat het kind ervan zou vinden als [ook deze persoon of personen officieel zijn/haar ouder worden/u ook officieel zijn/haar ouder kunt worden]?

4.3 Behoeftte aan regeling op de BES eilanden

De tendens in de focusgroep met inwoners van de BES eilanden is; hoe meer ouders er wettelijk gezien betrokken zijn bij het kind, hoe ingewikkelder het wordt. Een behoefte aan meerouderschap of meerpersoonsgezag op de BES eilanden wordt dan ook niet herkend onder deelnemers aan de focusgroep. Wanneer we uitleggen waar deze behoefte in Nederland vooral ligt, geeft men aan dat dit niet echt herkend wordt op Curaçao. Twee ouders van hetzelfde geslacht is niet iets wat vaak voorkomt volgens de deelnemers aan de focusgroep.

- “Hoe meer mensen er betrokken zijn bij de opvoeding van een kind, hoe ingewikkelder het wordt...!”
- “Mijn dochter is nog minderjarig. De vader is wel meerderjarig, maar mijn dochter wil niet dat hij iets te zeggen heeft over het kindje. We weten niet wat hij dan gaat doen. Zo lang mijn dochter minderjarig is, ben ik de voogd over mijn kleinzoon en doen we alles samen en in overleg.”
- “Ik denk dat ik zelf prima keuzes kan maken straks en voor mijn zoon kan zorgen. Ik vertrouw hem niet helemaal met ons zontje.”

4.4 Voor- en nadelen van een wettelijke regeling

Zoals ook al uit eerder onderzoek²⁸ bleek, zien volwassen in meeroudergezinnen zowel voor- als nadelen van een wettelijke regeling. In deze paragraaf gaan we hier nader op in door eerst te kijken naar de redenen waarom men gebruik wil maken van een regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag en daarna de voor- en nadelen die men hierbij ziet te beschrijven.

²⁸ Antokolskaia, M.V. et al. (2014). Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders? WODC, Ministerie van Veiligheid & Justitie, Den Haag.

4.4.1 Intentionele meeroudergezinnen

Redenen om wel of geen gebruik te willen maken van de regeling

Zowel volwassenen die ouderschap en gezag hebben als volwassenen die dit niet hebben lichten toe waarom zij wel of niet van de regeling gebruik zouden willen maken. Hieronder zijn een aantal citaten ter illustratie weergegeven. De meest genoemde redenen om wel gebruik te willen maken van de regeling is dat andere betrokken volwassenen dan ook rechten krijgen en makkelijker beslissingen kunnen nemen. Redenen om het juist niet te willen zijn de angst dat de situatie daarmee te chaotisch of complex wordt. Om deze reden hebben sommige gezinnen vooraf afgesproken dat de derde of vierde volwassene geen rechten heeft.

Tabel 4.6 Redenen waarom men wel of niet van de regeling gebruik wil maken – Intentioneel

Wel ouderschap en/of gezag willen geven • <i>“Is al erg betrokken en geeft hem ook rechten.”</i>• <i>“Omdat we samen een gezin vormen en mijn partner zich ook 100% vader voelt en verantwoordelijkheid hiervoor wil nemen.”</i>	Wel ouderschap en/of gezag willen krijgen • <i>“Sommige beslissingen worden wat makkelijker.”</i>• <i>“Rechten.”</i>
Geen ouderschap en/of gezag willen geven • <i>“Dan zijn er te veel volwassenen die een stem hebben. Dat wordt het erg chaotisch.”</i>• <i>“Met de donor (biologisch vader) hebben we dit expliciet vooraf afgesproken dat hij geen plichten heeft en daarmee ook geen (juridische) rechten.”</i>	Geen ouderschap en/of gezag willen krijgen • <i>“De afspraken zijn vanaf het begin ervan zo geweest dat ik geen gezag heb en geen ouder ben. Dit kan nu niet meer veranderd worden. De ouders van het kind zouden er sowieso niet mee instemmen. Ik denk wel dat het een goede zaak is dat deze wet er door komt. Misschien dat ik een nieuw kind zou maken onder deze voorwaarden.”</i>

Voordelen van de regeling

De genoemde voordelen van de regeling liggen veelal op het gebied van erkenning van de rol als ouder. Men kon uit een lijst van mogelijke voordelen van de regeling maximaal drie antwoorden kiezen. De voordelen die te maken hebben met gelijkheid en erkenning van de ouders of het gezin, worden door alle vier de groepen genoemd. Het gebrek aan erkenning is ook één van de redenen die in andere onderzoeken naar voren komt als reden om voorstander te zijn van een regeling²⁹.

Het recht om beslissingen te nemen en het recht om het kind te blijven zien bij eventuele scheiding of overlijden van andere ouders worden allebei door totaal zes ouders genoemd, met uitzondering van groep 4. Praktische financiële zaken zoals verlof en recht op toeslag worden bijna niet genoemd. Met uitzondering van erfrecht, dit wordt door een deel wel genoemd als voordeel van meerouderschap. Enkele ouders (n=6) zien geen voordelen.

Tabel 4.7 Wat zouden de belangrijkste voordelen zijn van ouderschap en of/gezag toekennen of krijgen? – intentioneel (n=40)

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Gelijkheid van alle ouders	n=1	n=7	n=1	n=1
Erkenning van alle ouders	n=2	n=8	n=2	n=3
Erkenning van ons gezin	n=3	n=4	n=0	n=0
In het belang van het kind	n=2	n=2	n=1	n=0
Recht om beslissingen te nemen over het kind	n=3	n=3	n=0	n=0
Recht om het kind te blijven zien bij eventuele scheiding of overlijden van andere ouders	n=2	n=2	n=2	n=0
Recht op ouderschapsverlof	n=0	n=1	n=0	n=0
Recht op toeslagen (zoals kinderbijslag en kinderopvangtoeslag)	n=0	n=0	n=0	n=0
Het kind kan erven van alle ouders	n=3	n=0	n=1	n=2
Anders	n=1	n=0	n=0	n=0
Geen voordelen	n=0	n=2	n=0	n=1
Weet ik niet	n=0	n=3	n=2	n=1

²⁹ Argumentenfabriek (2023). Waarden en wensen bij een wetswijziging meerouderschap en -gezag. In opdracht van: Ministerie van Veiligheid & Justitie

Nadelen van de regeling

Nadelen van de regeling die genoemd worden zijn met name meer kans op conflict en dat het moeilijker wordt om beslissingen te nemen. Uit een lijst van mogelijke nadelen konden de volwassen betrokkenen bij intentionele meeroudergezinnen eveneens maximaal drie antwoorden kiezen. Deze zijn weergegeven in Tabel 4.8. Als nadelen noemen alle vier de groepen ‘meer kans op conflict’ en ‘moeilijker om beslissingen te nemen’. Groep 1 noemt ook nog het nadeel dat er een lastige situatie kan ontstaan bij ruzie tussen de twee gezinnen. Ongeveer een kwart van de totale groep ziet geen nadelen (n=10).

Tabel 4.8 Wat zouden de belangrijkste nadelen zijn van ouderschap en of/gezag toekennen of krijgen? – Intentioneel (n=40)

	Intentioneel meerouder (n=9)	Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Draagmoeder of donor (n=5)	Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Meer kansen op conflict tussen ouders bij het nemen van beslissingen	n=2	n=6	n=2	n=2
Moeilijker om beslissingen te nemen met meer ouders	n=3	n=5	n=2	n=2
Onduidelijkheid voor het kind als het meer dan twee ouders heeft	n=1	n=3	n=0	n=2
Geen behoefte aan de juridische plichten en verantwoordelijkheden die hierbij horen	n=0	n=3	n=1	n=0
Ik ben bang dat ik er spijt van krijg	n=0	n=1	n=0	n=0
Moeilijk om de gevolgen hiervan te overzien	n=1	n=0	n=2	n=0
Lastige situatie in geval van ruzie tussen de twee gezinnen	n=3	n=0	n=0	n=0
Lastige situatie bij een verhuizing	n=0	n=1	n=0	n=0
Lastige situatie in het geval van eventuele scheidingen en nieuwe partners	n=0	n=2	n=0	n=1
Anders	n=0	n=0	n=1	n=0
Geen nadelen	n=3	n=6	n=0	n=1
Weet ik niet	n=0	n=3	n=1	n=1

Ook uit de interviews met de zogenoemde regenbooggezinnen komen vergelijkbare voor- en nadelen naar voren van de regeling. Sommigen hadden al de wens om een gezin met twee ouders te vormen en willen dan ook niet gebruik maken van de regeling. De extra ouder die voor de conceptie noodzakelijk was heeft een rol aan de zijlijn. Een ander heeft wel behoefte aan een grote(re) rol voor hemzelf als derde ouder, onder andere vanwege erfrecht. Hoewel het om zeer kleine aantallen gaat lijkt uit de interviews en de open antwoorden het perspectief van vrouwelijke stellen te verschillen van dat van mannen. Een vrouwelijk stel legt uit dat hun donor wellicht wel van deze regeling gebruik had willen maken als dat destijds mogelijk was geweest, maar zij zelf hebben daar geen behoefte aan.

“Een derde ouder erbij leek ons heel ingewikkeld en dat was niet onze voorstelling. Wij wilden met z’n 2en ons eigen gezin hebben. We wilden de kinderen fulltime in huis hebben en verzorgen en beslissen over de opvoeding. Met iemand anders die ergens anders woont is dat ingewikkelder.”

“Ze is niet mijn echte dochter dus is dat niet automatisch geregeld. Bij mijn stiefmoeder ben ik wel erfgenaam vanwege het huwelijk [met mijn vader]. Voor ons geldt dat niet omdat wij beide mannen zijn.”

“Ik ben heel blij dat we het gedaan hebben zoals we het gedaan hebben. Ik denk dat als de mogelijkheid er was geweest, dat onze donor dat dan misschien wel had gewild. Ik voorzie dus ook wel Poolse landdagen voor nieuwe gezinnen.”

4.4.2 Niet-intentionele meeroudergezinnen

Redenen om wel of geen gebruikt te willen maken van de regeling

Volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen is gevraagd toe te lichten waarom zij wel of niet van een regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag gebruik zouden willen maken. Een aantal citaten zijn ter illustratie weergegeven in Tabel 4.9.

De meest genoemde redenen waarom men wel van de regeling gebruik wil maken zijn: volwassenen zouden ouderschap en/of gezag willen geven of krijgen omdat de extra ouder dan erkend wordt, omdat deze ouder nauw betrokken is bij de opvoeding en vanwege praktische zaken zoals erfrecht en het nemen van beslissingen. Redenen waarom men geen gebruik wil maken van de regeling zijn: volwassenen zouden niet willen dat een extra persoon (veelal de nieuwe partner van hun ex of eigen nieuwe partner) gezag of ouderschap krijgt, omdat deze persoon niet de biologische ouder is en niet vanaf het begin betrokken is geweest bij het kind en/of de opvoeding. Ook wordt vaak genoemd dat de situatie te complex wordt in dat geval. De volwassenen die zelf geen ouderschap en/of gezag willen krijgen noemen dat de verantwoordelijkheid bij de biologische ouders ligt, dat zij zelf deze verantwoordelijkheid niet willen (en niet voor een kind gekozen hebben), dat het verwarrend kan zijn voor het kind. Daarnaast is in sommige gevallen het kind al volwassen.

Tabel 4.9 Redenen waarom men wel of niet van de regeling gebruik wil maken – Niet-intentioneel

Wel ouderschap en/of gezag willen geven • “Aangezien hij even veel tijd spendeert met de kinderen en betrokken wordt bij de beslissingen.” • “Dat verdienen ze. Ouder ben je ongeacht of je dat kind daadwerkelijk verwekt of gedragen hebt.” • “Deze personen zijn heel nauw betrokken bij de opvoeding maar kunnen bijvoorbeeld niet alleen op reis met zo'n kind.” • “Erfrecht. Handig als ik kom te overlijden. Is toch al jaren mede-opvoeder en wordt ook zo gezien door de kinderen.”	Wel ouderschap en/of gezag willen krijgen • “Dan voel ik me erkend als stiefmoeder.” • “Ik doe en bepaal al alles hij ziet zijn vader niet. Maar ik ben wettelijk helemaal niks.” • “Om het maken van beslissingen makkelijker te maken.” • “Financiële zaken (erfenis etc.) zijn dan beter geregeld en er bestaat geen verschil tussen de kinderen onderling.” • “Mocht er iets met mijn partner gebeuren dan zou ik graag zien dat [het stiefkind] onderdeel van ons gezin blijft.”
Geen ouderschap en/of gezag willen geven • “Omdat ze voor de partner hebben gekozen en het kind erbij kwam en niet andersom.” • “Ik vind dat recht alleen voorbehouden is aan de biologische ouders.” • “Deze personen zijn niet betrokken geweest bij de opvoeding van dit kind.” • “Het is in de situatie van ex-partners al complex genoeg.”	Geen ouderschap en/of gezag willen krijgen • “Opvoeding en verantwoordelijkheden horen bij de biologische ouders.” • “Omdat het kind al twee ouders heeft die prima de beslissingen kunnen nemen (in overleg met mij en de vierde ouder).” • “Omdat ik geen verantwoordelijkheden en verplichtingen wil in de vorm van een kind.” • “De kinderen zijn al volwassen. Denk dat ik genoeg inspraak heb zoals het nu is.” • “Omdat het heel verwarrend is en het kind dan ook niet meer weet waar het aan toe is.”

Uit de interviews met samengestelde gezinnen komen dezelfde redenen naar waarom men geen behoefte heeft aan meerouderschap en meerpersoonsgezag. Ook hier geven ouders aan dat de verantwoordelijkheid ligt bij de biologische ouders, de situatie al complex genoeg is en de nieuwe partner pas later in het leven van het kind is gekomen. Ook speelt de angst voor (meer) conflicten.

“Mijn grootste angst zou zijn dat er een tweedeling komt tussen de biologische ouders. Dat die meer tegenover elkaar komen te staan door verschillende belangen. Ik vind dat biologische ouders er altijd samen uit moeten komen. Zij zijn de verantwoordelijkheid aangegaan door een kind te maken samen, zij moeten die verantwoordelijkheid samen nemen.”

“Mijn ex wil een vinger in de pap houden, alles in de gaten houden. Als mijn partner dan gezag krijgt of juridisch ouder zou worden, krijgt mijn ex het gevoel dat ze buitenspel gezet wordt en haar grip kwijt raakt. Dat gaat ze niet accepteren.”

“Alles werd anders toen er een partner bij kwam. De communicatie viel weg. Je hebt ook begrip voor elkaar nodig, om het samen te kunnen doen. Door andere invloeden [nieuwe partner] werd dit lastig.”

Uit de interviews met pleeggezinnen blijkt dat sommige pleegouders behoefte hebben aan gezag (en niet zo zeer ouderschap). Zij willen meer vrijheid in het maken van beslissingen rondom de zorg voor het kind. Zij hebben deels andere ideeën over opvoeding dan de biologische ouders.

“Ik had inloop bij onze eigen huisarts. Maar ik voelde me wel verplicht dat ik de moeder ging inseinen als ik iets wilde doen. Kapper ligt ook altijd heel gevoelig. Dat ging ik ook altijd vragen.”

Voor- en nadelen van de regeling

Alle volwassenen in niet-intentionele meeroudergezinnen zijn gevraagd wat voor hen de belangrijkste voor- en nadelen zouden zijn van een wettelijke regeling voor meerouderschap en meerpersoonsgezag. Zij konden hierbij maximaal drie voordelen en maximaal drie nadelen kiezen.

Het meest genoemde voordeel van het toekennen van ouderschap en/of gezag aan een extra ouder is dat het in het belang van het kind is volgens de respondenten (26%). Hierop volgt het recht om het kind te blijven zien bij eventuele scheiding of overlijden van andere ouders, erkenning van alle ouders en dat het kind kan erven van alle ouders. Ongeveer een derde (31%) ziet geen voordelen. Ouders die niet van de regeling gebruik willen maken zien vanzelfsprekend vaker geen voordelen (45%) dan ouders die wel van de regeling gebruik willen maken (2%).

Het meest genoemde nadeel is de toenemende kans op conflict tussen ouders bij het nemen van beslissingen (55%). Hierop volgt dat het moeilijker is om beslissingen te nemen met meer ouders en dat de situatie lastig kan zijn in het geval van eventuele scheidingen en nieuwe partners. Zes procent ziet geen nadelen. Ouders die wel van de regeling gebruik willen maken zien vaker geen nadelen (11%) dan ouders die niet van de regeling gebruik willen maken (5%). Ouders die geen gebruik willen maken van een eventuele regeling zien dus met name nadelen en weinig voordelen. Ouders die hier wel gebruik van willen maken zien voordelen maar ook een aantal nadelen. Deze zijn niet anders dan van ouders die geen gebruik willen maken van een regeling.

Tabel 4.10 Voor- en nadelen van de eventuele regeling – Niet-intentioneel (n=430)

Voordelen		Nadelen	
In het belang van het kind	26%	Meer kansen op conflict tussen ouders bij het nemen van beslissingen	55%
Recht om het kind te blijven zien bij eventuele scheiding of overlijden van andere ouders	19%	Moeilijker om beslissingen te nemen met meer ouders	42%
Erkenning van alle ouders	16%	Lastige situatie in het geval van eventuele scheidingen en nieuwe partners	32%
Het kind kan erven van alle ouders	16%	Lastige situatie in geval van ruzie tussen de twee gezinnen	25%
Recht om beslissingen te nemen over het kind	14%	Onduidelijkheid voor het kind als het meer dan twee ouders heeft	23%
Gelijkheid van alle ouders	12%	Moeilijk om de gevolgen hiervan te overzien	14%
Erkenning van ons gezin	10%	Geen behoefte aan de juridische plichten en verantwoordelijkheden die hierbij horen	11%
Recht op toeslagen (zoals kinderbijslag en kinderopvangtoeslag)	4%	Lastige situatie bij een verhuizing	2%
Recht op ouderschapsverlof	4%	Ik ben bang dat ik er spijt van krijg	1%
Anders	4%	Anders	3%
Geen voordelen	31%	Geen nadelen	6%
Weet ik niet	10%	Weet ik niet	11%

Hierna volgen de bijlagen. Een overzicht van de belangrijkste resultaten van dit onderzoek is te vinden in de samenvatting aan het begin van dit rapport.

Bijlagen

A Aanvullende resultaten

In deze bijlage staat beschreven in welke mate volwassenen uit intentionele en niet-intentionele meeroudergezinnen zich verantwoordelijk en betrokken voelen bij het kind en hoe de ouders uit intentionele meeroudergezinnen elkaar hebben leren kennen. Omdat deze resultaten niet direct antwoord geven op de onderzoeksvragen maar wel aanvullende achtergrondinformatie bieden, zijn deze opgenomen in de bijlage.

Intentionele meeroudergezinnen: verantwoordelijkheid

Gevoel van verantwoordelijkheid voor het kind ongeacht relatie tot het kind

De volwassenen uit groep 1, voelen zich allen verantwoordelijk voor het kind en zien zichzelf ook als opvoeder/verzorger. Zes van hen zien zichzelf ook als ouder van het kind en drie van hen staan daar neutraal in. Ook voor de beslissingen over het kind geldt dat zes van de negen zich hierbij betrokken voelen. Twee voelen zich hier enigszins bij betrokken en een enkeling niet. In dat geval gaat het echter om een kind van 24 jaar, dat waarschijnlijk zelf beslissingen neemt zonder betrokkenheid van ouders.

In groep 2, ziet ruim de helft zichzelf als ouder van het kind en als opvoeder/verzorger. Ook voelt ruim de helft van de 21 volwassenen in deze groep zich verantwoordelijk voor en betrokken bij het kind. Een minderheid van twee à drie ouders hebben deze gevoelens niet.

In de groep die gebruik maakte van een draagmoeder of donor of dit zelf is, voelen alle volwassenen zich betrokken bij het kind. Vier van hen zien zichzelf als ouder van het kind en een enkeling niet. Dit is een donor die aangeeft eerder een 'oom-rol' te hebben. De draagmoeder ziet zichzelf wel als ouder, maar is net als de donor niet betrokken bij beslissingen over het kind en is ook geen opvoeder/verzorger.

De groep die de situatie waarin zij hun kind opvoeden zien als intentioneel meeroudergezin, terwijl dit niet zo is, voelen zich allen ouder, zijn opvoeder/verzorger, voelen zich verantwoordelijk en zijn betrokken bij beslissingen over het kind.

Tabel A.1 Rol van de ouder – Intentioneel (n=40)

	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Dragmoeder of donor (n=5)	Groep4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Ik zie mezelf als ouder van dit kind				
<i>(helemaal) mee eens</i>	n=6	n=13	n=4	n=5
<i>Niet eens, niet oneens</i>	n=3	n=4	n=0	n=0
<i>(helemaal) mee oneens</i>	n=0	n=3	n=1	n=0
<i>Weet ik niet</i>	n=0	n=1	n=0	n=0
Ik voel me verantwoordelijk voor dit kind				
<i>(helemaal) mee eens</i>	n=9	n=15	n=5	n=5
<i>Niet eens, niet oneens</i>	n=0	n=3	n=0	n=0
<i>(helemaal) mee oneens</i>	n=0	n=2	n=0	n=0
<i>Weet ik niet</i>	n=0	n=1	n=0	n=0
Ik ben betrokken bij beslissingen over dit kind				
<i>(helemaal) mee eens</i>	n=6	n=13	n=3	n=5
<i>Niet eens, niet oneens</i>	n=2	n=4	n=0	n=0
<i>(helemaal) mee oneens</i>	n=1	n=3	n=2	n=0
<i>Weet ik niet</i>	n=0	n=1	n=0	n=0
Ik ben opvoeder/verzorger van dit kind				
<i>(helemaal) mee eens</i>	n=9	n=13	n=3	n=5
<i>Niet eens, niet oneens</i>	n=0	n=5	n=0	n=0
<i>(helemaal) mee oneens</i>	n=0	n=2	n=2	n=0
<i>Weet ik niet</i>	n=0	n=1	n=0	n=0

Intentionele meeroudergezinnen: kennismaking andere ouders

Deel ouders gaat specifiek op zoek naar iemand om kind mee te krijgen

Van de volwassenen in een meeroudergezin, geven vier aan dat de andere ouder/verzorger van hun kind al een bekende of vriend was voordat zij samen dit kind kregen. Drie anderen zijn specifiek op zoek gegaan naar iemand om een kind mee te krijgen en de twee die aangeven dat er sprake was van een andere situatie hebben het kind ook gekregen met iemand die zij al kenden, namelijk de broer of zus van hun partner.

Van de groep waarbij niet met zekerheid te stellen is of er daadwerkelijk sprake is van een intentioneel meeroudergezin, heeft de grootste groep een kind gekregen met iemand die zij al kenden. Een kwart ging specifiek op zoek naar iemand om een kind mee te krijgen.

In het geval van draagmoederschap of donatie, zijn alle volwassenen specifiek op zoek gegaan naar iemand om een kind mee te krijgen. De man die zelf donor is geeft aan dat dit via belangenorganisatie Meer Dan Gewenst is gegaan.

Van de groep die vindt dat er sprake is van intentioneel meerouderschap, terwijl dit strikt genomen niet zo is geven twee aan dat de andere ouder/verzorger een bekende of vriend is. De andere drie geven aan dat dit via pleegzorg is gelopen, dat de eigen ouders meehelpen of dat de eigen zus de moeder van de kinderen is.

Tabel A.2 Hoe heeft u de andere ouder(s), opvoeders of verzorgers (buiten uw eventuele liefdesrelatie) ontmoet? - Intentioneel

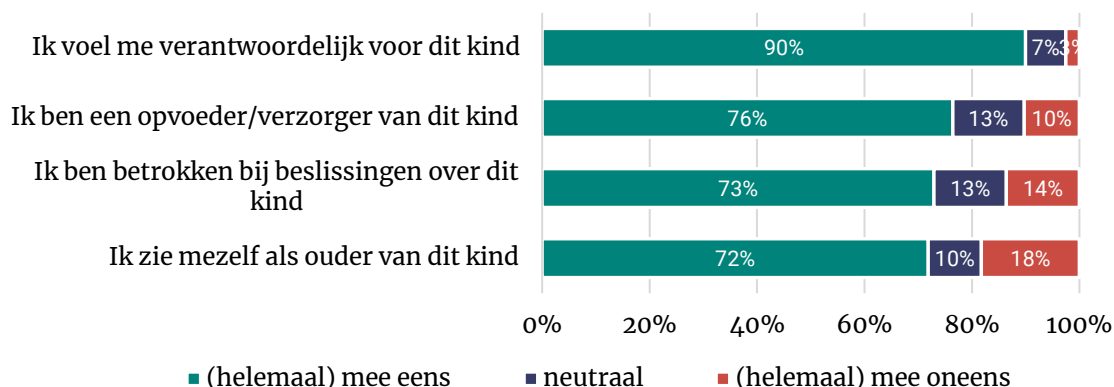
	Groep 1: Intentioneel meerouder (n=9)	Groep 2: Niet met zekerheid vast te stellen (n=21)	Groep 3: Draagmoeder of donor (n=5)	Groep 4: Zien zichzelf als intentioneel meerouder maar zijn dit officieel niet (n=5)
Dit was als een bekende/vriend(in)	n=4	n=16	n=0	n=2
Ik ben specifiek op zoek gegaan naar iemand om een kind mee te krijgen	n=3	n=5	n=4	n=0
Anders	n=2	n=0	n=1	n=3

Niet-intentionele meeroudergezinnen: verantwoordelijkheid

Meerderheid voelt zich verantwoordelijk en betrokken bij kind

Van de volwassenen in een niet-intentioneel meeroudergezin, voelen de meesten zich verantwoordelijk voor het kind (90%). Driekwart vindt zichzelf opvoeder/verzorger van het kind. Een ongeveer even grote groep is betrokken bij beslissingen over het kind en ziet zichzelf als ouder van dit kind. Deze gevoelens en percepties van verantwoordelijkheid, betrokkenheid, ouderschap en opvoeding/verzorging, zijn sterker onder biologische ouders dan onder stiefouders en andere niet-biologische ouders. Het hangt positief samen met hoe vaak het kind verblijft bij de persoon en negatief met de leeftijd van het kind (hoe ouder, hoe minder verantwoordelijkheid men voelt bijvoorbeeld).

Figuur A.1 De rol van de ouder – Niet-intentioneel (n=434)

B Literatuurlijst

Abraham, H. (2017). A Family is What You Make It? Legal Recognition and Regulation of Multiple Parents. *American University Journal of Gender, Social Policy & the Law*: Vol. 25: Iss. 4, Article 2.

Vonk, M. et al. (2022). Eenvoudige adoptie: de behoeften en belangen van pleegkinderen en oorspronkelijke ouders. WODC, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag.

Antokolskaia, M.V. et al. (2014). Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders? WODC, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag.

Argumentenfabriek (2023). Waarden en wensen bij een wetswijziging meerouderschap en -gezag. In opdracht van: Ministerie van Veiligheid & Justitie.

Cammu, N. (2019). 'Legal Multi-parenthood' in Context: Experiences of Parents in Light of the Dutch Proposed Family Law Reforms. *Family & Law*, 2019(July), 1-21.
<https://doi.org/10.5553/FenR.000042>

CBS (2022). Aantal kinderen naar leeftijd. Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/vader-en-moeder-op-leeftijd/bijlage>

Poortman, A. (2023). More than two parents? Divorced and separated parents' attitudes toward parental responsibility and legal parenthood of stepparents in the Netherlands. *Family & Law*, 2023. <https://doi.org/10.5553/FenR.000058>

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2024). Het belang van het kind in meeroudergezinnen: Advies over waarborgen voor de belangen van kinderen in een regeling voor meerouderschap en -gezag en meerpersoonsgezag. Geraadpleegd via: <https://www.rsj.nl/documenten/rapporten/2024/10/01/advies-het-belang-van-het-kind-in-meeroudergezinnen>

C Overzicht deelnemers interviews en focusgroep

Type meeroudergezinnen in de kwalitatieve interviews

10 individuele (of duo) online interviews met ouders in diverse meeroudersituaties

- 5 interviews met ouders in samengestelde gezinnen
- 3 interviews met ouders in regenboog gezinnen
- 2 interviews met ouders van pleegkinderen

Deelnemers online focusgroep BES eilanden

Eind november 2024 heeft een online focusgroep plaatsgevonden. Deze focusgroep bestond uit 3 deelnemers in meeroudersituaties:

- een pleegouder;
- een vader, gescheiden van moeder met twee dochters van 15 en 16 jaar, vader is ook voogd van zijn kleinzoon;
- een van de dochters van bovenstaande vader; zij is moeder van een zoontje van 3 maanden. De biologische vader heeft het kindje niet erkend en de opa van het kindje is, totdat de moeder 18 jaar wordt, wettelijke voogd.

Geïnterviewde experts

Zes online interviews met experts op het gebied van meeroudergezinnen:

- Experts op het gebied van samengestelde gezinnen:
 - Aleide Hendrikse-Voogt, advocaat en mediator
 - Karin den Hollander, oprichter Stiefacademie Nederland
- Experts op het gebied van regenbooggezinnen:
 - Henny Bos, hoogleraar Sexual and Gender Diversity in Families and Youth
 - Jo-an van der Tol, advocaat
- Experts op het gebied van pleeg- en jeugdzorg;
 - Raad van de kindbescherming
 - Kartica van der Zon, universitair docent familie- en jeugdrecht

D Vragenlijst

Introductie

Deze vragenlijst gaat over verschillende soorten gezinnen. Ook als u zelf geen (biologische) kinderen heeft, willen we u vragen de vragenlijst in te vullen.

Selectie / omvang potentiële doelgroep

V1. Heeft u biologische kinderen en/of niet-biologische kinderen? Hiermee bedoelen we ook kinderen van uw partner uit een vorige relatie, adoptiekinderen en pleegkinderen.

- Ja
- Nee → einde vragenlijst

V2. Zijn één of meer van de kinderen jonger dan 25 jaar?

- Ja
- Nee → einde vragenlijst

V3. Kunt u aangeven wat de leeftijd en het geslacht van deze kinderen zijn?

Jongen/meisje/anders <>jaar

Jongen/meisje/anders <> jaar

...

We zijn op zoek naar verschillende vormen van gezinnen of ouderschap, waarbij een kind drie of meer volwassenen als ouder, opvoeder of verzorger heeft. Bijvoorbeeld als u met uw partner en nog één of twee ouders een kind opvoedt. Of als u of uw ex-partner (waarmee u een kind heeft) een nieuwe relatie heeft. Of als u draagmoeder of donor bent van een kind.

We bedoelen hiermee geen opa's of oma's die (regelmatig) op het kind passen.

@progr: indien meer dan 1 kind + uitvragen per kind n.a.v. leeftijd bij V3

V4. Kunt u per kind aangeven of het kind drie of meer volwassenen als ouder, opvoeder of verzorger heeft?

- De jongen/het meisje /kind van (X) jaar (ja/nee)
- De jongen/het meisje /kind van (X) jaar (ja/nee)
- ...

@programmeur: V4 = elk kind nee → Einde vragenlijst

Uitvragen of meeroudergezin intentioneel is:

@progr: uitvragen per kind waarbij 'ja' V4

V5. Was het voor de geboorte van het kind de bedoeling dat er drie of meer volwassenen als ouder, opvoeder of verzorger betrokken zouden zijn?

- De jongen/het meisje /kind van (X) jaar (ja/nee)
- De jongen/het meisje /kind van (X) jaar (ja/nee)

Situatie en relatie tot kind

@progr: Deze paragraaf voor elk kind uitvragen.

@progr: deze intro alleen als V4 = meerdere kinderen 'ja'

We stellen u nu over elk kind waarbij er drie of meer volwassenen betrokken zijn, een aantal vragen. We geven steeds aan over welk kind het gaat .

Intentioneel meerouderschap

@progr: V6 t/m 7 indien V5 = ja (intentioneel meerouderschap) voor elk kind uitvragen:

U heeft aangegeven dat het voor de geboorte van uw [kind van (X) jaar] de bedoeling was om dit kind met drie of meer volwassenen op te voeden. De volgende vragen gaan over dit kind.

V6. Welke situatie is bij dit kind van toepassing? Meerdere antwoorden mogelijk

- a) Ik voed met mijn partner en nog één of twee volwassenen dit kind op.
- b) Mijn partner en ik hebben dit kind met behulp van een draagmoeder gekregen.
- c) Mijn partner en ik hebben dit kind met behulp van een donor gekregen.
- d) Ik voed als alleenstaande ouder met de andere biologische ouder en zijn/haar partner dit kind op.
- e) Ik ben de draagmoeder van dit kind
- f) Ik ben de bekende donor van dit kind
- g) Ik voed pleegkind(eren) op.
- h) Ik heb dit kind geadopteerd.
- i) Een andere situatie waarbij meer dan twee volwassenen betrokken zijn bij dit kind, namelijk..

V7. Wat is uw relatie tot dit kind([De jongen/het meisje /kind van (X) jaar])? Kies de best passende omschrijving voor u

- a. Biologische ouder
- b. Niet-biologische ouder/ meemoeder/ meevader
- c. Adoptieouder
- d. Pleegouder
- e. Voogd
- f. Anders, namelijk...

Niet-intentioneel meerouderschap

@progr: Indien V5 = nee (niet intentioneel meerouderschap):

U heeft aangegeven dat [het kind van (X) jaar] drie of meer volwassenen heeft als ouder, opvoeder of verzorger, en dat dit niet vanaf de geboorte de bedoeling was. De volgende vragen gaan over dit kind.

V8. Welke situatie is bij dit kind van toepassing? *Meerdere antwoorden mogelijk*

- a) Ik voed dit kind op met mijn ex-partner (de andere ouder) en wij hebben beiden een nieuwe relatie
- b) Ik voed dit kind met mijn ex-partner (de andere ouder) op, en mijn ex-partner heeft een nieuwe relatie.
- c) Ik voed dit kind op met mijn ex-partner (de andere ouder), en ik heb een nieuwe relatie.
- d) Mijn partner heeft dit kind uit een eerdere relatie
- e) Dit is mijn pleegkind
- f) Ik heb dit kind geadopteerd.
- g) Een andere situatie waarbij meer dan twee volwassenen als ouder, opvoeder of verzorger betrokken zijn bij dit kind, namelijk..

V9. Wat is uw relatie tot dit kind ([De jongen/het meisje /kind van (X) jaar])? Kies de voor u het best passende omschrijving

- a. Biologische ouder
- b. Niet-biologische ouder/ meemoeder/ meevader
- c. Stiefouder/ bonusouder
- d. Adoptieouder
- e. Pleegouder
- f. Voogd
- g. Anders, namelijk...

Gezinssituatie

V6b. Kunt u de gezinssituatie beschrijven?

<open>, geen toelichting

VN. Is dit gezin een 'regenbooggezin'? Daarmee bedoelen we dat minstens één volwassene in het gezin tot de LHBTQIA+ gemeenschap behoort.

- a. Ja
- b. Nee
- c. Anders, namelijk
- d. Weet ik niet

Zorg en ouderschap

Vanaf hier is de hele vragenlijst over 1 kind. Als meerdere kinderen meerouderschap, voorkeur voor kind uit intentioneel meeroudergezin. En voorkeur voor het jongste kind.

@progr: deze intro alleen als V4 = meerdere kinderen 'ja'

Let op: De rest van de vragenlijst gaat over het volgende kind: **[De jongen/het meisje /het kind van (X) jaar].**

V10. Hoe vaak verbleef dit kind de afgelopen maand bij u?

- altijd
- meer dan de helft van de tijd
- de helft van de tijd
- minder dan de helft van de tijd
- dit kind verblijft niet bij mij maar ik zie het kind regelmatig
- nooit
- dit kind is uit huis/woont zelfstandig
- anders, namelijk...

V11. In hoeverre bent u het eens of oneens met de onderstaande stellingen?

- ik zie mezelf als ouder van dit kind
- ik voel me verantwoordelijk voor dit kind
- ik ben betrokken bij beslissingen over dit kind
- ik ben een opvoeder/verzorger van dit kind

Helemaal mee eens t/m helemaal mee oneens, weet ik niet

V12. In hoeverre vindt u dat de omschrijving 'kind met drie of meer ouders' past bij de situatie waarin dit kind opgroeit?

Past helemaal, past enigszins, past niet, weet ik niet

V13 t/m 14 Indien intentioneel meerouderschap (V5=ja)

V13. U heeft aangegeven dat het voor de geboorte van het kind al de bedoeling was dat er drie of meer volwassenen bij het kind als ouder, opvoeder of verzorger betrokken zijn. Zijn er afspraken gemaakt over...

- Financiën met betrekking tot het kind
- Verdeling van de zorgtaken
- Nemen van (medische) beslissingen over het kind
- Woon/verblijfplaats van het kind
- Juridisch ouderschap en ouderlijk gezag
- Contact en omgang met het kind
- Iets anders, namelijk...

Antwoordopties per punt:

- Ja, voor de geboorte van dit kind
- Ja, na de geboorte van dit kind
- Nee, niet gedaan

Indien: V13= Ja, voor de geboorte of Ja, na de geboorte:

V14a. Zijn deze afspraken schriftelijk vastgelegd? En zo ja, op welke manier?

- a. Ja, in een co-ouderschapsplan
- b. Ja, in een meerouderschapsovereenkomst
- c. Ja, in een ander soort overeenkomst
- d. Anders, namelijk...
- e. Nee, niet schriftelijk vastgelegd
- f. Weet ik niet

Indien V14a=a,b,c of d

V14b. Zijn deze afspraken officieel (bijvoorbeeld bij een notaris) vastgelegd?

- a. Ja, bij een <open>
- b. Nee
- c. Weet ik niet

Indien: V13=Ja, voor de geboorte of Ja, na de geboorte:

V15. Hebben jullie professionele begeleiding gekregen voor het maken van de afspraken?

Voorbeelden: een coach, mediator, advocaat of andere specialist op het gebied van gezinnen met drie of meer ouders

- a. Ja, namelijk...
- b. Nee
- c. Weet ik niet

Gezag / knelpunten

Lees dit alstublieft goed door:

In Nederland kunnen maximaal twee mensen officieel de ouders van een kind zijn. Dat noemen we juridisch ouderschap. Ook kunnen maximaal twee mensen ouderlijk gezag hebben. Meestal gaan die twee dingen samen. De biologische moeder krijgt automatisch het juridisch ouderschap en ouderlijk gezag.

Wat is juridisch ouderschap?

Als je juridisch ouder bent, ben je volgens de wet de ouder van het kind. Je hebt dan rechten en plichten. Je moet bijvoorbeeld financieel voor je kind zorgen. Je hebt ook het recht om je kind te zien. Een kind erft automatisch van een juridisch ouder, mag de achternaam van de ouder gebruiken en kan de nationaliteit van de ouder krijgen.

Wat is ouderlijk gezag?

Als je ouderlijk gezag hebt, ben je verantwoordelijk voor de opvoeding van je kind. Je moet je kind opvoeden en verzorgen. Je beslist bijvoorbeeld over de opvoeding, waar het kind woont en naar welke school het gaat. Je beheert ook het geld van het kind en je mag het medisch dossier inzien. Ouderlijk gezag stopt automatisch als een kind 18 jaar wordt.

V16. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

- Ik begrijp de uitleg over juridisch ouderschap en ouderlijk gezag
- Ik begrijp het verschil tussen juridisch ouderschap en ouderlijk gezag.
 - o Helemaal mee eens – helemaal mee oneens, weet ik niet

V17. Kunt aangeven of u juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind? [de jongen/het meisje/ het kind van (X) jaar]?

- Ik heb...
 - a) Zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag
 - b) Alleen juridisch ouderschap
 - c) Alleen ouderlijk gezag
 - d) Geen juridisch ouderschap en geen ouderlijk gezag
 - e) Weet ik niet

→ Op basis van antwoord V17 door verwijzen.

@progr: als V17 = b, c, d:

V18. U heeft aangegeven dat u geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind. Ervaart u wel eens problemen of zorgen omdat u geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over dit kind?

U kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan praktische zaken, zoals het nemen van medische beslissingen of beslissingen over school. Maar ook andere zaken zoals erkenning voor u als ouder of angst om het kind niet meer te zien na een eventuele scheiding.

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

@progr: als V18 = ja:

V18b. Kunt u uitleggen welke problemen of zorgen u ervaart omdat u geen juridische ouderschap of ouderlijk gezag heeft over dit kind?

<open>, weet ik niet/ wil ik niet zeggen

1.5 Regeling

Lees ook dit alstublieft goed door:

Nieuwe wet

De overheid denkt na over een nieuwe wet voor gezinnen met drie of meer volwassenen als ouders, verzorgers of opvoeders. Met deze wet kunnen maximaal vier volwassenen (verdeeld over maximaal twee adressen) officieel ouder zijn van een kind. Dit betekent dat alle vier de betrokken ouders/verzorgers/opvoeders juridisch ouderschap en ouderlijk gezag kunnen krijgen.

Belangrijk:

- Dit kan alleen als alle betrokken volwassenen het ermee eens zijn.

Wat is juridisch ouderschap?

Als je juridisch ouder bent, ben je volgens de wet de ouder van het kind. Je hebt dan rechten en plichten. Je moet bijvoorbeeld financieel voor je kind zorgen. Je hebt ook het recht om je kind te zien. Een kind erft automatisch van een juridisch ouder, mag de achternaam van de ouder gebruiken en kan de nationaliteit van de ouder krijgen.

Wat is ouderlijk gezag?

Als je ouderlijk gezag hebt, ben je verantwoordelijk voor de opvoeding van je kind. Je moet je kind opvoeden en verzorgen. Je beslist bijvoorbeeld over de opvoeding, waar het kind woont en naar welke school het gaat. Je beheert ook het geld van het kind en je mag het medisch dossier inzien. Ouderlijk gezag stopt automatisch als een kind 18 jaar wordt.

V19. In hoeverre begrijpt u de uitleg over de mogelijke nieuwe wet?

Ik begrijp de uitleg over de mogelijke nieuwe wet...

- Helemaal, grotendeels, een beetje, helemaal niet, weet ik niet

@progr: als V17 = a

V20a. U heeft aangegeven dat u zelf officieel ouder bent van het kind ([De jongen/het meisje /kind van (X) jaar]) en dat er drie of meer volwassenen als ouder, opvoeder of verzorger betrokken bij dit kind zijn. Stel u voor: er komt een nieuwe wet. Nu kunnen maximaal vier volwassenen officieel ouder zijn van het kind. Iedereen moet het er wel mee eens zijn. Zou u willen dat de derde of vierde betrokken volwassene ook officieel ouder wordt van dit kind?

- Ja, ik zou willen dat een derde of vierde ouder ook juridisch ouderschap en ouderlijk gezag heeft
- Ja, ik zou willen dat een derde of vierde ouder ook juridisch ouderschap heeft
- Ja, ik zou willen dat een derde of vierde ouder ook ouderlijk gezag heeft
- Nee, dit wil ik niet
- Weet ik niet

Indien 20a=ja

V20b. Wie is deze derde of vierde ouder in dit geval? Bijvoorbeeld uw nieuwe partner of de draagmoeder van het kind. <open> , geen antwoord

V20c. Waarom zou u willen dat deze persoon of personen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag [invullen obv 20a] krijgen? ook officieel ouder worden?

<open + weet ik niet>

V21. Wat denkt u dat het kind ervan zou vinden als ook deze persoon of personen officieel zijn/haar ouder worden?

- Dat vindt het kind fijn
- Dat maakt het kind niets uit
- Dat vindt het kind niet fijn
- Weet ik niet
- Het kind is te jong om hier iets van te vinden

Indien 21= NIET kind is te jong

V21b. Waarom denkt u dat? <open>, weet ik niet

@progr: als V17 = b, c, d

V22a. U heeft aangegeven dat u geen juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag heeft over [De jongen/het meisje /kind van (X) jaar]. Stel u voor: er komt een nieuwe wet. Nu kunnen maximaal vier volwassenen officieel ouder zijn van het kind. Iedereen moet het er wel mee eens zijn. Zou u dan officieel ouder willen worden van dit kind?

- Ja, ik zou zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag willen
- Ja, ik zou juridisch ouderschap willen
- Ja, ik zou ouderlijk gezag willen
- Nee, dit wil ik niet
- Weet ik niet

@progr: Indien V22a= ja

V22b. Als deze wettelijke mogelijkheid er is, denkt u dan dat de andere betrokken volwassenen akkoord zouden gaan met het toekennen van juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag aan u? Ja, zeker / ja, waarschijnlijk / nee, waarschijnlijk niet / nee, zeker niet / weet ik niet

V22c. Waarom zou u [wel/niet, obv 22a] officieel ouder willen worden?
<open + weet ik niet>

@progr: Indien V22a= ja

V23. Wat denkt u dat het kind ervan zou vinden als u ook officieel zijn/haar ouder kunt worden?

- Dat vindt het kind fijn
- Dat maakt het kind niets uit
- Dat vindt het kind niet fijn
- Weet ik niet
- Het kind is te jong om hier iets van te vinden

V23b. Waarom denkt u dat? <open>

V24. *Indien V20 beantwoord:* Wat zouden voor u de belangrijkste voordelen zijn als een derde of vierde ouder juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag krijgt?

Indien V22 beantwoord: Wat zouden voor u de belangrijkste voordelen zijn van de nieuwe wet en van officieel ouder worden van dit kind?

U kunt maximaal drie voordelen kiezen.

- *Indien V20:* Gelijkheid van alle ouders *Indien V22:* Gelijk zijn aan de andere ouders

- **Indien V20:** Erkenning van alle ouders **Indien V22:** Erkenning van mij als ouder
- Erkenning van ons gezin
- In het belang van het kind
- Recht om beslissingen te nemen over het kind
- Recht om het kind te blijven zien bij eventuele scheiding of overlijden van andere ouders
- Recht op ouderschapsverlof
- Recht op toeslagen (zoals kinderbijslag en kinderopvangtoeslag)
- Het kind kan erven van alle ouders
- Anders, namelijk...
- Geen voordelen
- Weet ik niet

V25. Indien V20 beantwoord: Wat zouden voor u de belangrijkste nadelen zijn als een derde of vierde ouder juridisch ouderschap en/of ouderlijk gezag krijgt?

Indien V22 beantwoord: Wat zouden voor u de belangrijkste nadelen zijn van de nieuwe wet en van officieel ouder worden van dit kind?

U kunt maximaal drie nadelen kiezen.

- Meer kansen op conflict tussen ouders bij het nemen van beslissingen
- Moeilijker om beslissingen te nemen met meer ouders
- Onduidelijkheid voor het kind als het meer dan twee ouders heeft
- Geen behoefte aan de juridische plichten en verantwoordelijkheden die hierbij horen
- Ik ben bang dat ik er spijt van krijg
- Moeilijk om de gevolgen hiervan te overzien
- Lastige situatie in geval van ruzie tussen de twee gezinnen
- Lastige situatie bij een verhuizing
- Lastige situatie in het geval van eventuele scheidingen en nieuwe partners
- Anders, namelijk...
- Geen nadelen
- Weet ik niet

1.6 Relatie tussen betrokken volwassenen

Indien nieuwe partner (V8=a, c of d)

V26. Hoe lang bent u samen met uw huidige partner?

- ... jaar

Indien ex-partner heeft nieuwe partner (V8=a of b)

V27. U heeft aangegeven dat u dit kind opvoedt met uw ex-partner, en dat uw ex-partner een nieuwe relatie heeft. Hoe lang is deze nieuwe partner van uw ex-partner al in het leven van uw kind?

- Minder dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- 5 tot 10 jaar
- Meer dan 10 jaar
- Weet ik niet

V28. In hoeverre bent u het eens of oneens met volgende stellingen?

- Ik heb goed contact met mijn ex-partner. *Indien ex-partner V8=a,b of c*
- Het lukt om afspraken te maken over de opvoeding van het kind. *Indien ex-partner V8=a, b of c*
- Ik heb goed contact met de nieuwe partner van mijn ex-partner. *Indien ex-partner heeft nieuwe partner, V8=a of b*

Helemaal eens t/m helemaal oneens, weet ik niet, niet van toepassing

Indien intentioneel meerouderschap:

V29. U heeft aangegeven dat het voor de geboorte van het kind al de bedoeling was dat het kind drie of meer ouders/opvoeders/verzorgers zou hebben. Hoe heeft u de andere ouder(s), opvoeders of verzorgers (buiten uw eventuele liefdesrelatie) ontmoet?

- Dit was al een bekende/vriend(in)
- Ik ben specifiek op zoek gegaan naar iemand om een kind mee te krijgen
- Anders, namelijk..
- ...

Indien intentioneel meerouderschap of indien V8=d (partner kind uit vorige relatie):

V30. We willen graag weten hoe de relatie is tussen de verschillende ouders/gezinnen. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de verschillende ouders/gezinnen?

- Het contact tussen alle ouders/verzorgers/opvoeders is goed
- Het lukt om afspraken te maken over de opvoeding van het kind
- We zijn het eens over de opvoeding van het kind

Helemaal eens t/m helemaal oneens, weet ik niet, niet van toepassing

Voor alle respondenten, eenmalig:

Tot slot hebben we nog een achtergrondvraag.

V31. Wat is het geslacht van uw partner?

- vrouw
- man
- Anders, namelijk
- Zeg ik liever niet
- Geen partner

Achtergrondkenmerken

Demografische kenmerken ouder

- Geslacht
- Geslacht partner: heeft uw partner hetzelfde geslacht als u zelf? (ja/nee/wil ik niet zeggen/geen partner)
- Opleidingsniveau
- Woonplaats/stedelijkheid
- Inkomen
- Werksituatie?
- Leeftijd respondent

Andere ouders?

We zoeken nog meer personen die bij een gezin horen waar **drie of meer** ouders/verzorgers/opvoeders bij betrokken zijn.

Voorbeelden hiervan zijn: twee mannen die samen met twee vrouwen een kind verzorgen, twee vrouwen die samen met één man een kind verzorgen, een samengesteld gezin waarbij de ouders gescheiden zijn en een nieuwe relatie hebben, stiefouders.

Kent u iemand die hierbij hoort en de vragenlijst wil invullen? Zou u dan de vragenlijst door willen sturen naar deze persoon? Zijn of haar mening is belangrijk voor ons. U kunt deze link gebruiken om de vragenlijst te delen: <open link>

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst!

Intro open link:

Wij, onderzoeksbureau Ipsos I&O willen u graag uitnodigen om deel te nemen aan een onderzoek over meeroudergezinnen. Dit onderzoek doen wij in opdracht van het WODC. Onder meeroudergezinnen vallen gezinnen waar kinderen drie of meer volwassenen als ouder, opvoeder of verzorger hebben.

Voorbeelden hiervan zijn: twee mannen die samen met twee vrouwen een kind verzorgen; twee vrouwen die samen met één man een kind opvoeden, een samengesteld gezin waarbij de ouders gescheiden zijn en een nieuwe relatie hebben; stiefouders.

We willen graag weten hoe vaak deze gezinnen voorkomen in Nederland en wat de wensen van deze gezinnen zijn. We hopen dat u de vragenlijst invult! Het invullen van de vragenlijst kost, afhankelijk van uw situatie, tussen de 2 en 10 minuten.

Ipsos I&O

Ipsos I&O is een onderzoeksbureau dat onderzoek doet voor de overheid en non-profit organisaties. Wij gaan vertrouwelijk om met uw gegevens. Uw emailadres gebruiken wij alleen om u te benaderen voor dit onderzoek.

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

nl-info-publiek@ipsos.com

www.ipsos-publiek.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

nl-info-publiek@ipsos.com

www.ipsos-publiek.nl